

Uloga digitalne tehnologije u ranom razvoju djeteta - prikaz slučaja

---

Krip, Marija; Diklić, Lea

Conference presentation / Izlaganje na skupu

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:267:171453>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of General County Hospital Požega](#)

CHANGING LIFE CIRCUMSTANCES

> Opportunity for Individual and Community Growth

Book Of Abstracts

4th International Scientific Conference
University Department of Psychology
Catholic University of Croatia

7 — 9 December 2023

CATHOLIC
UNIVERSITY
OF CROATIA
ZAGREB
UNIVERSITAS
STUDIORUM
CATHOLICA
CROATICA
ZAGRABIA

Editor-in-Chief | Glavna urednica

Sandra Nakić Radoš

Editorial Board | Uredništvo

Jasminka Štefulj, Maja Jazvinščak Jembrek

Programme Committee | Programski odbor

Ljiljana Pačić-Turk (chair/predsjednica), Lana Batinić, Anamarija Bogović, Josip Bošnjaković, Tihana Brkljačić, Dragan Glavaš, Maja Jazvinščak Jembrek, Martina Knežević, Krunoslav Matešić, Marina Merkaš, Sandra Nakić Radoš, Marija Šakić Velić, Mia Šetić Beg, Jasminka Štefulj, Ivana Vrselja (all from the Catholic University of Croatia), Robert Cvetek, Christian Gostečnik (Faculty of Theology, University of Ljubljana, Slovenia), Iannello Paola (University Cattolica del Sacro Cuore, Milan, Italy), Małgorzata Łysiak (John Paul II Catholic University of Lublin, Poland)

Organising Committee | Organizacijski odbor

Lana Batinić (chair/predsjednica), Barbara Balaž, Maja Brekalo, Matea Bodrožić Selak, Anita Čendeš, Dominik-Borna Čepulić, Ana Haramina, Anđela Đinđić, Marijana Matijaš, Mario Pandžić, Katarina Perić Pavišić, Ana Šeremet, Vanesa Varga, Jelena Zadro, Ana Žulec Ivanković, Maja Žutić

Proofreaders | Lektori

Tihana Pšenko Miloš
Antonija Hreščan

Graphic Design | Grafičko uređenje

Teo Peter

Organiser | Organizator

University Department of Psychology
Catholic University of Croatia
Ilica 242
10000 Zagreb
Croatia
<https://www.unicath.hr/eng/home>

Sveučilišni odjel za psihologiju
Hrvatsko katoličko sveučilište
Ilica 242
10000 Zagreb
Hrvatska
<http://www.unicath.hr/psihologija>

ISBN 978-953-8014-92-5

Table of contents Sadržaj

Preface Predgovor	4
Invited lectures Pozvana predavanja	6
Symposia Simpoziji	11
Oral presentations Usmena izlaganja	78
Poster presentations Poster izlaganja	133
Workshops Radionice	167
Round table Okrugli stol	180
Book presentation Predstavljanje knjige	183
Author index Kazalo autora	185

Note/Napomena:

All abstracts have been proofread. Nevertheless, editors and proofreaders have made only minimal changes to the texts, being careful not to alter the meaning. The information about the authors corresponds to the information the authors provided when submitting the Abstracts.

Tekstovi sažetaka izlaganja lektorirani su, no lektori i urednice minimalno su intervenirali u tekstove sažetaka izlaganja, pazeći da se ne mijenja smisao teksta. Podatci o autorima izlaganja navedeni su u skladu s onima koje su autori naveli prilikom prijave izlaganja.

Preface

Dear colleagues, friends and partners,

It is a great pleasure to host the fourth biennial conference in a series at the Department of Psychology at the Catholic University of Croatia. This year's theme of the conference, *Changing life circumstances: Opportunity for Individual and Community Growth*, has emerged given the current situation on a global level. Unfortunately, we witness a variety of health-related, nature-imposed, and socio-political pressures from COVID-19, earthquakes, global warming, and wars, which have wide and deep impacts imposing the need for multilevel changes. Adaptation is needed not only on an individual level but also on micro and macro system levels, making it imperative for communities to adjust in a timely and adequate manner. Psychology is needed more than ever to help individuals and groups evoke their strengths and resilience in adverse circumstances and help them adjust to these transformative situations.

This year, we are bringing a large programme with a variety of topics and expertise by their presenters. At this Conference, 293 active participants from Croatia and other countries (Czech Republic, Italy, Netherlands, New Zealand, Poland, Slovenia, Spain, United Kingdom) are participating, with 151 presentations either individually or as co-authors. Over the three days, there will be four invited lectures and 56 oral presentations organised within ten symposia. Furthermore, there are 51 individual oral presentations in ten sessions, 31 posters, 12 workshops, two round tables, and one book presentation.

The programme offers four great invited lectures from different areas of cognitive psychology, criminal psychology, work and organisational psychology, and positive psychology. Still, they all put a fresh perspective on adaptation to changes. Professor Alessandro Antonietti (Milan, Italy) will introduce us to „Cognitive Flexibility: A Core Skill to Face Change. Professor Giovanni A. Travaglino (London, United Kingdom) will give a talk on “How Organized Criminal Groups Impact Societies: Secret Power, Illegal Governance and Civic Relationships.” Professor Evangelia Demerouti (Eindhoven, Netherlands) will help individuals and organisation management with the lecture on “Effective remote work”. Finally, Professor Majda Rijavec (Zagreb, Croatia) will provide insight on „Positive psychology in time of crisis”.

We hope that the findings presented at the conference and the sharing of knowledge and experiences in informal conference segments will foster the existing networks and encourage some new collaborations, especially in a much-needed interdisciplinary way. On behalf of the Programme and Organising Committee, we wish everyone a warm welcome at our University and the City of Zagreb during the wonderful time of Advent.

Editor-in-Chief
Sandra Nakić Radoš

Predgovor

Poštovani kolege, prijatelji i partneri,

veliko je zadovoljstvo ugostiti četvrtu bijenalnu konferenciju u nizu na Sveučilišnom odjelu za psihologiju Hrvatskog katoličkog sveučilišta. Ovogodišnja tema konferencije „Promjenjive životne okolnosti: prilika za rast pojedinca i zajednice“ proizašla je iz aktualne situacije na globalnoj razini. Nažalost, svjedoci smo različitih zdravstvenih, prirodom nametnutih i društveno-političkih pritisaka, uzrokovanih bolešću COVID-19, potresima, globalnim zatopljenjem, ratovima i drugim nepogodnostima koje imaju široke i duboke utjecaje, namećući potrebu za promjenama na više razina. Prilagodba je potrebna ne samo na razini pojedinca, već i na razini mikro i makro sustava, zbog čega je nužna pravodobna i adekvatna prilagodba društvenih zajednica. Psihologija je potrebna više nego ikad kako bi pomogla pojedincima i skupinama da pokažu svoju snagu i otpornost u nepovoljnim okolnostima i prilagode se tim izazovnim situacijama.

Ove godine donosimo bogat program s raznolikim temama i širokom lepezom stručnjaka. Na ovoj konferenciji sudjeluje 293 aktivnih sudionika iz Hrvatske i inozemstva (Češka, Italija, Nizozemska, Novi Zeland, Poljska, Slovenija, Španjolska, Ujedinjeno Kraljevstvo) sa 151 izlaganja, kao samostalni autori ili u koautorstvu. U tri dana održat će se četiri pozvana predavanja te 56 usmenih izlaganja u okviru deset simpozija. Nadalje, tu su 51 samostalno usmeno izlaganje u deset sekcija, 31 poster izlaganje, 12 radionica, dva okrugla stola i jedno predstavljanje knjige.

Program nudi četiri pozvana predavanja iz područja kognitivne psihologije, kriminalističke psihologije, psihologije rada i organizacije te pozitivne psihologije te sva daju novi pogled na prilagodbu na različite promjene. Profesor Alessandro Antonietti (Milano, Italija) predstaviti će nam „Cognitive flexibility: a core skill to face change“. Profesor Giovanni A. Travaglino (London, Ujedinjeno Kraljevstvo) održat će predavanje na temu „How organized criminal groups impact societies: secret power, illegal governance and civic relationships“. Profesorica Evangelia Demerouti (Eindhoven, Nizozemska) pomoći će zaposlenicima i upraviteljima organizacija predavanjem na temu „Effective remote work“. Na kraju, profesorica Majda Rijavec (Zagreb, Hrvatska) pružit će uvid u temu „Pozitivna psihologija u vrijeme krize“.

Nadamo se da će spoznaje predstavljene na konferenciji te razmjena znanja i iskustava u neformalnom dijelu skupa ojačati postojeće mreže znanstvenika i stručnjaka te potaknuti nove suradnje, posebice na prijeko potreban interdisciplinarni način. U ime Programskog i Organizacijskog odbora, svima želimo toplu dobrodošlicu na naše Sveučilište i u Grad Zagreb u ovo lijepo adventsko vrijeme.

Glavna urednica
Sandra Nakić Radoš

Invited Lectures Pozvana predavanja

Invited Lectures Pozvana predavanja	6
1. Cognitive flexibility: a core skill to face change	7
Alessandro Antonietti	
2. How organized criminal groups impact societies: secret power, illegal governance and civic relationships	8
Giovanni A. Travaglino	
3. Effective remote work	9
Evangelia Demerouti	
4. Pozitivna psihologija u vrijeme krize	10
Majda Rijavec	

Prof. Alessandro Antonietti

Università Cattolica del Sacro Cuore, Milan, Italy

Alessandro Antonietti is a psychology professor and the Dean of the Faculty of Psychology at the Catholic University of the Sacred Heart in Milan, Italy. His interests concern learning and cognitive processes, with a focus on creativity, problem solving and decision making. He has devised assessment tools and training programs to enhance soft and character skills across ones lifespan.

Cognitive flexibility: a core skill to face change

Changes in the external world need open, dynamic, and malleable minds in order to be managed successfully. Hence, cognitive flexibility appears to be a crucial ability which enables individuals both to adapt to new situations as well as to transform their environment and themselves. The highlight will be put on the features of cognitive flexibility, meant as a mix of divergent/creative convergent/analytic processes. Reported will be some examples, stressing out the role of cognitive flexibility in facing the challenges associated with the COVID-19 pandemic. Finally, described will be the ways to enhance cognitive flexibility, both in children and elderly people.

Prof. Giovanni A. Travaglino

Institute for the Study of Power, Crime, and Society | Department of Law & Criminology, Royal Holloway, University of London

Giovanni A. Travaglino is Professor of Social Psychology and Criminology in the Department of Law and Criminology at Royal Holloway, University of London. Previously, he held faculty positions in Applied Psychology (The Chinese University of Hong Kong, SZ) and Social Psychology (University of Kent). He is currently the Director of the Institute for the Study of Power, Crime, and Society and the Principal Investigator for the 2021 European Research Council (ERC) StG project "Secret Power". The ERC project uses cutting-edge quantitative methods to investigate how criminal groups may express political power and control territories in Italy, the United Kingdom, and Japan. His interdisciplinary research interests span topics such as communities' appraisals of criminal governance, political violence, collective action and the psychological bases of group deviance. Professor Travaglino is the chief editor of *Contention* with Dr Benjamin Abrams.

How organized criminal groups impact societies: secret power, illegal governance and civic relationships

Organized criminal groups have a significant global impact on public security and the economy. More recently, empirical research has started assessing the socio-psychological correlates of criminal groups' political influence. Criminal groups are capable of undermining governments' prerogatives. They can replace the state in offering protection, affirming norms, and managing relationships and exchanges within communities. How do these groups gain the legitimacy necessary to engage in such activities? In this talk, I will discuss the idea that organized criminal groups can be conceived as a source of social order alternative to that of the state. I will explore evidence concerning the psychological underpinning that enables these groups to exert power and authority over communities. First, I will introduce a novel theoretical framework - Intracultural Appropriation Theory (ICAT) - that illustrates how criminal groups can gain legitimacy within the community by analysing the role of social identities, cultural values, and ideologies. I will present data from studies conducted in Sicily and Campania, two southern Italian regions strongly affected by mafia groups that demonstrate some of ICAT's propositions. Next, I will present a novel empirical study of 83 nationally representative samples and more than 120,000 participants. Findings from this study show that, in societies where criminal groups have more influence, the relationship between individuals' trust in institutions and the endorsement of standards of civic honesty is weaker or even negative. This evidence is consistent with the notion that criminal groups have the power to erode institutions' reliability as moral referents. Finally, I will discuss directions for future work. Investigating the psychological bases of criminal political power can shed light on how authorities influence people in contexts characterised by multiple powerholders and complex webs of influence.

Prof. Evangelia Demerouti

Eindhoven University of Technology, Eindhoven, Netherlands

Dr. Evangelia Demerouti is Full Professor in Work and Organizational Psychology at Eindhoven University of Technology. Since 2015 she is a Distinguished Visiting Professor at the University of Johannesburg, South Africa and since 2017 she is the Chief Diversity Officer at Eindhoven University of Technology. Her research focuses on the processes enabling performance, including the effects of work characteristics, individual job strategies (including job crafting and decision-making), occupational well-being, and work-life balance. She has published over 250 national and international papers and book chapters on these topics. In 2021 she was ranked number 573 of the most cited researchers internationally and across disciplines as well as among the top 50 (ranked 32) most impactful researchers worldwide in Management & Business). She is often invited as keynote speaker in European and international congresses and the European Academy of Occupational Health Psychology awarded her a lifetime fellowship. Currently, she is the associate editor of the *Journal of Occupational Health Psychology* and a member of the editorial board of several high-impact journals in her discipline.

Effective remote work

The modern way of working and living has changed our understanding and experience of the work-life interface. Nowadays, technology enables people to work from everywhere and to be constantly busy with work through their smartphone, making the link between recovery and work-life interface imperative. Individuals are triggered to engage in and proactively arrange for themselves meaningful activities, decide upon where and how to execute them such that they reach their goals, and perform in different life domains, including personal life. Therefore, characteristics of and performance in work, family, and personal life are closely related phenomena. This became even more prevalent during and after the COVID-19 pandemic. The measures of COVID-19 have led to collective remote working which challenges employees to self-manage their work and nonwork life. But how can we help them improve their self-management strategies when they work from home? Departing from self-regulation theory and the job-demands resources theory, it is suggested that strategies of recognition (i.e., emotional intelligence) and regulation of external and internal demands and resources (i.e., job crafting, recovery, and work-life management) would improve employee well-being and performance during remote work. During the presentation evidence on effective strategies to remote work will be discussed as well as ways to promote these strategies.

Prof. Majda Rijavec

Učiteljski fakultet, Zagreb, Hrvatska

Majda Rijavec je psihologinja, profesorica emerita na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu. Bavi se područjem edukacijske i pozitivne psihologije. (Ko)autorica je 50 knjiga, 14 poglavlja u knjigama, 100 znanstvenih radova te oko 400 znanstveno-popularnih i stručnih članaka. Održala je više od 200 pozvanih predavanja, seminara i radionica te sudjelovala u brojnim radijskim i televizijskim emisijama. Dobitnica je nagrade Hrvatskog psihološkog društva „Ramiro Bujas“ za dostignuća u popularizaciji psihologijske znanosti, Godišnje državne nagrade za znanost za popularizaciju i promidžbu znanosti u području društvenih znanosti te nagrade „Zoran Bujas“ za psihologijsku knjigu godine. Jedna je od osnivačica i predsjednica Hrvatske mreže pozitivne psihologije te predstavnica Hrvatske u Europskoj mreži pozitivne psihologije.

Pozitivna psihologija u vrijeme krize

Globalni problemi, kao što su pandemija bolesti COVID-19, potresi, vremenske katastrofe te političke i ekonomske krize izazivaju intenzivne negativne emocije s kojima se mnogi teško nose. U vrijeme kriza istraživanja su uglavnom usmjerena na negativne posljedice kako na pojedince tako i na institucije, a malo se istražuje potencijal takvih situacija za pozitivni rast. Drugi val pozitivne psihologije (PP) ukazuje na to da negativna stanja i emocije mogu dovesti do pozitivne transformacije i kod pojedinca i kod grupa, ali ona se neće dogoditi sama od sebe. Na individualnoj razini takvoj transformaciji mogu pomoći različite pozitivne intervencije razvijene u okviru PP koje ne samo što smanjuju stres nego omogućuju ljudima i pozitivnu promjenu te posttraumatski rast. Vjerojatnost da dođe do pozitivne transformacije veća je kod institucijskih pozitivnih intervencija koje su usmjerene na obitelj, škole i radne organizacije. Takve intervencije izgrađuju kolektivnu dobrobit i kolektivni posttraumatski rast. Nedavno se pojavio i pojam suradničke pozitivne psihologije koja istražuje mehanizme koji vode od prepoznavanja kolektivnih problema u krizi do održive dobrobiti. Ključni principi suradničke PP uključuju solidarnost, osnaživanje i timski rad.

Symposia Simpoziji

Symposia Simpoziji	11
1. Prilagodba na promjenjive životne okolnosti u kontekstu sporta i tjelesnog vježbanja Voditelj: Renata Barić	12
2. Play and well-being: theory, research and practice Voditelj: Tihana Brkljačić	19
3. Načini provođenja slobodnog vremena i dobrobit djece Voditelj: Tihana Brkljačić	25
4. Physical activity and psychological health: current insights into the underpinning mechanisms Voditelj: Dragan Glavaš	31
5. Razumijevanje razvojne traume – put do senzibilizacije sustava podrške Voditelj: Ana Haramina	38
6. Djeca u svijetu digitalnih medija: izazovi i prevencija Voditelj: Marina Merkaš	44
7. 1. studentski simpozij „Mladi o mladima“ Voditelj: Marina Merkaš	51
8. 3rd symposium on Parental mental health during pregnancy and after childbirth Voditelj: Sandra Nakić Radoš	58
9. Znanstveno-utemeljeni odgovori problemima bihevioralnih ovisnosti: ostvareni potencijali transfera znanosti u praksu Voditelj: Neven Ricijaš	65
10. Istraživanje percepcije klimatskih promjena: otkrivanje prilika za budućnost Voditelj: Ivana Vrselja	72

Naslov simpozija

Prilagodba na promjenjive životne okolnosti u kontekstu sporta i tjelesnog vježbanja

Voditelj simpozija

Renata Barić, renata.baric@kif.unizg.hr

Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Sportaši i vježbači često se prilikom bavljenja sportom i tjelesnim vježbanjem susreću s raznim izazovima. Jedan od većih takvih izazova s kojima su se susreli sportaši iz cijeloga svijeta je pandemija bolesti COVID-19. U okviru ovoga simpozija odgovorit će se na pitanje ima li razlika u stavovima i ponašanjima vezanima uz pandemiju bolesti COVID-19 između hrvatskih i inozemnih hrvača. Izazovi s kojima se susreću svi koji su uključeni u sport često predstavljaju izvor stresa s kojim se ljudi suočavaju na različite načine. Kako bi se utvrdili načini suočavanja sa stresom važno je imati dobre mjerne instrumente. U sklopu ovoga simpozija prezentirat će se faktorska struktura Upitnika suočavanja sa stresom roditelja djece sportaša. Nadalje, s obzirom na to da je poznato kako sudjelovanje u tjelesnom vježbanju nosi brojne dobrobiti, u sklopu ovoga simpozija odgovorit će se na pitanje postoje li razlike u kvaliteti života između zaposlenika spremnih na financijsku podršku u bavljenju tjelesnom aktivnosti od strane radne organizacije i onih koji nisu te će se ispitati povezanost financijske participacije s motivacijom za tjelesnom aktivnošću i kvalitetom života. Naposljetku, važno je naglasiti da su već dulje vrijeme poremećaji hranjenja jedan od gorućih problema ne samo u kontekstu sporta nego i u općoj populaciji. U radu koji će biti izložen u sklopu ovoga simpozija istraženi su neki psihološki korelati navika hranjenja kod klizačica i plesačica. Nadalje, u sklopu drugog istraživanja koje će također biti prezentirano ispitane su spolne razlike u nezadovoljstvu razinom tjelesne masti i mišićavosti, kao i prediktori tih dvaju aspekata nezadovoljstva slikom tijela kod studenata Kineziološkog fakulteta u Zagrebu. Radovi prezentirani u sklopu ovoga simpozija predstavljaju vrijedan doprinos postojećoj literaturi, a njihovi rezultati mogu poslužiti i kao potencijalni okvir za intervencije u praksi.

Ključne riječi: stres, COVID-19, financije, slika tijela, navike hranjenja

Usmena izlaganja unutar simpozija

Važnost financijske podrške poslodavca u bavljenju tjelesnim aktivnostima i kvaliteta života zaposlenika

Jozo Dubravac, Renata Barić

Prediktori nezadovoljstva slikom tijela kod studenata Kineziološkog fakulteta u Zagrebu

Vedran Jakobek, Mislav Kranjčev, Renata Barić

Psihološki korelati navika hranjenja kod mladih plesačica i klizačica

Mirna Librić, Renata Barić

Provjera faktorske strukture upitnika suočavanja sa stresom roditelja djece sportaša

Rebeka Prosoli, Margareta Jelić, Renata Barić, Benjamin Banai, Matea Karlović Vragolov

Razlike u stavovima i ponašanjima vezanim uz COVID-19 između hrvatskih i inozemnih hrvata

Filip Rožić, Mario Baić, Damir Pekas

Važnost financijske podrške poslodavca u bavljenju tjelesnim aktivnostima i kvaliteta života zaposlenika

Jozo Dubravac, jozo.dubravac@stampar.hr

Nastavni zavod za javno zdravstvo dr. Andrija Štampar, Zagreb, Hrvatska

Renata Barić

Kineziološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Wellness programi na radnom mjestu postaju sve popularniji u Sjedinjenim Državama, gdje više od 80 % velikih poslodavaca koristi financijske poticaje za promicanje tjelesne aktivnosti. U Hrvatskoj je to u javnom sektoru izrazita rijetkost. Tjelesna aktivnost (TA) povezana je s manjim rizikom od kardiovaskularnih bolesti, dijabetesa, pretilosti i hipertenzije te ima pozitivan utjecaj na samopouzdanje i koncentraciju zaposlenika, što rezultira boljom radnom učinkovitošću i nižim troškovima liječenja. Cilj ovoga istraživanja bio je utvrditi razlike u kvaliteti života između zaposlenika spremnih na financijsku participaciju u bavljenju TA od strane radne organizacije i onih koji nisu te ispitati povezanost financijske participacije s motivacijom za tjelesnom aktivnošću i kvalitetom života. Ispitivanje je provedeno anonimno putem *online* ankete među 903 zaposlenika jedne organizacije javnog sektora u Hrvatskoj. Za mjerenje kvalitete života koristio se Indeks osobne kvalitete života (PWI). Utvrđena je značajna razlika u kvaliteti života između zaposlenika spremnih na financijsku participaciju i onih koji nisu. Zaposlenici spremni na financijsko sufinanciranje procjenjuju nižu kvalitetu života u svim dimenzijama PWI. Većina zaposlenika bila je spremna financijski sudjelovati s mjesečnom pretplatom od 27 eura (53 %), dok je manji postotak bio spreman sudjelovati s 20 € (24 %) i 13,27 € (23 %). Osobe koje su odabrale 20 € kao financijski poticaj za bavljenje TA procjenjuju značajno nižu kvalitetu života, što sugerira da im je financijska potpora organizacije važna u odluci o bavljenju tjelesnom aktivnosti. Istraživanje ukazuje na važnost financijske podrške zaposlenicima za bavljenje tjelesnom aktivnosti i njezinu povezanost s kvalitetom života. Zaposlenici žele sudjelovati u tjelesnim aktivnostima, ali smatraju da je to skupo, a neki očekuju sufinanciranje od organizacije. Poslodavci bi trebali promovirati svijest o važnosti zdravstvenih preventivnih programa i razmotriti prilagodbu financijskih potpora kako bi motivirali zaposlenike na uključivanje u tjelesnu aktivnost i unaprijedili njihovu kvalitetu života, što rezultira i povećanjem kvalitete same organizacije.

Ključne riječi: preventivni programi, financijski poticaj, tjelesna aktivnost, participacija, motivacija

Prediktori nezadovoljstva slikom tijela kod studenata Kineziološkog fakulteta u Zagrebu

Vedran Jakobek, vedran.jakobek@kif.unizg.hr
Kineziološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Mislav Kranjčev
Sveučilišni računski centar, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Renata Barić
Kineziološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Cilj je ovoga istraživanja bio ispitati spolne razlike u nezadovoljstvu razinom tjelesne masti i mišićavosti, kao i prediktore tih dvaju aspekata nezadovoljstva slikom tijela. U istraživanju su sudjelovali studenti Kineziološkog fakulteta (N = 174; 64,37 % muškarci). Primijenjena je muška (NSM-M) i ženska (SM-F) verzija Somatomorfne matrice, kao i Ljestvica pozitivnog i negativnog perfekcionizma (PNPS), Rosenbergova skala samopoštovanja (RSE) te Upitnik navika hranjenja (EAT-26). Rezultati su pokazali da nema razlika između muškaraca i žena u nezadovoljstvu razinom tjelesne masti, dok su muškarci nezadovoljniji razinom mišićavosti. Spol se pokazao kao jedini prediktor nezadovoljstva razinom mišićavosti, dok su za razinu nezadovoljstva tjelesnom masti odstupajuće navike hranjenja pozitivan prediktor, a pozitivni je perfekcionizam negativan prediktor. Relativno niska samoprocijenjena razina aktualne tjelesne masti kod oba poduzorka može biti razlog što nisu utvrđene spolne razlike u nezadovoljstvu razinom tjelesne masti. Prema dosadašnjim spoznajama, nezadovoljstvo će slikom tijela kod muškaraca, više nego kod žena, biti karakterizirano oblikom mišića i njihovom veličinom, a nalazi ovoga istraživanja govore tome u prilog. Osobe s pozitivnim perfekcionističkim tendencijama postavljaju dostižne ciljeve i teže njihovu ostvarivanju. Moguće je da takvi pojedinci imaju realističnije zahtjeve vezane uz idealnu razinu tjelesne masti i ustrajni su u njihovu dostizanju. S obzirom na prirodu istraživačkoga nacrt, ne mogu se donositi zaključci o kauzalnom utjecaju odstupajućih navika hranjenja na nezadovoljstvo razinom tjelesne masti. Štoviše, istraživači koji se bave ovim pitanjem često teoretiziraju da je nezadovoljstvo slikom tijela rizičan faktor za razvoj odstupajućih navika hranjenja. Rezultati ovoga istraživanja mogu pridonijeti razumijevanju prediktora nezadovoljstva slikom tijela u specifičnoj populaciji kakvu predstavljaju studenti Kineziološkog fakulteta.

Ključne riječi: nezadovoljstvo slikom tijela, spolne razlike, perfekcionizam, samopoštovanje, navike hranjenja

Psihološki korelati navika hranjenja kod mladih plesačica i klizačica

Mirna Librić, mirna.libric@student.kif.unizg.hr

Kineziološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Renata Barić

Kineziološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Nije sporno da su poremećaji u hranjenju velik problem ne samo u sportu, već i u općoj populaciji. Poremećaji hranjenja prije svega su psihički poremećaji od kojih su najzastupljeniji anoreksija nervoza i bulimija nervoza. Kod nekih sportova, primjerice estetskih, zbog specifičnih zahtjeva sporta za vitkim i snažnim tijelom, ti se poremećaji javljaju češće. U ovom radu istraženi su neki psihološki korelati navika hranjenja kod 53 mlade plesačice i klizačice. Utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost u izraženosti simptoma poremećaja u hranjenju s razinom negativnog perfekcionizma te nezadovoljstva tjelesnim izgledom. Također, rezultati su pokazali statistički značajnu pozitivnu povezanost razine pozitivnog perfekcionizma s razinom ciljne orijentacije na zadatak i usavršavanje vještina te s ciljnom orijentacijom na ishod i rezultat. Uz navedeno pokazalo se da je razina negativnog perfekcionizma statistički značajno pozitivno povezana s razinom nezadovoljstva tjelesnim izgledom. Dobiveni rezultati predstavljaju važan doprinos u razumijevanju poremećaja hranjenja u sportu. Preporučuju se daljnja istraživanja na većem uzorku u koja bi trebalo uključiti i sportašice iz drugih estetskih sportova (npr. ritmička i sportska gimnastika, skokovi u vodu).

Ključne riječi: poremećaji hranjenja, anoreksija nervoza, bulimija nervoza, negativni perfekcionizam

Provjera faktorske strukture upitnika suočavanja sa stresom roditelja djece sportaša

Rebeka Prosoli, rebeka.prosoli@kif.unizg.hr

Kineziološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Margareta Jelić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Renata Barić

Kineziološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Benjamin Banai

Banai analitika, Osijek, Hrvatska

Matea Karlović Vragolov

Kineziološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Uloga roditelja sportaša iznimno je važna za sportaše, a samim roditeljima može donijeti brojna pozitivna iskustva. S druge strane, u sklopu te uloge od roditelja se traži mnogo odricanja te postoje brojni izvori stresa koje roditelji doživljavaju. Kako bi se s tim nosili, važno je da razviju adekvatne strategije suočavanja sa stresom. Unatoč tome što postoje brojna istraživanja koja su se bavila suočavanjem sa stresom sportaša i trenera, tek manji broj istraživanja proučavao je suočavanje sa stresom roditelja djece sportaša. Razlog tome može se tražiti i u nepostojanju adekvatnog upitnika kojim bi se suočavanje mjerilo. Zbog toga je razvijen Upitnik suočavanja sa stresom roditelja djece sportaša koji mjeri tri vrste suočavanja: ventiliranje emocija, izbjegavanje situacije i traženje distrakcije te rješavanje problema. U sklopu ovoga istraživanja na uzorku od 199 roditelja čija se djeca bave borilačkim sportovima testirana je njegova faktorska struktura pomoću konfirmatorne faktorske analize. Potvrđena je originalna faktorska struktura upitnika, a pouzdanosti su iznosile: 0,77 za ventiliranje emocija, 0,64 za izbjegavanje situacije i traženje distrakcije te 0,77 za rješavanje problema. Može se zaključiti da navedeni upitnik predstavlja koristan i vrijedan mjerni instrument koji se potencijalno može koristiti i na drugim uzorcima unutar (npr. treneri, sportaši), ali i izvan sportskog konteksta.

Ključne riječi: sport, faktorska analiza, mladi sportaš

Razlike u stavovima i ponašanjima vezanim uz COVID-19 između hrvatskih i inozemnih hrvača

Filip Rožić, filip.rozic@student.kif.unizg.hr

Kineziološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Mario Baić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Damir Pekas

Kineziološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Hrvači su, kao i sportaši ostalih dvoranskih i kontaktnih sportova, tijekom pandemije izazvane koronavirusom naišli na mnoge prepreke. Informacije koje su dobivali sportaši, u ovom slučaju hrvači, bile su različite i iz različitih izvora. U skladu s tim informacijama sportaši su stvarali određene stavove/mišljenja, a u skladu s tim mišljenjima i preporukama koje su dobivali formirali su određena ponašanja u vezi s bolesti COVID-19. Cilj je ovoga istraživanja ispitati razlike u stavovima i ponašanjima uzrokovanim pandemijom bolesti COVID-19 između hrvatskih i inozemnih hrvačkih reprezentativaca. U istraživanju je sudjelovalo 116 hrvača (71 inozemnih i 45 hrvatskih reprezentativaca). Istraživanje je provedeno putem upitnika. Prvi dio sastojao se od općih pitanja, pitanja vezanih uz preboljenje i cijepljenje protiv bolesti COVID-19. Upitnik The COVID 19 Anxiety Scale (s pet pitanja) sadržajno gledano daje informacije o stavovima prema bolesti COVID-19. The COVID-19 Safety Behaviour Checklist (sa sedam pitanja) daje informacije o ponašanjima vezanim uz bolest COVID-19. Iz rezultata istraživanja moguće je zaključiti kako inozemni i hrvatski reprezentativci imaju vrlo slične stavove o bolesti COVID-19. Inozemni i hrvatski hrvački reprezentativci generalno ne smatraju COVID-19 značajno opasnijom bolešću od gripe, ali je ipak primijećena statistički značajna razlika u toj varijabli. Kada promatramo ponašanja sportaša koja su uzrokovana stavovima prema bolesti COVID-19, uočava se razlika u znatno većem broju varijabli. Inozemni se hrvači više pridržavaju preporučenih mjera. Najveće razlike u ponašanjima očituju se u pridržavanju preporuka veće higijene ruku, držanja distance, nošenja zaštitnih maski, ali i prihvaćanju cjepiva kao jednog od važnijih sredstava za samozaštitu od strane inozemnih hrvačkih reprezentativaca. Možemo zaključiti da bez obzira na to što je većina ispitanih hrvača preboljela COVID-19 s blažim simptomima ili uopće nije imala COVID-19, i dalje se pridržavaju propisanih mjera zbog sporta kojim se bave i fizičkog kontakta koji pritom ostvaruju.

Ključne riječi: hrvanje, pandemija, mentalno zdravlje, promjena ponašanja

Title of the symposium
Play and well-being: theory, research and practice

Symposium organizer:

Tihana Brkljačić, tihana@pilar.hr

Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia; University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Play is a universal activity in the animal and human world, but the interest of psychologists mainly remains in the domains of child and sports psychology. We traditionally associate play with children, while playing in adulthood is often neglected or even stigmatized. Eminent scientists and theorists who emphasized the importance of play for child development in the early and mid-20th century (e.g. Freud, Erikson, Piaget) systematically ignored the positive effects it can have on adults. However, recent psychological theories, research and practice claim that maintaining play activity in adulthood is associated with higher levels of psychological flourishing and happiness. The aim of this symposium is to explain the current understandings of play from both philosophical and psychological perspectives and present findings of the latest research on the topic of play and well-being. The discussion that will follow presentations will additionally contribute to better insight into the concept of play, but also open new research questions. Tihana Brkljačić, from the Institute of Social Sciences Ivo Pilar, will open the symposium with a brief presentation on the most influential psychological theories that associate play and well-being and present her own qualitative research related to lay people's definitions of play. Then, Ivana Zagorac, of the Department of Philosophy, Faculty of Humanities and Social Sciences of Zagreb University, will introduce us to the most important aspects of the philosophical view of play. The next two presentations, both authored by students and teachers at the Department of Psychology at the Catholic University of Croatia, will examine some specific play activities in relationship to well-being. Patrik Grubor will present the results of the research on mental toughness in athletes, and Helena Grubačević will deliver the findings of the study of frequency and duration of human-pet play and its association with well-being.

Keywords: play, well-being, adults

Oral presentations within the symposium

Lay definitions of play

Tihana Brkljačić, Lana Lučić, Maja Kućar

A philosophical perspective on play

Ivana Zagorac, Matija Vigato

Group sports athletes' collective efficacy and achievement goals: the mediating role of mental toughness

Patrik Grubor, Dragan Glavaš

The role of attachment to pets and play time with pets on the well-being of pet owners

Helena Grubačević, Paula Borošak, Tihana Brkljačić

Lay definitions of play

Tihana Brkljačić, tihana@pilar.hr

Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia; University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Lana Lučić

Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia

Maja Kućar

Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia

The concept of play is studied from various academic perspectives including philosophy, anthropology, social sciences, zoology and many others. While the concept itself seems intuitively understandable, once it comes to formal definitions of play scholars encounter various challenges. Is playing an activity, a process or a state of mind? Is it necessarily intrinsically motivated and autotelic? Does play imply certain rules and is it necessarily imaginative, active and relaxing? Dozens of articles were written with the intention to define play, but it is still a topic of academic discussions. The leading scholars in this area mostly agree that play is activity that is (1) self-chosen and self-directed; (2) intrinsically motivated; (3) guided by mental rules; (4) imaginative; and (5) conducted in an active, alert, but relatively non-stressed frame of mind. However, these conditions do not necessarily reflect what lay people think that play is. Therefore, in this study we were interested in finding out what lay people have in mind when they refer to play. Accordingly, the aim of this study was to analyse how lay adults conceptualise play. The study was conducted individually in a face-to-face manner. The sample consisted of 56 women and 40 men. All participants were adults in the age range from 31 to 76 years. The participants' task was to provide their own definition of play and write it down on a piece of paper. They had 15 minutes to do so, and there was no limitation regarding the number of words or sentences they were allowed to use to define play. However, almost all of them wrote one or two sentences. The findings show that lay people mostly defined play as an activity, and often connected it with positive emotions and states such as entertainment, fun, relaxation and happiness. Many mentioned various benefits of play that were mainly related to the social context, creativity and learning and exploring new things. Interestingly, only few referred to play as a children activity. Similarly, sports and other competitive activities, as well as rules in general, were rarely mentioned. Therefore, it seems that adults mostly associate play with various relaxing free creative activities that contribute to the well-being of players. The main difference between the lay and scholars definitions of play is pertaining to the necessity of rules.

Keywords: play, definitions of play, adults

A philosophical perspective on play

Ivana Zagorac, ivana.zagorac@gmail.com

Department of Philosophy, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Zagreb, Croatia

Matija Vigato

Department of Philosophy, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Zagreb, Croatia

Play is sometimes regarded as trivial entertainment for idle minds, usually children. Developmental theories of play strongly challenge such a position and view play as an integral part of the development of various cognitive skills in children, thus emphasizing the importance of play – the purpose of play is to enable a successful transition to adulthood. In the philosophical account of play, such theories are viewed as narrow and overly reductive. In this paper we will present the most important aspects of the philosophical view of play. The purpose of play is a much more complex issue than prevailing theories suggest. While we concede that play has an important role in children's development, we will argue that the purpose of play lies in the play itself. More specifically, we will argue that the purposelessness of play is what makes it so important in the lives of people, both children and adults. We base our arguments on the philosophical literature on play, focusing on the influential theories of play by Eugen Fink and Bernard Suits. Play undoubtedly has a crucial role in the process of human education and maturation, but it also testifies to the deep human need for freedom, imagination, and meaning. There is hardly any other human activity that so clearly reveals the tension between the self and the external world that permeates all of human life. This suggests that play cannot be understood merely as a characteristic of children that, in the hands of responsible educators, should be used as an instrument with which the inner world of future adults can be successfully transformed. Theories of play must take into account the far-reaching effects of play on human life, that extend beyond the period of childhood and provide a very special insight into what it means to be an imaginative individual.

Keywords: play, purpose, freedom, childhood

**Group sports athletes' collective efficacy and achievement goals:
the mediating role of mental toughness**

Patrik Grubor, pgrubor@unicath.hr

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Dragan Glavaš

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

This research aimed to explore the relationship between collective efficacy and task orientation and the mediation role of mental toughness in this relationship. A sample of 210 group sport athletes ($M_{age} = 22.12, (6.03)$; $N_{male} = 160, N_{female} = 50$) completed online questionnaires measuring observational collective efficiency, mental toughness and achievement goal scale that operationalize mastery and achievement orientation. Mediation analysis revealed a direct positive effect and an indirect effect of collective efficacy on task orientation through the mental toughness. In other words, higher collective efficacy directly predicted more prominent task orientation, and simultaneously predicted higher mental toughness which also led to a stronger emphasis on task orientation of group sport athletes. Furthermore, results showed a direct negative effect and an indirect, through mental toughness, effect of collective efficacy on ego orientation. Specifically, higher collective efficacy directly predicted less prominent ego orientation. However, mental toughness positively predicted by collective efficacy also led to a more prominent ego orientation. We discuss these findings within achievement goal theory, cognitive theory of stress model and growth mindset theory.

Keywords: collective efficacy, achievement goal, mental toughness, group sports, athletes

The role of attachment to pets and play time with pets on the well-being of pet owners

Helena Grubačević, hgrubacevic@unicath.hr

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Paula Borošak

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Tihana Brkljačić

Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia; University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

This study investigated the relationship between pet owners' well-being, attachment to their pets, and the frequency/duration of human-pet play. We aimed to examine how playing with pets and attachment to pets predict pet owners' well-being, contributing to our understanding of the "pet effect." The data was collected online from 371 participants aged 18 and above who owned various pets. The participants filled out the following scales: the Lexington Attachment to Pets Scale, the Satisfaction with Life Scale, the Positive and Negative Affect Schedule, and a general data questionnaire that included questions about the type of play and its frequency and duration. Findings revealed that attachment to pets was positively related to the frequency and duration of play, and more frequent and longer play sessions correlated positively with positive affect and subjective well-being while negatively with negative affect. Furthermore, longer playing time predicted greater subjective well-being among pet owners. In conclusion, this study highlights the importance of pet play and attachment to pet owners' well-being, providing insights into the human-pet relationship's dynamics.

Keywords: human-pet play, attachment to pets, subjective well-being

Naslov simpozija
Načini provođenja slobodnog vremena i dobrobit djece

Voditelj simpozija

Tihana Brkljačić, tihana@pilar.hr

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska; Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Slobodno vrijeme u znanstvenoj literaturi definira se na različite načine, no općenito je prihvaćeno da se radi o vremenu oslobođenom od obaveza vezanih uz školu, fakultet i/ili posao, a koje pojedinac provodi u odabranim rekreacijskim, odmarajućim i/ili intrinzično motivirajućim aktivnostima. Budući da je slobodno vrijeme pojedinca ono vrijeme u kojem se može posvetiti stvarima koje ga doista zanimaju i vesele, logično je očekivati da će se količina i način provođenja slobodnog vremena odraziti na zadovoljstvo životom i sreću osobe. Slobodno vrijeme djece često je u središtu rasprava vezanih uz dječju dobrobit, budući da se sve više inzistira na organiziranim, strukturiranim načinima provođenja slobodnog vremena, a digitalne tehnologije oduzimaju značajan dio slobodnog vremena djece. Dok su nekada slobodno vrijeme djece dominantno obilježavale aktivnosti kao što su izležavanje, spontano igranje, gledanje televizije i besposličarenje, od osamdesetih godina prošlog stoljeća djeca sve češće svoje slobodno vrijeme provode u organiziranim aktivnostima kao što su na primjer učenje stranih jezika, sportski treninzi, umjetničko stvaralaštvo, različiti tečajevi i drugo. Cilj ovoga simpozija jest prikazati recentna znanstvena istraživanja koja proučavaju dobrobit djece i načine na koje ona provode svoje slobodno vrijeme. Očekujemo da će uvid u nalaze ovih istraživanja, te naknadna diskusija sudionika simpozija, pridonijeti boljem razumijevanju ove teme i stvoriti smjernice za neke praktične implikacije vezane uz organizaciju slobodnog vremena djece. U okviru ovoga simpozija bit će predstavljena četiri znanstvena rada proizašla iz dvaju znanstvenih projekata: Dobrobit djeteta u kontekstu obitelji (CHILD-WELL) i Growing Up In Digital Europe (GUIDE). Simpozij će otvoriti kolegica Eta Krpanec radom koji istražuje načine na koje osnovnoškolska djeca u Hrvatskoj provode slobodno vrijeme te ispituje kako su oni povezani s njihovom dobrobiti. Zatim će kolegica Maja Kućar prikazati rezultate longitudinalne studije koja je proučavala povezanost između slobodnih aktivnosti djece i školskog uspjeha. U nastavku će kolegica Lana Lučić iznijeti nalaze fokusnih grupa s osnovnoškolcima, održanih tijekom tri uzastopne godine, a u kojima se razgovaralo o načinima provođenja slobodnog vremena, doživljaju sreće i korištenju digitalnih tehnologija. Za kraj će se kolegica Tihana Brkljačić osvrnuti na ulogu koju kućni ljubimci, s kojima dio djece provodi značajan dio slobodnog vremena, igraju u dobrobiti osnovnoškolaca.

Ključne riječi: slobodno vrijeme, dobrobit, djeca

Usmena izlaganja unutar simpozija

Kako djeca provode slobodno vrijeme? Analiza (ne)organiziranih slobodnih aktivnosti osmogodišnjaka u Hrvatskoj

Eta Krpanec, Mirta Blažev, Andreja Brajša-Žganec, Toni Babarović

Povezanost slobodnih aktivnosti djece s promjenama u općem školskom uspjehu i ocjenama iz matematike i hrvatskog jezika tijekom jednogodišnjeg perioda

Maja Kućar, Andreja Brajša-Žganec, Marija Džida, Tihana Brkljačić, Marina Kotrla Topić

Dobrobit djece na prijelazu iz srednjeg djetinjstva u adolescenciju i slobodno vrijeme – kvalitativna analiza

Lana Lučić, Tihana Brkljačić, Andreja Brajša-Žganec, Maja Kućar, Maja Tadić

Privrženost kućnom ljubimcu i dobrobit djeteta

Tihana Brkljačić, Andreja Brajša-Žganec, Marija Džida, Maja Kućar, Marina Kotrla Topić, Lana Lučić

Kako djeca provode slobodno vrijeme? Analiza (ne)organiziranih slobodnih aktivnosti osmogodišnjaka u Hrvatskoj

Eta Krpanec, eta.krpanec@pilar.hr

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Mirta Blažev

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Andreja Brajša-Žganec

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Toni Babarović

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Slobodno vrijeme djece možemo podijeliti na neorganizirano i organizirano. Neorganizirano se odnosi na slobodnu igru i aktivnosti, dok se organizirano slobodno vrijeme odnosi na vrijeme koje djeca provode u aktivnostima koje planiraju i vode odrasle osobe. Iako je organizirano slobodno vrijeme usmjereno na usvajanje novih vještina i znanja, oba načina provođenja slobodnog vremena za djecu su zabava i zadovoljstvo. Cilj ovoga istraživanja je, stoga, bio istražiti kako osnovnoškolska djeca u Hrvatskoj provode slobodno vrijeme te kako je ono povezano s njihovom dobrobiti. Istraživanje je bilo provedeno kao dio pilot-projekta Growing Up In Digital Europe (GUIDE), čiji je dugoročni cilj longitudinalno pratiti dobrobit djece u Europi. Sudionici su bili 257 osmogodišnjaka iz cijele Hrvatske (od čega 51 % djevojčice). Neorganizirano slobodno vrijeme djeca većinski provode družeći se s vršnjacima, baveći se sportom, koristeći digitalne i vizualne medije ili u prirodi. Nisu nađene rodne razlike u aktivnostima kojima se djeca bave osim za umjetničke aktivnosti, kojima se češće bave djevojčice. Djeca su u prosjeku iskazala visoko zadovoljstvo svim aktivnostima. Dječje zadovoljstvo neorganiziranim slobodnim vremenom pozitivno je predviđalo zadovoljstvo životom. Organizirano slobodno vrijeme djeca najčešće provode pohađajući sportske aktivnosti, vjeronauk izvan škole, satove na kojima su usvajali nove vještine (npr. školu stranih jezika) ili dramsku i umjetničku grupu. Djeca u prosjeku iskazuju visoko zadovoljstvo organiziranim slobodnim aktivnostima te je ono nešto više kod dječaka. Broj slobodnih organiziranih aktivnosti koje polaze nije bio povezan sa zadovoljstvom životom djece, ali zadovoljstvo aktivnostima pokazalo se kao pozitivan prediktor zadovoljstva životom.

Ključne riječi: organizirano slobodno vrijeme, neorganizirano slobodno vrijeme, zadovoljstvo životom, dobrobit, osnovnoškolska djeca

Povezanost slobodnih aktivnosti djece s promjenama u općem školskom uspjehu i ocjenama iz matematike i hrvatskog jezika tijekom jednogodišnjeg perioda

Maja Kućar maja.kucar@pilar.hr

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Andreja Brajša-Žganec

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Marija Džida

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Tihana Brkljačić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Marina Kotrla Topić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Ovo se istraživanje nadovezuje na brojna istraživanja koja ispituju utjecaj slobodnih aktivnosti djece na školski uspjeh. Prethodna istraživanja sugeriraju da angažman u izvanškolskim aktivnostima može pozitivno utjecati na kognitivne i emocionalne kompetencije učenika, ali i na ocjene iz ključnih predmeta poput matematike, hrvatskog jezika i općeg školskog uspjeha. Iako su mnogobrojna istraživanja izvijestila o pozitivnoj povezanosti između određenih aktivnosti (npr. bavljenje sportom) i školskih ocjena, manje je longitudinalnih istraživanja fokusiranih na promjene u školskim ocjenama. Cilj je ovoga istraživanja ispitati jesu li određene slobodne aktivnosti djece povezane s promjenama u općem školskom uspjehu i ocjeni iz matematike i hrvatskog jezika. U procjeni slobodnih aktivnosti djece sudjelovale su majke ($N=1231$), dok su učitelji/ce ($N=156$) pružili podatak o njihovom školskom uspjehu, ocjeni iz matematike i hrvatskog jezika. Istraživanje je napravljeno u sklopu projekta CHILD-WELL koji financira Hrvatska zaklada za znanost. Podatci su prikupljeni u dvije točke mjerenja s razmakom od godinu dana. Kako bi se ispitalo predviđaju li slobodne aktivnosti djece promjenu u zavisnim varijablama, napravljene su tri hijerarhijske regresijske analize u kojima je u prvom koraku kontrolirana zavisna varijabla iz prve točke mjerenja, u drugom spol i dob djece, dok su u trećem koraku uneseni prediktori – slobodne aktivnosti (digitalni uređaji, čitanje knjiga, boravljenje na zraku, gledanje TV-a i bavljenje sportom). U sva tri slučaja, dodavanje pet varijabli vezanih uz slobodne aktivnosti značajno, ali vrlo malo pridonosi količini objašnjene varijance. Također, u sva tri slučaja ženski je spol povezan s višim ocjenama i višim općim uspjehom, a starija dob ispitanika s nižim ocjenama, odnosno nižim općim uspjehom. Osim dobi i spola, dva su se prediktora istaknula u sva tri slučaja. Više vremena provedeno boraveći na zraku u prvoj točki mjerenja povezano je s nižim školskim uspjehom i nižom ocjenom iz matematike i hrvatskog jezika u drugoj točki mjerenja. S druge strane, učestalije pohađanje sportskih aktivnosti u prvoj točki mjerenja pozitivno je povezano s promjenom u općem školskom uspjehu i ocjeni iz matematike i hrvatskog jezika. Vrijeme provedeno uz digitalne uređaje i čitanje knjiga pokazali su se kao rubno značajni prediktori promjena u općem uspjehu; digitalni uređaji kao negativan, a čitanje knjiga kao pozitivan prediktor. Ovo longitudinalno istraživanje ukazuje na složenost ovih veza i potrebu za dodatnim istraživanjem kako bi se bolje razumjela dinamika između slobodnih aktivnosti i akademskog uspjeha te kako bi se razvile ciljane intervencije.

Ključne riječi: školske ocjene, akademski uspjeh, slobodne aktivnosti, dobrobit, longitudinalno istraživanje

Dobrobit djece na prijelazu iz srednjeg djetinjstva u adolescenciju i slobodno vrijeme – kvalitativna analiza

Lana Lučić, лана.лucic@pilar.hr

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Tihana Brkljačić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Andreja Brajša-Žganec

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Maja Kućar

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Maja Tadić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Dosadašnja istraživanja pokazuju da je sreća vrlo kompleksan konstrukt koji većina ljudi najčešće opisuje koristeći pojmove poput: obitelj, socijalni kontakti, ljubav, zdravlje i slično. Cilj ovoga kvalitativnog istraživanja bio je provjeriti kako sreću doživljavaju djeca na prijelazu iz srednjeg djetinjstva u adolescenciju te kako provode slobodno vrijeme i koliko je digitalna tehnologija važna sastavnica njihova života. Ovo istraživanje dio je longitudinalnog projekta „Dobrobit djeteta u kontekstu obitelji“ (CHILD-WELL), koji financira Hrvatska zaklada za znanost, a prikazani su nalazi fokusnih grupa u tri vala istraživanja. U prvom valu fokusne grupe provedene su s učenicima 4. razreda (9 – 10 godina), u drugom valu s učenicima 6. razreda (11 – 12 godina) te u trećem valu s učenicima 8. razreda (13 – 14 godina) osnovne škole u Varaždinu. Rezultati pokazuju da su izvori sreće generalno slični, odnosno uključuju socijalne kontakte s obitelji i prijateljima, sportske aktivnosti i uspjehe, kućne ljubimce, druge aktivnosti poput igranja, izleta i slično. No, značaj pojedinog izvora sreće razlikuje se ovisno o dobi djece. Naime, mlađa djeca u većoj mjeri spominju obitelj, dok stariji veći fokus stavljaju na druženja s prijateljima. Sport i sportski uspjesi te kućni ljubimci češće su spominjani kod starije djece u odnosu na mlađu. Razlike u odgovorima u skladu su s očekivanjima, s obzirom na sazrijevanje djece te njihovo osamostaljivanje od roditelja. Što se tiče slobodnoga vremena, neovisno o dobi, djeca su uključena u širok spektar aktivnosti koje sami biraju i rado u njima sudjeluju. Korištenje digitalnih tehnologija prisutno je kod sve djece, ali mlađa ih djeca koriste gotovo isključivo za zabavu i javljanje roditeljima, dok starijima dominantno služi za komunikaciju i školu.

Ključne riječi: sreća, djeca, slobodno vrijeme

Privrženost kućnom ljubimcu i dobrobit djeteta

Tihana Brkljačić, tihana@pilar.hr

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska; Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Andreja Brajša-Žganec

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Marija Džida

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Maja Kućar

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Marina Kotrla Topić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Lana Lučić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Sve više istraživanja pokazuje kako kućni ljubimci igraju važnu ulogu u životima djece i odraslih. Kućni ljubimci pridonose fizičkom i mentalnom zdravlju osobe, a privrženost kućnom ljubimcu povezuje se s različitim pozitivnim ishodima. Djeca koja imaju kućnog ljubimca dio slobodnog vremena provode u zajedničkim aktivnostima s ljubimcem kao što su igranje ili šetanje. U ovom radu analizirali smo povezanost indikatora dobrobiti osnovnoškolaca i privrženost kućnom ljubimcu. Ovo istraživanje dio je longitudinalnog projekta „Dobrobit djeteta u kontekstu obitelji“ (CHILD-WELL), a prikazani su podatci trećega vala istraživanja. Od 1473 učenika ispitanih u trećem valu, 1094 (75,1 %) ima kućnog ljubimca. Rezultati su pokazali da su u proučavanom uzorku najčešći kućni ljubimci psi, zatim mačke te ptice, glodavci i ribice. Za potrebe ovoga istraživanja konstruirana je skala dječje privrženosti kućnom ljubimcu (CAPS) koja se sastoji od sedam tvrdnji koje opisuju osjećaje vezane uz ljubimca, na koje dijete odgovara koristeći Likertovu skalu od pet stupnjeva (potpuno netočno – potpuno točno). CAPS se pokazala kao jednodimenzionalni instrument sa zadovoljavajućom pouzdanošću. Kao pokazatelji dobrobiti korišteni su: Skala učeničkog zadovoljstva životom kao mjera općeg zadovoljstva životom djece koja se sastoji od sedam čestica koje mjere različite kognitivne prosudbe o zadovoljstvu životom, Kratka multidimenzionalna skala učeničkog zadovoljstva životom, koja se sastoji od šest čestica koje mjere dječje zadovoljstvo životom općenito te zadovoljstvo s pet specifičnih domena: prijateljima, obitelji, školom, sobom i životnim okruženjem, te jedna čestica kojom je ispitivana opća sreća na skali od sedam stupnjeva. Djeca su najviše privržena psima, zatim mačkama, a nešto manje drugim ljubimcima. Iako nisu pronađene razlike u dobrobiti djece s obzirom na to imaju li ili nemaju kućnog ljubimca, pokazalo se da su djeca koja su privrženija svojem ljubimcu ujedno i sretnija i zadovoljnija životom. Nalazi su komentirani u kontekstu Teorije proširenja i izgradnje te je skrenuta pozornost na moguće praktične implikacije.

Ključne riječi: djeca, ljubimci, sreća, zadovoljstvo životom

Title of the symposium

Physical activity and psychological health: current insights into the underpinning mechanisms

Symposium organizer:

Dragan Glavaš, dragan.glavas@unicath.hr

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

The modern sedentary lifestyle may have slow-burning but long-term, serious detrimental effects on both physical and psychological health. Negative effects appear to be prevalent across all ages, from childhood to older adults. Conversely, numerous empirical studies demonstrated the possible beneficial impact of physical activity on psychological health and overall well-being. However, the role of various contexts, individual traits, as well as psychological processes in the relationship between diverse forms of physical activity and psychological health is yet to be explained. Therefore, this symposium intends to provide additional insights into the factors and processes that may contribute to possible benefits of physical activity on psychological health and day-to-day functioning. The symposium will start with two presentations of research findings demonstrating the relationship between physical activity and indicators of psychological health, considering the role of gender (Jakovljević, Glavaš & Užarević) and intention and routine (Beroš & Glavaš). In the following symposium presentation, the authors will show empirical insights into the role of habit strength in the perception of self-efficacy for physical activity among less and more active recreational exercisers (Ćudina & Glavaš). Empirical data on the role of our beliefs as a potential mechanism in the relationship between physical activity and the mental health of adults is the theme of the fourth presentation of this symposium (Glavaš, Pavela-Banai, Đinđić). Within the final presentation of this symposium the author (Ćurković) will discuss the findings of a large-scale study on the prevalence of physical (in)activity and eating habits among the students at the University of Zagreb.

Keywords: Physical activity, psychological health, individual differences, psychological processes, students, adults

Oral presentations within the symposium

Psychological well-being and physical activity during the late COVID-19 pandemic period among male and female students

Nikolina Jakovljević, Dragan Glavaš

Anxiety and resilience of student-athletes, student-exercisers, and non-active students during the late COVID-19 pandemic period: the role of physical activity intention and routine

Ana Beroš, Dragan Glavaš

Self-efficacy for physical activity among recreational exercisers: the role of habit

Vicko Ćudina, Dragan Glavaš

Physical activity and mental health of adults: the role of belief in the benefits of physical activity

Dragan Glavaš, Irena Pavela-Banai, Anđela Đinđić

Different risk behaviours among students at the University of Zagreb

Sanja Ćurković

Psychological well-being and physical activity during the late COVID-19 pandemic period among male and female students

Nikolina Jakovljević, njakovljevic@unicath.hr

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Dragan Glavaš

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Many students experienced an intense period during the COVID-19 epidemic that might have been detrimental to their psychological health. According to some empirical data physical activity may have aided them in reducing tension, worry, and unhappiness. Thus, the purpose of this study was to investigate the psychological well-being of more and less physically active male and female students. A total of 340 Croatian university students (248 females and 87 males), aged between 18 and 26 years completed the Ryff's psychological well-being scale and the Godin-Shephard leisure-time physical activity questionnaire. The findings indicated higher environmental mastery, higher personal growth, more positive relations with others, and higher self-acceptance of moderately physically active and physically active students compared to insufficiently active/sedentary students. The purpose in life and autonomy of students with different levels of physical activity were equal. Furthermore, these results were consistent among male and female students. We discuss these findings in regard to psychological and neurobiological theories.

Keywords: Physical activity, psychological well-being, COVID-19 pandemic, students, gender

Anxiety and resilience of student-athletes, student-exercisers, and non-active students during the late COVID-19 pandemic period: the role of physical activity intention and routine

Ana Beroš, aberos@unicath.hr

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Dragan Glavaš

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Significant changes in the lives of students happened during the period of the COVID-19 pandemic. Considering the necessity of adapting their exercise routines, student-athletes and student exercisers in particular were affected by the pandemic circumstances. The question that arose, as a result, was whether changing their physical exercise routine would affect the hypothesized benefits of physical activity (PA) on resilience and anxiety. To test this question, we comprised 387 students from the Republic of Croatia ($M_{\text{age}} = 21.56$, $SD = 2.06$, *Range* 18.27 years, $N_{\text{female}} = 279$) who completed online questionnaires measuring anxiety and resilience, reported on their PA level, potential change in their PA routine, and their intention to exercise. The results showed higher levels of anxiety of not or rarely physically active students compared to student-exercisers and student-athletes. These differences were not moderated by the change in their PA routine and the intention to exercise. Results also indicated higher resilience of student-exercisers and student-athletes compared to non-active or rarely physically active students. However, the results showed the interaction effect of PA levels and intention and the interaction effect of PA levels and PA routine on resilience at a lower level of statistical significance ($p < .1$). Specifically, simple effects analysis showed higher resilience of student-exercisers and student-athletes compared to non-active or rarely physically active students only among those who had a stronger intention to engage in physical exercise. Furthermore, simple effect analysis showed the dependence of resilience on the PA routine only in a way that student-exercisers who maintained their PA routine during the pandemic period exhibited higher resilience compared to not or rarely physically active students and student-athletes.

Keywords: sports, physical recreation, anxiety, resilience, intention, routine

**Self-efficacy for physical activity among recreational exercisers:
the role of habit**

Vicko Ćudina, vcudina@unicath.hr

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Dragan Glavaš

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Physical self-efficacy may be essential for initiation and maintaining physical exercise. Thus, this study aimed to investigate variations in physical self-efficacy among recreational exercisers with different physical activity habit strengths. Three hundred and eleven more and less active recreational exercisers (115 male and 196 female; mean age 29 years; range = 18 - 68) participated in the study. The participants completed online questionnaires measuring physical self-efficacy and physical activity habit strength. Based on their results on the physical activity habit strength scale, we categorized participants with lower, moderate, and firmer habit strength. The factorial ANOVA showed higher physical self-efficacy of recreational exercisers with more prominent physical activity habits whereas the more and less active recreational exercisers had the same level of physical self-efficacy. However, the results revealed significant interaction showing the higher level of physical self-efficacy of more active recreational exercisers with moderate physical activity habits compared to less active recreational exercisers with the same level of physical activity habits.

Keywords: physical activity, recreational exercisers, self-efficacy, habit

Physical activity and mental health of adults: the role of belief in the benefits of physical activity

Dragan Glavaš, dragan.glavas@unicath.hr

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Irena Pavela-Banai

Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, Osijek, Croatia

Anđela Điniđić

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Recent research has been drawn to the possibility that our beliefs may have a critical role in manifesting certain effects on our physiology. In light of the research that suggested that one's belief in a benefit of physical activity (PA) may play a significant role in the magnitude of the positive effect of PA on physiological health, the question posed is whether the same is true for psychological health (PH). To provide empirical data on this question, we comprised 497 employed adults (64.53 % of whom were women) aged between 21 and 61 years (average 36 years). Participants completed the Godin-Shephard leisure-time exercise questionnaire, Ryff's psychological well-being scale, anxiety subscale of the emotional state scale and the 10-item CES-D depression scale and indicated their belief in the positive impact of PA on PH. The results showed a significant interaction effect of PA and belief in the positive impact of PA on PH on psychological well-being and anxiety. Specifically, more physically active adults who had firmer beliefs in the positive impact of PA on PH expressed higher psychological well-being and lower levels of anxiety compared to adults who believed in not so substantial benefits of PA on PH. This effect was equally prominent across all ages. The interaction effect of PA and belief in the positive impact of physical PA on PH on depression was not significant. However, the level of depression was dependent on the belief in the positive impact of PA on PH indicating lower levels of depression among adults with a firmer belief in the beneficial effect of PA on PH, independently of their age.

Keywords: beliefs, physical activity, psychological well-being, anxiety, depression, adults

Different risk behaviours among students at the University of Zagreb

Sanja Ćurković, sanja.curkovic@gmail.com
Faculty of Agriculture, University of Zagreb, Croatia

The purpose of this study is to determine the presence of different risk behaviour models among students at the University of Zagreb, observed through physical (in)activity, and eating habits. The aim of this study is also to determine the differences in variables between groups of participants according to sex, age and field of study. The study included 1651 students at the University of Zagreb, Croatia (906 female and 745 male). The study was conducted in the form a questionnaire (RIZPON) consisting of: the demographic variables, involvement in physical activities and the variables that describe eating habits. The results showed unsatisfactory level of engagement in students' physical activities, indicating that (in the last month) only 20.2% were active at the recommended level (at least 3 times the minimum duration of 30 minutes). In addition, significant differences in physical activity involvement, with regard to sex and by the field of study were found. Furthermore, dietary habits have shown that the principles of healthy eating have not been fully adopted by the students. The results show that there is a statistical significance in eating habits with regards to sex, age and field of study. It can be concluded that students do not have a high degree of awareness about preserving their own health. Physical activities, which are often mentioned as an important promoter of preserving health in this population are not satisfactory. If we add to that poor eating habits, we can conclude that adopted unhealthy lifestyle will certainly affect the level of health and quality of life in this population. Knowing the facts, it is possible to create preventative measures and help students adopt healthy habits of living to preserve their health and to improve their working abilities.

Keywords: risk behaviour, physical activity, eating habits, students

Naslov simpozija
Razumijevanje razvojne traume – put do senzibilizacije sustava podrške

Voditelj simpozija:

Ana Haramina, ana.haramina@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Iskustva iz djetinjstva značajno oblikuju fizički, emocionalni i kognitivni razvoj pojedinca. Nažalost, mnoga djeca diljem svijeta susreću se s događajima koji mogu dovesti do traume u razvoju. Razvojna trauma je složena i prožimajuća izloženost životno opasnim događajima koji se odvijaju tijekom kritičnih faza razvoja djeteta, ometaju funkcionalne međuljudske veze, ugrožavaju sigurnost osobe, mijenjaju osnovne kapacitete za kognitivnu, bihevioralnu i emocionalnu kontrolu te često pridonose nastanku kompleksnoga posttraumatskog stresnog poremećaja kod odraslih osoba. Ova trauma može proizaći iz različitih izvora, kao što su zlostavljanje, zanemarivanje, gubitak skrbnika, svjedočenje nasilju ili iskustvo prirodne katastrofe. Zdrav razvoj uključuje reguliranu ravnotežu između djeteta i društvene okoline tako da je potonja dobro opremljena za podršku djetetu. Poremećena emocionalna kontrola i kontrola ponašanja te neuspjeh u očuvanju prirodne ravnoteže sustava između djeteta u razvoju i njegovog društvenog okruženja (npr. obitelji, škole, skupine vršnjaka, susjedstva) dvije su važne značajke razvojne traume. Cilj ovoga simpozija jest ukazati na važnost razumijevanja razvojne traume kako bismo podržali i senzibilizirali različite sudionike sustava koji su uključeni u razvoj djece i mladih. Simpozij će obuhvaćati pet izlaganja koja će se detaljnije baviti: definiranjem razvojne traume, neurobiološkom aspektima razvojne traume, ulozima privrženosti, terapijskim radom na traumama s pojedincima i sustavima.

Ključne riječi: razvojna trauma, emocionalna regulacija, privrženost, *trauma-informed approach*

Usmena izlaganja unutar simpozija

Rana razvojna trauma, mehanizmi obrane i njen utjecaj na mentalno zdravlje u odrasloj dobi

Dora Glavaš

Razumijevanje neuroznanstvenih temelja razvojne traume

Ana Šeremet

Razumijevanje i rad s razvojnom traumom kroz leću teorije privrženosti

Mirjana Halužan

Senzibilizacija sustava podrške i Terapija trauma-sustava

Ana Haramina

Rana razvojna trauma, mehanizmi obrane i njen utjecaj na mentalno zdravlje u odrasloj dobi

Dora Glavaš, dora.glavas3@gmail.com
Centar Izvor, Zagreb, Hrvatska

Ovo izlaganje bavi se temom razvojne traume, mehanizmima obrana koji su pomogli u zaštiti i preživljavanju traumatskog iskustva te njezinim utjecajem na mentalno zdravlje u odrasloj dobi. Razvojna trauma odnosi se na traumatsko iskustvo nastalo u ranom djetinjstvu u odnosima s važnim osobama tijekom odrastanja djeteta i kao takva ostavlja neizbrisiv trag na pojedinčev trenutni i budući rast i razvoj. Prema dosadašnjim istraživanjima, za djetetov zdrav razvoj presudan je važan odnos koji dijete ima i gradi s roditeljima, a posebno s majkom, i to u najranijim fazama razvoja. Jedna od glavnih zadaća roditelja jest pružiti djeci mirno i sigurno okruženje u kojem mogu rasti i razvijati se. Shodno tome, iskustvo rane traume predstavlja ozbiljnu izravnu prijetnju preživljavanju djeteta te snažno utječe na razvoj psihičke strukture pojedinca i u budućnosti vodi ponašanja, osjećaje i razmišljanja osobe. Istraživanja sustavno pokazuju da traumatsko iskustvo utječe na mehanizme suočavanja sa stresom i regulaciju posebice teških afektivnih stanja koji su temelj za normalan i zdrav život u djetinjstvu i odrasloj dobi. Oslanjajući se na uvide iz suvremenih istraživanja, ovo se izlaganje bavi i posljedicama traumatskog iskustva koje se javljaju zbog disregulacije živčanog sustava, a neke od njih su: loša slika o sebi, manjak samopouzdanja, zanemarivanje vlastitih potreba, anksioznost, depresivnost i mnoge druge. U svrhu pružanja adekvatne podrške i pomoći osobama s traumatskim iskustvima, izlaganje obuhvaća i temu prepoznavanja ranih simptoma razvojne traume. Prepoznavanje ranih simptoma, rad na mehanizmima obrana i proživljavanju traumatskog iskustva omogućava pojedincu da se adekvatnije nosi s izazovima i zahtjevima u odrasloj dobi.

Ključne riječi: razvojna trauma, obrambeni mehanizmi, simptomi razvojne traume

Razumijevanje neuroznanstvenih temelja razvojne traume

Ana Šeremet, ana.seremet@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Ovo se izlaganje bavi temom razvojne traume iz neuroznanstvene perspektive, nudeći razumijevanje dubokog utjecaja koji rana nepovoljna iskustva (*early adverse experiences*) imaju na mozak. Istraživanja ukazuju na to da razvojna trauma, koja često potječe iz nepovoljnih iskustava u djetinjstvu, ostavlja trajan trag na neuralnim strukturama i funkcijama, dovodeći do mnogih emocionalnih i psiholoških posljedica. Izlaganje razmatra višestruku prirodu razvojne traume, naglašavajući kako nepovoljna iskustva tijekom osjetljivih razvojnih razdoblja mogu rekonfigurirati živčane putove, poremetiti sustave regulacije stresa i izazvati strukturne promjene u mozgu. Istražuje trajne posljedice ovih neurobioloških promjena, kao što su povećana osjetljivost na poremećaje mentalnog zdravlja, emocionalna disregulacija i kognitivna oštećenja. Oslanjajući se na uvide iz suvremene neuroznanosti, ovo izlaganje rasvjetljava mehanizme putem kojih razvojna trauma utječe na neuralnu plastičnost, epigenetske modifikacije i funkcioniranje ključnih regija mozga, uključujući amigdalnu, prefrontalni korteks i hipokampus. Izlaganje će raspravljati o implikacijama neuroznanstvenih otkrića za kliničku praksu i terapijske intervencije. Naglašava značaj skrbi sustava podrške informiranih o traumi, naglašavajući važnost prilagođavanja tretmana za rješavanje specifičnih neurobioloških izazova s kojima se suočavaju osobe s razvojnom traumom. Prepoznavanjem duboke veze između razvojne traume i funkcije mozga, kliničari i istraživači mogu otvoriti put za učinkovitije strategije za izlječenje i oporavak kod pojedinaca pogođenih ranom traumom.

Ključne riječi: razvojna trauma, neuroznanost, neuralna plastičnost

Razumijevanje i rad s razvojnom traumom kroz leću teorije privrženosti

Mirjana Halužan, haluzan.mirjana@gmail.com

Klinika za psihijatriju, Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice, Zagreb, Hrvatska

Privrženost je duboka i trajna veza koja se uspostavlja između roditelja i djeteta ili osobe koja se brine o djetetu. Najvažnije su prvih nekoliko godina života, što kasnije utječe na djetetov razvoj te odraslu osobu koja iz razvojnih iskustava stvara svoj sustav vrijednosti. U ovom izlaganju objasniti ćemo ulogu privrženosti u kontekstu oporavka i rada s ranom traumom te načine na koje je poželjno pristupiti u radu s djecom koja su iskusila ranu traumu. Važno je pristupiti svakom djetetu individualno i pružiti podršku koja zadovoljava njegove specifične potrebe unutar njegovog iskustva i razvojnih mogućnosti. Pri tome ćemo se posebno osvrnuti na razumijevanje obiteljske dinamike istraživanjem obrazaca komunikacije, dinamike odnosa i emocionalnih regulacija, što omogućuje bolje razumijevanje privrženosti i konteksta u kojem odrastaju djeca. S obzirom na to da roditelji igraju ključnu ulogu u razvoju privrženosti djeteta, osvrnut ćemo se i na rad s roditeljima u razumijevanju dječjih potreba, zajedničkom rješavanju teškoća i učenju zdravih obrazaca komunikacije i ponašanja te novih načina emocionalne regulacije. Predstaviti ćemo i neke tehnike koje se mogu koristiti u radu s djecom (crtež, igra, slikovnice, priče) te zajedničke kreativne procese istraživanja s načelom razumijevanja da svako ponašanje djeteta ima zaštitnu ulogu, da je dječja komunikacija više motorička, neposredna i spontana te da je djeci primarno važno da se osjećaju sigurno i ugodno.

Ključne riječi: razvojna trauma, privrženost, terapijski rad s djecom

Senzibilizacija sustava podrške i Terapija trauma-sustava

Ana Haramina, ana.haramina@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Pristup informiranosti o traumi (*trauma-informed approach*) sveobuhvatan je okvir koji priznaje prevalenciju traume u društvu i nastoji stvoriti kulturu razumijevanja, empatije i podrške za pojedince koji su doživjeli traumu. Njegova temeljna načela vode organizacije, institucije i pojedince u prepoznavanju, reagiranju i sprječavanju učinaka traume. Uz individualne metode rada, Terapija trauma-sustava (*Trauma Systems Therapy*) je cjelovita strategija za tretiranje traumatskog stresa kod djece i adolescenata koja se izravno odnosi na djetetov društveni kontekst i/ili sustav skrbi. Terapija trauma-sustava stvorena je kako bi ponudila sveobuhvatan i dobro koordiniran sustav pružanja usluga djetetu i njegovim bližnjima, a temelji se na poznavanju karakteristika dječjega traumatskog stresa. Poboľšanjem djetetove sposobnosti reguliranja emocija i smanjenjem stalnih stresova i prijetnji u društvenom okruženju, cilj Terapija trauma-sustava jest pomoći djetetu naučiti kontrolirati svoje emocije i ponašanje. Terapija trauma-sustava stvorena je kako bi povećala sposobnost važnih ljudi u djetetovom okruženju da ga/ju podrže u upravljanju svojim emocionalnim i bihevioralnim reakcijama. Četiri glavna modula intervencije koji čine fazni pristup tretmana Terapije trauma-sustava su: 1) skrb kod kuće i u zajednici; 2) zagovaranje usluga; 3) trening vještina regulacije emocija; i 4) psihofarmakologija. Ovisno o djetetovoj razini emocionalne disregulacije i stabilnosti njezine ili njegove socijalne okoline, različiti moduli mogu biti terapeutski potrebni. U ovom ćemo izlaganju kratko predstaviti neke osnovne aspekte Terapije trauma-sustava te se posebno fokusirati na: vještine regulacije emocija, vještine kognitivne obrade i vještine stvaranja značenja. Razumijevanje složenosti razvojne traume i potencijala Terapije trauma-sustava korisno je u poticanju otpornosti i promicanju ozdravljenja kod pojedinaca i njihovih širih društvenih sustava.

Ključne riječi: Terapija trauma-sustava, emocionalna regulacija, sustav informiran o traumi

Naslov simpozija
Djeca u svijetu digitalnih medija: izazovi i prevencija

Voditelj simpozija:

Marina Merkaš, marina.merkas@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Ime diskutanta:

Marija Šakić Velić, marija.sakic@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Digitalni mediji postali su neizostavan dio svakodnevnog života, a djeca sve više koriste različite uređaje, platforme i aplikacije kako bi pristupila informacijama i zabavi. No ovaj brzi tehnološki napredak donosi sa sobom i brojne izazove kada je riječ o zaštiti djece i njihovom zdravom i pozitivnom razvoju. U ovom simpoziju istražiti ćemo neke izazove s kojima se djeca suočavaju u digitalnom svijetu te kako ih prevencija i edukacija može zaštititi. Autorica Perić Pavišić opisat će rezultate istraživanja o ulozi roditeljske medijacije u odnosu između komponenti modela generaliziranog problematičnog korištenja interneta kod djece viših razreda osnovne škole. Autorice Bodrožić Selak, Žulec Ivanković i Merkaš prikazat će istraživanje čiji je cilj bio ispitati kako motivi za uporabu pametnih telefona i aktivnosti na pametnom telefonu pridonose objašnjenju učestalosti sudjelovanja u viralnim izazovima kod adolescenata. Autorice Kotrla Topić, Brajša-Žganec, Džida, Kućar i Brkljačić opisat će mogućnost predviđanja različitih indikatora subjektivne dobrobiti adolescenata na temelju učestalosti uporabe digitalne tehnologije za različite aktivnosti koristeći podatke longitudinalnog istraživanja o dobrobiti djeteta u obitelji. Autorica Varga i suradnice prikazat će rezultate recentnoga istraživanja o perspektivama djece u Hrvatskoj prema materijalizmu i vrijednostima koje su važnije od materijalnih dobara. Autorica Žulec Ivanković i suradnice opisat će razvoj interaktivne savjetodavne mrežne stranice namijenjene djeci, roditeljima i obiteljima s ciljem edukacija i savjetovanja o zdravim navikama uporabe digitalnih uređaja i medija te poticanja medijske pismenosti. Na simpoziju će se prikazati pet radova, rezultati hrvatskih kvalitativnih i kvantitativnih znanstvenih istraživanja provedenih u okviru projekata Hrvatske zaklade za znanost i Hrvatskog katoličkog sveučilišta te stručnog projekta Agencije za elektroničke medije. Do novih spoznaja o izazovima s kojima se djeca danas suočavaju u digitalnom svijetu, a koji će biti prikazani, došlo se uz primjenu novih mjernih instrumenta razvijenih u Hrvatskoj, različitih vrsta istraživanja te različitih uzoraka djece i roditelja. Ovo daje na snazi zaključcima simpozija o važnosti prevencije, odgovornog roditeljstva, obrazovanja i postavljanja jasnih pravila kako bi se djeci pomoglo u sigurnom istraživanju digitalnog svijeta te razvijanju u kompetentne korisnike medija i uređaja u pozitivne svrhe.

Ključne riječi: djeca, digitalna tehnologija, mediji, dobrobit, pozitivan razvoj, medijska pismenost

Usmena izlaganja unutar simpozija

Uloga roditeljskog nadzora u odnosu smanjene samoregulacije i negativnih ishoda korištenja interneta kod djece u ranoj adolescenciji

Katarina Perić Pavišić

#challengeaccepted – povezanost motiva za korištenje i aktivnosti na pametnim telefonima sa sudjelovanjem u viralnim izazovima kod adolescenata

Matea Bodrožić Selak, Ana Žulec Ivanković, Marina Merkaš

Longitudinalna povezanost korištenja digitalne tehnologije za različite aktivnosti i subjektivne dobrobiti adolescenata

Marina Kotrla Topić, Andreja Brajša-Žganec, Marija Džida, Maja Kućar, Tihana Brkljačić

„Što više markirane robe nosiš, to ćeš imati više prijatelja“ – djeca u Hrvatskoj o materijalizmu

Vanesa Varga, Mateja Plenković, Matea Vidulić, Marina Merkaš, Marina Kotrla Topić, Katarina Perić Pavišić, Ana Žulec Ivanković, Matea Bodrožić Selak

Predstavljanje projekta „Obiteljski i individualni plan korištenja digitalnih medija – interaktivna savjetodavna mrežna stranica“

Ana Žulec Ivanković, Matea Bodrožić Selak, Marina Merkaš, Marina Kotrla Topić, Katarina Perić Pavišić, Vanesa Varga

Uloga roditeljskog nadzora u odnosu smanjene samoregulacije i negativnih ishoda korištenja interneta kod djece u ranoj adolescenciji

Katarina Perić Pavišić, katarina.peric@pilar.hr
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Sve veća prevalencija korištenja interneta među adolescentima predstavlja izazov za roditelje, kako u ograničavanju vremena koje adolescenti provode na internetu tako i u suočavanju s drugim problematičnim ponašanjima vezanim uz njegovo korištenje. Roditelji koriste različita ponašanja kako bi ograničili i posredovali djetetovo korištenje interneta i digitalne tehnologije, što se u literaturi naziva roditeljskom medijacijom. Prema modelu generaliziranoga problematičnog korištenja interneta, problematično korištenje uključuje preferenciju *online* socijalne interakcije, korištenje interneta za regulaciju raspoloženja, smanjenu samoregulaciju, koja uključuje opsesivne misli i kompulzivna ponašanja, te negativne ishode nastale uslijed korištenja interneta. Budući da koriste internet više od bilo koje druge skupine, adolescenti su rizična skupina za razvoj problematičnog korištenja interneta. Roditeljska medijacija pokazuje značajne učinke na problematično korištenje interneta kod adolescenata, stoga je cilj ovoga istraživanja ispitati ulogu roditeljske medijacije u odnosu između komponenti modela generaliziranoga problematičnog korištenja interneta kod djece viših razreda osnovne škole. U istraživanju je sudjelovalo 342 djece ($\bar{X}=53,5$ %) u dobi od 10 do 15 godina i jedan njihov roditelj, no u ovom istraživanju korišteni su samo odgovori djece. Mjerena je roditeljska medijacija Skalom roditeljske medijacije i problematično korištenje interneta kod djece Skalom generaliziranoga problematičnog korištenja interneta 2. Rezultati su pokazali kako učestalost uporabe roditeljskog nadzora može mijenjati odnos između smanjene samoregulacije i negativnih ishoda u modelu generaliziranoga problematičnog korištenja interneta. Specifično, kod djece koja nemaju problema sa samoregulacijom, učestaliji roditeljski nadzor može povećati negativne ishode, dok kod djece s problemima samoregulacije učestalija uporaba roditeljskog nadzora može smanjiti negativne ishode nastale zbog korištenja interneta. Poznavanje učinaka roditeljskog ponašanja na negativne ishode dječje upotrebe interneta može se koristiti za razvoj znanstveno utemeljenih preventivnih intervencija i savjetodavnih programa usmjerenih na sprječavanje problematičnog korištenja interneta među adolescentima.

Ključne riječi: roditeljska medijacija, problematično korištenje interneta, djeca u ranoj adolescenciji, prevencija

#challengeaccepted – povezanost motiva za korištenje i aktivnosti na pametnim telefonima sa sudjelovanjem u viralnim izazovima kod adolescenata

Matea Bodrožić Selak, matea.selak@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Ana Žulec Ivanković

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Marina Merkaš

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Recentna istraživanja u svijetu utvrdila su porast broja viralnih izazova na društvenim mrežama, posebice TikToku. S obzirom na to da viralni izazovi imaju relativno kratak vijek trajanja, nije u potpunosti jasno što adolescente motivira na sudjelovanje u njima te koje su aktivnosti na pametnim telefonima povezane s njihovim sudjelovanjem u izazovima. Uzimajući to u obzir, cilj rada bio je ispitati kako motivi za korištenje pametnih telefona i aktivnosti na pametnom telefonu pridonose objašnjenju učestalosti sudjelovanja u viralnim izazovima kod adolescenata. U svrhu odgovora na postavljeni cilj, korišteni su podatci prikupljeni od djece u višim razredima osnovne škole koja su sudjelovala u studiji „Korištenje pametnog telefona, viralni izazovi i zadovoljstvo izgledom kod djece i adolescenata“ provedenoj u okviru HRZZ projekta „Digitalna tehnologija u obitelji: obrasci ponašanja i učinci na razvoj djece“ (D.E.C.I.D.E.). Sudionici su na mjerama konstruiranim za potrebe istraživanja procjenjivali motive za korištenje pametnog telefona koristeći Skalu motiva za korištenje pametnog telefona i aktivnosti na pametnom telefonu koristeći Skalu aktivnosti na pametnom telefonu. Novokonstruirane mjere pokazuju zadovoljavajuće psihometrijske karakteristike. Za mjerenje učestalosti sudjelovanja u viralnim izazovima korištena je Skala viralnih internetskih izazova. Rezultati ukazuju na to da adolescenti s izraženom potrebom za prihvaćanjem, pripadanjem i priznanjem od vršnjaka češće sudjeluju u viralnim izazovima. Konkretno, motivi održavanja odnosa s drugima i konformizam, s aktivnostima poput uporabe društvenih mreža i gledanja videouradaka, pokazali su se značajnim pozitivnim prediktorima sudjelovanja u viralnim izazovima. Sveukupno, rad pridonosi razumijevanju rizičnih čimbenika povezanih s učestalošću sudjelovanja u viralnim izazovima među adolescentima.

Ključne riječi: adolescenti, motivi za korištenje pametnog telefona, aktivnosti na pametnim telefonima, viralni izazovi

Longitudinalna povezanost korištenja digitalne tehnologije za različite aktivnosti i subjektivne dobrobiti adolescenata

Marina Kotrla Topić, marina.kotrlatopic@pilar.hr
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Andreja Brajša-Žganec
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Marija Džida
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Maja Kućar
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Tihana Brkljačić
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska; Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Cilj provedenoga istraživanja jest istražiti mogućnost predviđanja različitih indikatora subjektivne dobrobiti adolescenata, konkretno zadovoljstva životom te pozitivnih i negativnih afekata na temelju njihove učestalosti korištenja digitalne tehnologije za različite aktivnosti, konkretno igranje igrice, korištenje društvenih medija i gledanje televizije. U ovom longitudinalnom istraživanju s dvije točke mjerenja sudjelovalo je 1379 učenika osnovnih škola (48 % su dječaci), u dobi od 8 do 13 godina ($M=11,03$, $SD=1,14$) u prvoj točki mjerenja. Primijenjene su mjere za ispitivanje zadovoljstva životom te pozitivnih i negativnih afekata. Sudionici su procjenjivali i koliko često uz pomoć digitalne tehnologije igraju igrice, koriste društvene medije (koliko često posjećuju društvene mreže, dopisuju se s prijateljima te objavljuju na društvenim mrežama), kao i koliko često gledaju televiziju. Rezultati pokazuju kako korištenje društvenih medija, ali ne i druge aktivnosti uz digitalnu tehnologiju, predviđa smanjenje zadovoljstva životom godinu dana kasnije. Nadalje, različite aktivnosti uz digitalnu tehnologiju ne predviđaju promjene u pozitivnim afektima. Oba modela jednaka su za djevojke i mladiće te mlađe i starije sudionike. Različite aktivnosti uz digitalnu tehnologiju ne predviđaju ni promjene u negativnim afektima, međutim ovdje se uočavaju različiti efekti za djevojke i mladiće, pri čemu kod djevojaka igranje igrice pozitivno predviđa izraženost negativnih afekata. Rezultati upućuju na važnost istraživanja učestalosti korištenja digitalne tehnologije za različite aktivnosti u predviđanju subjektivne dobrobiti adolescenata.

Ključne riječi: digitalna tehnologija, longitudinalna povezanost, adolescenti, dobrobit

„Što više markirane robe nosiš, to ćeš imati više prijatelja” – djeca u Hrvatskoj o materijalizmu

Vanesa Varga, vanesa.varga@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Mateja Plenković

Sveučilišni odjel za sociologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Matea Vidulić

Sveučilišni odjel za komunikologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Marina Merkaš

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Marina Kotrla Topić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Katarina Perić Pavišić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Ana Žulec Ivanković

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Matea Bodrožić Selak

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Cilj je ovoga rada istražiti perspektivu djece u Hrvatskoj prema materijalizmu i vrijednostima koje su važnije od materijalnih dobara. Specifično, koje ishode materijalizma djeca prepoznaju te što smatraju važnijim od posjedovanja skupih stvari i skupljanja mnogo stvari. Istraživanje je provedeno metodom *online* fokus grupa s djecom učenicima od 5. do 8. razreda osnovne škole iz različitih dijelova Hrvatske. Uzorak se sastoji od 40 djece (20 dječaka), prosječne dobi od 14 godina. Analiza izjava djece pokazala je kako djeca uz materijalizam vežu sljedeće ishode: prihvaćenost u društvu i društveni status, lažne prijatelje i iskorištavanje, kratkotrajnu sreću te hvalisanje, aroganciju i bahatost. Nadalje, kao vrijednosti važnije od materijalnih dobara djeca ističu prijatelje i društvo, obitelj, hobije i osobne interese, zdravlje, sreću i ostalo. U Hrvatskoj do sada nije posebno ispitivana perspektiva djece prema materijalizmu. Razumijevanje kako djeca razmišljaju o potrošnji, bogatstvu, sreći i drugim vrijednostima može pomoći roditeljima, odgojiteljima i drugima da bolje podržavaju dječji razvoj i pruže im vrijednosti koje će im biti korisne u životu.

Ključne riječi: materijalizam, djeca, vrijednosti, fokus grupe

Predstavljanje projekta „Obiteljski i individualni plan korištenja digitalnih medija – interaktivna savjetodavna mrežna stranica“

Ana Žulec Ivanković, azulec@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Matea Bodrožić Selak

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Marina Merkaš

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Marina Kotrla Topić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Katarina Perić Pavišić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Vanesa Varga

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Cilj izlaganja je predstaviti rezultat rada na projektu „Obiteljski i individualni plan korištenja digitalnih medija – interaktivna savjetodavna mrežna stranica“ financiranom od Agencije za elektroničke medije i izvedenom na Odjelu za psihologiju Hrvatskog katoličkog sveučilišta pod vodstvom doc. dr. sc. Vanese Varga. Točnije, cilj izlaganja je predstaviti interaktivnu savjetodavnu mrežnu stranicu namijenjenu djeci, roditeljima i obiteljima koja je nastala u sklopu projekta. Izrada mrežne stranice motivirana je nedostatkom lako dostupnih i besplatnih alata za pomoć djeci i roditeljima u suočavanju s izazovima digitalnog svijeta, a koji su temeljeni na znanstvenim spoznajama te je stoga u sklopu projekta izrađena prva savjetodavna interaktivna mrežna stranica na hrvatskom jeziku za djecu i roditelje. Primarni cilj izrađene mrežne stranice je edukacija i savjetovanje djece, roditelja i obitelji o zdravim navikama korištenja digitalnih uređaja (npr. pametnih telefona) i medija te poticanje medijske pismenosti. Stranica je osmišljena i izvedena kao zabavni i interaktivni alat koji se lako i jednostavno koristi. Sadržaj stranice primarno čine obiteljski i individualni plan korištenja medija – OLLIE. Izradom OLLIE-a, djeca, roditelji i obitelji mogu dobiti personalizirane savjete, smjernice i planove korištenja medija, čija je primarna svrha educiranje i savjetovanje obitelji, roditelja i djece o zdravom, svrhovitom i uravnoteženom korištenju digitalnih uređaja i medija. Tijekom izlaganja će se predstaviti proces izrade stranice i planova, individualni plan korištenja medija za djecu, obiteljski plan korištenja medija te druge specifičnosti i usluge stranice. Na kraju izlaganja predstaviti će se mogućnost korištenja stranice u odgojno-obrazovnim ustanovama te praktičnom radu s djecom i roditeljima.

Ključne riječi: korištenje medija, digitalni uređaji, obiteljski plan, individualni plan, mrežna stranica

Naslov simpozija
1. studentski simpozij „Mladi o mladima“

Voditeljice simpozija:

Marina Merkaš, marina.merkas@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Ana Žulec Ivanković

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Matea Bodrožić Selak

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Cilj 1. studentskoga simpozija „Mladi o mladima“ jest prikazati rezultate istraživanja „Studenti u RH 2023.: Tko su, što misle i rade te kako im je danas živjeti i studirati u Hrvatskoj?“ koje su proveli studenti 1. godine sveučilišnog diplomskog studija psihologije Hrvatskog katoličkog sveučilišta u okviru nastave na predmetu „Razvoj u društvenom kontekstu“ u akademskoj godini 2023./2024. Istraživanjem je obuhvaćeno 12 tema relevantnih za život i studiranje studenata, a u okviru simpozija prikazat će se pet tema. Studentice Babić, Elezović i Grgić prikazat će pojavnost nekih psiholoških problema i procjenu tjelesnog zdravlja studenata. Studenti Portner, Zuber i Souček prikazat će kako studenti percipiraju romantične i prijateljske odnose. Studentice Grgurek, Petric, Pandžić i Markota prikazat će što studenti misle o kvaliteti obrazovanja i kakvo im je zadovoljstvo studiranjem. Studentice Knežević Dijanović i Strbad prikazat će rezultate o potrošačkim navikama i materijalizmu kod studenata. Studenti Marić, Borščak, Gjenero i Barunčić prikazat će što studenti misle o nekim aktualnim društvenim zbivanjima i pitanjima te koliko su društveno i politički aktivni. Ovaj simpozij nastao je kao odgovor na potrebu stalnog praćenja kvalitete života i studiranja mladih u Hrvatskoj u promjenjivim životnim okolnostima. Na kraju simpozija raspravit će se o važnosti redovitog provođenja ovakvih istraživanja za kvalitetu života i dobrobit mladih koji studiraju u Hrvatskoj.

Ključne riječi: studenti, kvaliteta života, dobrobit

Usmena izlaganja unutar simpozija

Psihološki problemi i tjelesno zdravlje studenata u Hrvatskoj

Talia Babić, Ema Elezović, Dora Grgić

Romantični odnosi i prijateljstvo među studentima u Hrvatskoj

Josip Portner, Nika Zuber, Leona Souček, Ema Ištvanović Parezanović

Mišljenje o kvaliteti obrazovanja i zadovoljstvo studijem i studiranjem kod studenata u Hrvatskoj

Katarina Gregurek, Klara Petric, Lucija Pandžić, Antonija Markota

Potrošačke navike i materijalizam kod studenata u Hrvatskoj

Monika Knežević Dijanović, Mirta Strbad

Društvene i političke aktivnosti studenata u Hrvatskoj

Marin Marić, Sara Borščak, Lucija Gjenero, Marta Barunčić

Psihološki problemi i tjelesno zdravlje studenata u Hrvatskoj

Talia Babić, tbabic@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Ema Elezović

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Dora Grgić

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Poznato je da su psihološki problemi povezani s doživljenim stresom i tjelesnim zdravljem. S obzirom na promjenjive okolnosti života i studiranja mladih, neophodno je pratiti prisutnost različitih problema kako bi se na vrijeme moglo prevenirati i intervenirati. Stoga je cilj izlaganja prikazati učestalost simptoma anksioznosti i depresije kod studenata, ispitati povezanost tjelesnog zdravlja i stresa te identificirati učinkovite strategije za suočavanje sa stresom kod studenata u Hrvatskoj. Podatci koji se koriste u radu su iz *online* istraživanja „Studenti u RH 2023.: Tko su, što misle i rade te kako im je danas živjeti i studirati u Hrvatskoj?“ koje je provedeno tijekom listopada i studenoga 2023. godine na području Republike Hrvatske. U izlaganju će se prikazati učestalost simptoma depresije i anksioznosti te stresa, kao i različitih strategija suočavanja sa stresom kod studenata. Ujedno će se prikazati povezanost psiholoških problema s tjelesnim zdravljem. Na kraju će se raspraviti o važnosti preventivnih aktivnosti, edukacije mladih o zdravlju, zdrave prehrane, socijalne podrške i tjelesne aktivnosti za zdravlje mladih.

Ključne riječi: studenti, anksioznost, depresija, tjelesno zdravlje, strategije suočavanja

Romantični odnosi i prijateljstvo među studentima u Hrvatskoj

Josip Portner, jportner@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Nika Zuber

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Leona Souček

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Ema Ištvanović Parezanović

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Romantični odnosi i prijateljstva pružaju studentima podršku koja ih može učiniti sretnijima, zadovoljnijima i uspješnijima tijekom njihovih studentskih godina. Kvalitetni odnosi pomažu u socijalnoj integraciji, prilagodbi na studij, suočavanju sa stresom i izgradnji ličnosti. Cilj izlaganja je prikazati mišljenja i percepciju studenata o njihovim romantičnim odnosima i prijateljstvima te motive za stupanje i odražavanje odnosa. Podatci koji se koriste u radu su iz *online* istraživanja „Studenti u RH 2023.: Tko su, što misle i rade te kako im je danas živjeti i studirati u Hrvatskoj?“ koje je provedeno tijekom listopada i studenoga 2023. godine na području Republike Hrvatske. U izlaganju će se prikazati percepcija studenata o kvaliteti njihovih romantičnih odnosa i prijateljstva te percepcija motivacije za ne ulaženje u romantične odnose. Na kraju izlaganja raspravit će se o važnosti prijateljskih i romantičnih odnosa za dobrobit studenata u promjenjivim životnim okolnostima.

Ključne riječi: prijateljstva, romantični odnosi, studenti

Mišljenje o kvaliteti obrazovanja i zadovoljstvo studijem i studiranjem kod studenata u Hrvatskoj

Katarina Gregurek, kgregurek@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Klara Petric

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Lucija Pandžić

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Antonija Markota

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Kvaliteta obrazovanja i zadovoljstvo studiranjem ključni su aspekti studentskog iskustva. Kvaliteta obrazovanja, studija i studiranja važna je za akademski uspjeh i rezultate, kasnije za lakše pronalaženje posla, općenito zadovoljstvo životom, motivaciju i angažman studenata tijekom studija. Uz to, za obrazovne institucije također je važno da prate kvalitetu obrazovanja i zadovoljstvo studenata kako bi poboljšali svoje programe i nastavu. Cilj izlaganja je prikazati mišljenja i percepciju studenata o kvaliteti obrazovanja u Hrvatskoj te zadovoljstvo studijem i studiranjem. Podatci koji se koriste u radu su iz *online* istraživanja „Studenti u RH 2023.: Tko su, što misle i rade te kako im je danas živjeti i studirati u Hrvatskoj?“ koje je provedeno tijekom listopada i studenoga 2023. godine na području Republike Hrvatske. U izlaganju će biti prikazani stavovi studenata o obrazovanju u Hrvatskoj te zadovoljstvo pojedinim aspektima studiranja i studija. Na kraju izlaganja raspravit će se o važnost praćenja i povećanja kvalitete obrazovanja i zadovoljstva studijem i studiranjem za mlade u Hrvatskoj.

Ključne riječi: kvaliteta obrazovanja, zadovoljstvo studijem, zadovoljstvo studiranjem, studenti

Potrošačke navike i materijalizam kod studenata u Hrvatskoj

Monika Knežević Dijanović, mknezevic@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Mirta Strbad

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Potrošačke navike studenata uvelike su određene njihovim izvorima prihoda, načinom života te općenitom sklonosti posjedovanja materijalnih stvari, odnosno njihovim materijalizmom. S obzirom na to da su studentima vrlo često osnovne životne potrebe zadovoljene, postavlja se pitanje na što najčešće studenti troše novac te kako je to povezano s njihovim materijalizmom. Cilj rada je prikazati učestalost kupnje proizvoda ili usluga kod studenata te ispitati razinu materijalizma kod studenata u Hrvatskoj. Podatci koji se koriste u radu su iz *online* istraživanja „*Studenata u RH 2023.: Tko su, što misle i rade te kako im je danas živjeti i studirati u Hrvatskoj?*“ koje je provedeno tijekom listopada i studenoga 2023. godine na području Republike Hrvatske. U izlaganju će se prikazati učestalost i sklonost kupnje proizvoda i usluga te razina materijalizma kod studenata u Hrvatskoj. Na kraju izlaganja raspravit će se o važnosti ispitivanja kupovnih navika kod studenata za razvoj materijalizma i odgovornog pristupa trošenju novca.

Ključne riječi: materijalizam, potrošačke navike, studenti

Društvene i političke aktivnosti studenata u Hrvatskoj

Marin Marić, mmaric1@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Sara Borščak

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Lucija Gjenero

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Marta Barunčić

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Društvene i političke aktivnosti studenata imaju značajnu ulogu u razvoju i oblikovanju njihovog obrazovanja, društvenog angažmana i budućega mogućeg vodstva iz više razloga. Takve aktivnosti pružaju studentima mogućnost sudjelovanja u demokratskom donošenju odluka, potiču razvoj vještina vođenja, pružaju osjećaj borbe za prava i promjene, daju mogućnost zauzimanja perspektiva drugih te pružaju prilike za povezivanje sa zajednicom. Cilj je rada ispitati uključenost studenata u društvene i političke aktivnosti i njihovu važnost u životu studenata. Podatci koji se koriste u radu su iz *online* istraživanja „Studenti u RH 2023.: Tko su, što misle i rade te kako im je danas živjeti i studirati u Hrvatskoj?“ koje je provedeno tijekom listopada i studenoga 2023. godine na području Republike Hrvatske. U izlaganju će se prikazati sklonost studenata za uključivanje u društvene i političke aktivnosti, sklonost političkom djelovanju te mišljenje o nekim aktualnim događanjima u svijetu i Hrvatskoj. Na kraju izlaganja raspravit će se o važnosti sudjelovanja studenata u društvenim i političkim aktivnostima za razvoj njihove karijere, identiteta i povezivanja sa zajednicom.

Ključne riječi: društvene aktivnosti, politika, studenti

Title of the symposium

3rd symposium on Parental mental health during pregnancy and after childbirth

Symposium organizer:

Sandra Nakić Radoš, snrados@unicath.hr

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

In light of the overarching theme of this year's conference, the transition to motherhood is a substantial life-changing circumstance that can pose many challenges and lead to different mental health problems. According to the World Health Organization's theme stating that mental health is a universal human right, mothers should not be an exception to this. Mental health in the transition to parenthood should gain complete focus in research and practice, providing pregnant women and mothers with timely prevention, screening and treatment. The symposium will start with reviewing risk factors and presenting comprehensive biopsychosocial models of peripartum depression (Žutić). The following presentation deals with depression, anxiety, and stress in pregnant women with pre-pregnancy overweight and obesity (Štefulj, Žutić, Brekalo, Matijaš, & Nakić Radoš). The subsequent two presentations are about the obsessive-compulsive disorder (OCD): the one on the psychometric validation of the OCD assessment instrument in pregnant women (Brekalo, Žutić & Nakić Radoš), and the other on the frequency and correlates of OCD symptoms in postpartum women (Bogović & Nakić Radoš). The final presentation relates to the childbirth experience within a specific sample of postpartum women in Czech prisons (Lochmannová, Kolář, & Martin). We hope the symposium will help raise awareness of the wide range of peripartum mental health difficulties and the different experiences and circumstances mothers can be put through. The symposium will contribute with recent scientific findings and theoretical models in the field. Also, it will contribute to assessing peripartum mental health difficulties, aiming to better understand and identify specific mental health problems that would help tailor the treatment. This should ultimately improve mental health in pregnant and postpartum women.

Keywords: mental health, peripartum, pregnancy, mothers

Oral Presentations within the symposium

Risk factors and biopsychosocial models of peripartum depression: implications for research and practice

Maja Žutić

Peripartum mental health in women with overweight and obesity: preliminary findings from the MumHealth study

Jasminka Štefulj, Maja Žutić, Maja Brekalo, Marijana Matijaš, Sandra Nakić Radoš

Validation of the Yale-Brown Obsessive-Compulsive Scale in a sample of Croatian pregnant women

Maja Brekalo, Maja Žutić, Sandra Nakić Radoš

Frequency of obsessive-compulsive symptoms after childbirth and comorbidity with depressive and anxiety symptoms

Marija Bogović, Sandra Nakić Radoš

Psychological factors associated with women's birth experience in the Czech prison system

Alena Lochmannová, Ondřej Kolář, Colin R. Martin

Risk factors and biopsychosocial models of peripartum depression: implications for research and practice

Maja Žutić, maja.zutic@unicath.hr

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Peripartum depression (PPD) is a prevalent and multifaceted condition with various and profound adverse outcomes for women, children and society in general. Empirical evidence shows that the vulnerability for PPD originates from the interrelation of biological and psychosocial factors, thus supporting the fundamental postulates of the biopsychosocial model of health and disease. However, the biological and psychosocial risk factors that shape the risk for PPD are mainly explored separately, and their interactions are rarely investigated. Therefore, the biopsychosocial models of PPD are scarce and insufficiently tested. This narrative review aimed to (1) provide an overview of the current state of the science on risk factors and biopsychosocial theoretical models of PPD and (2) outline directions for future research and clinical practice. A literature search was conducted in several electronic databases (e.g., PubMed/Medline, PsychInfo) to identify the state of the science on risk factors and biopsychosocial models of PPD. The most robust biological and psychosocial risk factors of PPD were outlined. Five biopsychosocial models of PPD were identified within the last two decades. The models diverged regarding the onset of PPD they theorised on (antepartum, postpartum or peripartum) and proposed pathways shaping the risk for PPD. Risk factor dimensions were unequally represented, especially the biological dimension. Some models neglected biological variables and/or more specific contextual, cultural and other factors that have robust support from the literature. The chronological development of the complexity among the models is apparent, demonstrating the evolution of the biopsychosocial paradigm in PPD research. However, the models require further evaluation and refinement. Although warranting adjustments, integrative biopsychosocial models provide a valuable framework for a comprehensive understanding of PPD aetiology, guiding future theory, improving perinatal mental healthcare and reducing the personal and global burden of this debilitating disorder.

Keywords: peripartum depression, biopsychosocial model, integrative approach, risk factors, pregnancy, postpartum

Peripartum mental health in women with overweight and obesity: preliminary findings from the MumHealth study

Jasminka Štefulj, jasminka.steifulj@unicath.hr

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia; Division of Molecular Biology, Ruđer Bošković Institute, Zagreb, Croatia

Maja Žutić

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Maja Brekalo

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Marijana Matijaš

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Sandra Nakić Radoš

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Maternal pre-pregnancy obesity rates are increasing worldwide, becoming an urgent public health concern. Obesity is characterised by serious disruption of metabolic, endocrine, and immunologic homeostasis. Concurrently, pregnancy brings significant physiological changes in the hormonal and metabolic milieu. While the adverse effects of maternal pre-pregnancy obesity on the physical health of mother and child are well documented, its interplay with maternal mental health is far less well understood. We initiated a prospective longitudinal study (MumHealth) to understand better the relationship between maternal physical and mental health during pregnancy and postpartum. In this context, we report here on the prevalence of pre-pregnancy overweight and obesity in Croatia. We also present the initial cross-sectional results on mental health indicators in pregnant women belonging to different pre-pregnancy body mass index (pBMI) categories. Women were enrolled in the study during their 2nd trimester of pregnancy and classified as normal weight (pBMI below 25 kg/m²), overweight (pBMI between 25.0 and 29.9 kg/m²) or obese (pBMI of 30 kg/m² or higher). Mental health was assessed during the 3rd trimester of pregnancy using the Edinburgh Postnatal Depression Scale (EPDS), the Depression, Anxiety and Stress Scales (DASS), and the Pregnancy Concerns Scale (PCS). Of 1068 women enrolled in the study, 19.8% were overweight before pregnancy, and 8.6% were obese. Similar proportions of overweight and obesity (21.0% and 8.5%, respectively) were found in a subset of 851 women who completed the questionnaires during the 3rd trimester of pregnancy. Women who were obese before pregnancy had significantly higher scores for depression, anxiety, and stress during the 3rd trimester of pregnancy than women with a normal pre-pregnancy body weight. They also reported greater pregnancy-related concerns. The results remained statistically significant even after controlling for diabetes, a common comorbidity of excessive body weight. To summarise, our initial results show that almost one in three women in Croatia are overweight or obese at the beginning of pregnancy. They also suggest that women who are obese at the beginning of pregnancy have poorer mental health during pregnancy. Further research will aim to understand better the mechanisms underlying this association, ultimately enabling more effective interventions and better care for pregnant women and their families.

Keywords: pregnancy, obesity, overweight, depression, anxiety

Validation of the Yale-Brown Obsessive-Compulsive Scale in a sample of Croatian pregnant women

Maja Brekalo, maja.brekalo@unicath.hr

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Maja Žutić

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Sandra Nakić Radoš

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Obsessive-compulsive disorder (OCD) is characterised by *obsessions* or recurrent and persistent thoughts and *compulsions* or repetitive behaviour aimed to reduce distress. OCD can occur during the peripartum period when obsessions are mainly related to the baby. However, little attention was given to these symptoms in the peripartum period. The measure that is considered the "golden standard" for the severity of OCD symptoms is the Yale-Brown Obsessive-Compulsive Scale (Y-BOCS). Previous validation studies revealed different factor structures of the Y-BOCS. However, this scale has not been validated in the Croatian sample or during pregnancy. Therefore, this study aimed to validate the scale on Croatian pregnant women. On average, pregnant women ($N=569$) were 31.4 years old and 35.4 weeks pregnant. Half of them were primiparous women. They fulfilled paper-pen questionnaires in the hospital during their routine medical examinations during pregnancy. Besides Y-BOCS, they fulfilled the Edinburgh Postnatal Depression Scale, anxiety subscale of the Depression, Anxiety, Stress Scale, and Pregnancy Concerns Scale. Concerning the Y-BOCS factor structure, the 1-factor, 2-factor, 3-factor, higher-order, and bi-factor models were tested with confirmatory factor analysis. The best fit to the data had a bi-factor model with a general factor and only obsessions as a specific factor. Reliability was tested with McDonald's ω and was high for the general factor. Convergent validity could not be tested due to a lack of other OCD symptoms instruments. Still, moderate correlations of Y-BOCS scores with depressive symptoms and anxiety implied moderate divergent validity. The Yale-Brown Obsessive-Compulsive Scale revealed a bi-factor structure with general factor and obsessions as specific factor, high reliability, and good divergent validity in a sample of Croatian pregnant women. The Y-BOCS can be used in the peripartum period to screen for OCD symptoms.

Keywords: Yale-Brown Obsessive-Compulsive Scale, obsessive-compulsive disorder, validation, peripartum, pregnancy

Frequency of obsessive-compulsive symptoms after childbirth and comorbidity with depressive and anxiety symptoms

Marija Bogović, marija.bogovic1@gmail.com

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Sandra Nakić Radoš

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

In the postpartum period, women face various challenges, including intense emotional experiences, physical changes, and family adjustments. This phase increases the risk of psychological disorders, particularly obsessive-compulsive disorder (OCD). OCD involves unwanted, intrusive thoughts (obsessions) and repetitive, rule-driven behaviours (compulsions). Research has shown the prevalence of mild to moderate OCD symptoms in postpartum women, often co-occurring with depression and anxiety. The aim of this research was threefold: (i) to investigate the frequency of obsessive-compulsive symptoms, (ii) identify risk factors (sociodemographic and obstetric variables) for obsessive-compulsive symptoms, and (iii) their correlation with depression, anxiety, and stress. Data were collected 6-12 weeks postpartum as a part of the longitudinal follow-up of peripartum women recruited at the prenatal clinic. In this study, 190 postpartum women filled out online questionnaires: The Yale-Brown Obsessive-Compulsive Scale (Y-BOCS), Edinburgh Postnatal Depression Scale (EPDS), Depression Anxiety Stress Scales (DASS) and General and Obstetric Data Questionnaire. The results indicated a prevalence of obsessive-compulsive symptoms in a sample of 190 postpartum women at 13%, with 1% being severe. Regarding the sociodemographic or obstetric variables, OCD symptoms were associated with place of living, with women from urban areas reporting more OCD symptoms than women from rural areas. Also, levels of OCD symptoms were weakly but significantly associated with previous mental health problems. Finally, higher levels of OCD symptoms were moderately correlated with higher levels of depressive symptoms and weakly correlated with higher anxiety and stress levels. Our research emphasises the importance of recognising even mild obsessive-compulsive symptoms in the postpartum period, as they are associated with depression, anxiety, and stress. These findings underscore the significance of addressing mental health in postpartum women and highlight the need for ongoing research and support with widening the focus from peripartum depression to other mental health disorders in peripartum.

Keywords: obsessive-compulsive disorder, depression, anxiety, postpartum, motherhood

Psychological factors associated with women's birth experience in the Czech prison system

Alena Lochmannová, lochmann@fzs.zcu.cz

Department of Emergency Medicine, Diagnostic Disciplines and Public Health, Faculty of Health Care Studies, University of West Bohemia, Plzeň, Czech Republic

Ondřej Kolář

Police Academy of the Czech Republic in Prague, Prague, Czech Republic

Colin R. Martin

Institute for Health and Wellbeing, University of Suffolk, Ipswich, United Kingdom

There is compelling evidence that women who are pregnant or have their babies while serving a prison sentence have significant mental health concerns. However, despite recent suggestions that pregnant women or birthing mothers should not be in a custodial environment, little is known about the birth experience of women under custodial circumstances. The investigation sought to address this vacuum in the evidence by appraisal of the birth experience of this population. A small questionnaire-based study was conducted in the Czech Republic in a major women's prison. Czech-language versions of the Birth Satisfaction Scale-Revised (BSS-R), the Edinburgh Postnatal Depression Scale (EPDS) and the Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES) were completed by women using pencil and paper data collection. The summary data was compared to normative data from the non-custodial maternal population within the Czech Republic. Fifty-seven women consented to take part in the study. Women reported a significantly better birth experience than the non-custodial normal population despite relatively high depression and low self-esteem ratings. Birth experience reported by women in the Czech prison system is overall better than women in the general population. Given that this observation is contextualised within the context of relatively highly levels of depression and low levels of self-esteem, the notion that birth experience is preserved and encapsulated within this population raises important questions for both perinatal mental health and custodial policy. Limitations of the research is discussed and the direction of future research indicated.

Keywords: birth satisfaction, birth experience, criminal justice system, incarcerated women, prison

Naslov simpozija
**Znanstveno-utemeljeni odgovori problemima bihevioralnih ovisnosti: ostvareni
potencijali transfera znanosti u praksu**

Voditelj simpozija:

Neven Ricijaš, neven.ricijas@erf.unizg.hr

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Ime diskutanta:

Ivana Vrselja, ivana.vrselja@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Ekscesivno i kompulzivno ponašanje poznato je oduvijek, međutim pitanje „Je li to ovisnost?“ aktualizirano je posljednjih dvadesetak godina. U znanstvenoj i stručnoj literaturi došlo je do promjene paradigme i konceptualizacije ovisnosti, čime je otvoren put definiranju, mjerenju i razvoju intervencija specifično u području bihevioralnih ovisnosti. Valjanu potvrdu da možemo postati ovisni o ponašanju pružili su brojni empirijski dokazi u području kockanja, zbog čega ovisnost o kockanju smatramo prvom „formalno“ klasificiranom ponašajnom ovisnosti. Ovaj proces slijedi ovisnost o videoigrama, dok je ovisnost o društvenim mrežama još uvijek u području intenzivnog razmatranja. Neovisno o kliničkim klasifikacijama, suvremenim razvojem digitalnih tehnologija, neosporan je porast problematičnog kockanja, igranja videoigara te korištenja društvenih mreža, što potencijalno dovodi do niza štetnih psihosocijalnih posljedica. Cilj je ovoga simpozija prikazati širi spektar znanstveno-istraživačkih aktivnosti projektnoga tima čiji je voditelj prof. dr. sc. Neven Ricijaš, okupljenoga na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a koji u suradnji s različitim društvenim dionicima razvijaju znanstveno-utemeljene preventivne i tretmanske intervencije u području bihevioralnih ovisnosti. Diskutantica izv. prof. dr. sc. Ivana Vrselja u simpoziju će moderirati izlaganja koja, uz teorijsko-konceptualno polazište razumijevanja bihevioralnih ovisnosti te znanstvenih standarda za kreiranje strukturiranih psihosocijalnih intervencija, prikazuje tri programa koji su ostvarili svoj potencijal nacionalne implementacije i diseminacije u Republici Hrvatskoj. Preventivni program za učenike osnovnih škola usmjeren je prevenciji širega spektra bihevioralnih ovisnosti i rizičnog ponašanja u virtualnom okruženju, dok je program za učenike srednjih škola fokusiran na prevenciju kockanja, kao aktualno prepoznatog rizičnog ponašanja. Strukturirani psihosocijalni tretmanski program ovisnosti o kockanju kreiran je ciljano za osuđenike, kao visoko-rizičnu populaciju, uvažavajući pritom i specifičnosti okruženja izvršavanja kaznenopravnih sankcija u okviru zatvorskog i probacijskog sustava. Ovakvim pregledom, svrha simpozija je prezentirati primjere dobre prakse povezivanja akademske zajednice s relevantnim društvenim dionicima, odnosno osiguravanja transfera spoznaja iz područja društvenih znanosti neposredno prema praksi i populaciji kao konačnim korisnicima.

Ključne riječi: psihosocijalne intervencije, bihevioralne ovisnosti, kockanje, internet, videoigre

Usmena izlaganja unutar simpozija

Suvremeni konceptualno-teorijski okvir bihevioralnih ovisnosti

Dora Dodig Hundrić, Sabina Mandić

Znanstveni standardi strukturiranih psihosocijalnih intervencija u području bihevioralnih ovisnosti

Martina Lotar Rihtarić, Sanja Radić Bursać, Neven Ricijaš

Preventivni program „alati za moderno doba“ – sveobuhvatni pristup osnaživanju odgovornog ponašanja u virtualnom okruženju

Sabina Mandić, Lucija Lamešić

Od razvoja do evaluacije preventivnog programa „Tko zapravo pobjeđuje?“

Sanja Radić Bursać, Ana Rakić

Psihosocijalni tretman ovisnika o kockanju u sustavu pravosuđa – odgovor na prepoznatu aktualnu potrebu

Neven Ricijaš, Dora Dodig Hundrić

Suvremeni konceptualno-teorijski okvir bihevioralnih ovisnosti

Dora Dodig Hundrić, dora.dodig@erf.unizg.hr

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Sabina Mandić

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Dok se tradicionalno pod pojmom ovisnosti podrazumijevala kompulzivna konzumacija psihoaktivne tvari, u novije je vrijeme sve veći stručni i znanstveni interes usmjeren prema prepoznavanju i definiranju bihevioralnih ovisnosti. Suvremena istraživanja potvrđuju da ovisnici o psihoaktivnim tvarima dijele brojna zajednička etiološka i fenomenološka obilježja s osobama koje su razvile bihevioralnu ovisnost, što je dovelo do značajnog konceptualnog pomaka u definiranju samog pojma ovisnosti. Konkretno, 2013. godine u Dijagnostičkom i statističkom priručniku mentalnih poremećaja (DSM-5) skupina ovisnosti proširena je i na one bez unosa psihoaktivne tvari, tj. bihevioralne ovisnosti. Trenutno je samo ovisnost o kockanju pozicionirana kao zasebna dijagnostička kategorija (F63.0), a o drugim se fenomenološkim oblicima još raspravlja. U tom je kontekstu najviše pozornosti usmjereno prema ovisnostima o specifičnim *online* aktivnostima pa je ovisnost o videoigrama uvrštena u klasifikaciju Svjetske zdravstvene organizacije (MKB-11) te se razmatra i za uvrštavanje u DSM-5. Kada je riječ o samom definiranju problema, polazimo od generalnih kriterija bihevioralnih ovisnosti koji su primjenjivi za različite modalitete bihevioralnih ovisnosti, a uključuju (1) zastupljenost ponašanja i preokupaciju; (2) modifikaciju raspoloženja ponašanjem; (3) razvoj tolerancije; (4) apstinencijske simptome; (5) konflikte te (6) relaps. Nadalje, sveobuhvatno objašnjenje kako se problem razvija nude nam integrativne teorije, Model puteva kada je riječ o ovisnosti o kockanju te I-PACE model u kontekstu ovisnosti o specifičnim *online* aktivnostima, uzimajući u obzir osobna obilježja i predispozicije pojedinca, okolinske čimbenike te procese nagrađivanja koji se događaju prilikom sudjelovanja u ponašanju koje je predmet ovisnosti. U ovom će izlaganju biti prikazan proces (re)konceptualizacije pojma ovisnosti te ponuđen pregled razvoja istraživanja u području bihevioralnih ovisnosti koji je rezultirao i promjenama u klasifikacijskim sustavima. Posebna će se pozornost posvetiti i modelima razvoja problema bihevioralnih ovisnosti s obzirom na njihovu važnu implikaciju u osmišljavanju i razvoju psihosocijalnih intervencija u ovom području.

Ključne riječi: bihevioralne ovisnosti, klasifikacija, DSM-5, teorijski modeli

Znanstveni standardi strukturiranih psihosocijalnih intervencija u području bihevioralnih ovisnosti

Martina Lotar Rihtarić, martina.lotar.rihtaric@erf.unizg.hr
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Sanja Radić Bursać
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Neven Ricijaš
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Psihosocijalne intervencije, u kontekstu intervencijskog spektra, mogu biti preventivne, tretmanske i usmjerene na održavanje stanja. Riječ je o različitim znanstveno utemeljenim postupcima (primjerice savjetovanje, psihoedukacija, razvoj socijalno-emocionalnih vještina i sl.) koji su planirani i primjenjivani od strane kompetentnih stručnjaka. Cilj takvih postupaka je mijenjanje osobnih obilježja koja su procijenjena kao rizična, štetna ili neprilagođena, sa svrhom osnaživanja potencijala te podržavanja zdravog i prosocijalnog razvoja pojedinca. Prilikom kreiranja i implementiranja grupnih psihosocijalnih intervencija, važno je da one budu usklađene sa standardima i načelima kvalitete. Rezultati istraživanja u području pokazali su kako učinkoviti preventivni programi imaju određena obilježja. Spomenuta obilježja grupiraju se u tri područja: (1) obilježja programa, (2) prilagođavanje programa ciljanoj populaciji, (3) implementacija i evaluacija programa. Obilježja preventivnih programa koja povećavaju vjerojatnost njihove učinkovitosti odnose se na sveobuhvatnost, utemeljenost na empirijski potvrđenim teorijama, na postavljanju jasnih i mjerljivih ciljeva te na primjenu raznolikih metoda rada koje su usmjerene razvoju vještina pojedinca i pozitivnih odnosa. Programi koji su prilagođeni ciljanoj populaciji utemeljeni su na potrebama korisnika te su u skladu s korisnikovim razvojnim i socio-kulturalnim obilježjima. Naposljetku, vjerojatnost učinkovitosti programa bit će veća ako program izvode educirani provoditelji i ako se planira evaluacija procesa i učinka. Tijekom izlaganja bit će predstavljena navedena načela učinkovitosti s posebnim naglaskom na planiranje provedbe evaluacije procesa i učinka.

Ključne riječi: psihosocijalne intervencije, principi učinkovitosti, programi, evaluacija

Preventivni program „alati za moderno doba“ – sveobuhvatni pristup osnaživanju odgovornog ponašanja u virtualnom okruženju

Sabina Mandić, sabina.mandic@erf.unizg.hr

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Lucija Lamešić

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Rezultati brojnih međunarodnih i nacionalnih istraživanja u području navika, obilježja korištenja i funkcioniranja djece i mladih na internetu, ukazuju na to da je virtualno okruženje postalo nezaobilazan i iznimno važan dio njihove svakodnevice, odrastanja i razvoja. Osim brojnih prednosti, poput komunikacije s vršnjacima, izvršavanja školskih obveza i slično, virtualno okruženje predstavlja i mjesto na kojem djeca i mladi mogu biti izloženi različitim rizičnim i neprihvatljivim ponašanjima, ali i razviti štetne psihosocijalne posljedice uslijed ekscesivnog korištenja. Upravo zato, uz uvažavanje principa i standarda uspješnih psihosocijalnih intervencija, razvijen je program prevencije ponašajnih ovisnosti i rizičnih ponašanja u virtualnom okruženju „Alati za moderno doba“. Navedeni program kreiran je od strane multidisciplinarnog znanstveno-istraživačkog tima, univerzalno-preventivnog i psihoedukativnog je karaktera te je namijenjen učenicima viših razreda osnovne škole. Opći cilj programa je osnaživanje učenika za razvoj njihovog odgovornog ponašanja značajnog u prevenciji ponašajnih ovisnosti i rizičnih ponašanja u virtualnom okruženju te ostvarivanje pozitivnih razvojnih ishoda. Kroz 11 tematskih, strukturiranih i interaktivnih radionica učenicima se nastoji pružiti relevantno znanje o potencijalnim rizicima te kako odgovorno postupati *online*. Osim toga, kroz program se radi i na unaprjeđivanju određenih socijalno-emocionalnih vještina, čime ih se osnažuje za osobno odgovorno ponašanje i u realnom i u virtualnom okruženju, ali i za uspješnije nošenje sa svakodnevnim izazovima u toj razvojnoj dobi. Program sadržava i komponente za značajne osobe iz obiteljskog i školskog okruženja učenika u vidu jednog tematskog predavanja za roditelje i jednog stručnog predavanja za članove Učiteljskog vijeća. Cilj navedenih predavanja je unapređenje znanja i kompetencija uključenih odraslih osoba, kao i osnaživanje roditelja i djelatnika škola u preventivnom angažmanu te stvaranju uvjeta za pozitivne razvojne ishode uključenih učenika. Usmeno će izlaganje obuhvatiti prikaz razvoja i implementacije programa „Alati za moderno doba“, evaluacijskog procesa te prikaz daljnjih planiranih aktivnosti vezano uz nacionalnu diseminaciju i implementaciju ovog Programa.

Ključne riječi: preventivni program, ponašajne ovisnosti, rizična ponašanja u virtualnom okruženju, djeca i mladi, alati za moderno doba

Od razvoja do evaluacije preventivnog programa „Tko zapravo pobjeđuje?“

Sanja Radić Bursać, sanja.radic.bursac@erf.unizg.hr

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Ana Rakić

Klinika za psihijatriju Sveti Ivan, Zagreb, Hrvatska

Kockanje mladih predstavlja rastući oblik rizičnoga ponašanja, u globalnom i nacionalnom kontekstu. Rezultati prvoga hrvatskog i sveobuhvatnog istraživanja ovoga fenomena govore kako je 83 % srednjoškolaca kockalo barem jedanput u životu, oko 36 % mladića redovito se kladi na sportske rezultate, a više od 20 % njih razvilo je neke štetne psihosocijalne posljedice povezane s kockanjem koje se očituju u raznim životnim područjima pojedinaca. Valja istaknuti kako studije dosljedno potvrđuju i povezanost kockanja s brojnim drugim rizičnim ponašanjima adolescenata (primjerice, konzumiranje alkohola i psihoaktivnih tvari) i problemima mentalnoga zdravlja. Kao jedna od aktivnosti znanstveno-istraživačkoga projekta „Kockanje mladih u Hrvatskoj“ koji se od 2010. godine provodi na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, razvijen je od strane multidisciplinarnog tima program prevencije kockanja mladih „Tko zapravo pobjeđuje?“. Uz uvažavanje rezultata nacionalnih i inozemnih istraživanja kockanja mladih, usklađen je sa suvremenim spoznajama i standardima preventivne znanosti. Program predstavlja univerzalno-preventivnu intervenciju, psihoedukativnog karaktera, koja je namijenjena učenicima prvih i drugih razreda srednjih škola te je po svojoj strukturi multikomponentan. Konkretno, uključuje provedbu devet interaktivnih radionica s učenicima, obuhvaćajući sadržaj vezano uz glavna obilježja kockanja i posljedice uključivanja u to ponašanje, matematičke koncepte u podlozi fenomena te razvoj socijalno-emocionalnih vještina, a sveobuhvatnosti u preventivnom djelovanju pridonose tematska predavanja namijenjena roditeljima i nastavnicima školskih ustanova u cilju njihove senzibilizacije, podizanja svijesti i znanja o ovom rizičnom ponašanju, kao i ranim znakovima razvijenih problema. Nakon višegodišnjega razvoja i triju ciklusa implementacije intervencije autorskoga tima te finaliziranjem programskoga paketa, od 2016. se godine kontinuirano provode edukacije stručnih suradnika i nastavnika za provedbu programa „Tko zapravo pobjeđuje?“. Rezultati evaluacije učinka provedene na uzorku od N=631 učenika iz 23 srednje škole na području Hrvatske pokazuju da učenici po završetku programa imaju značajno bolje znanje o kockanju, manifestiraju značajno manje kognitivnih distorzija za uključivanje u igre na sreću, značajno manje kockaju te su pozitivni pomaci ostvareni i kod vještine rješavanja problema i samoefikasnosti, a posebno ohrabruje što ne postoje ijatrogeni učinci nakon preventivne intervencije. Usmeno će izlaganje obuhvatiti prikaz razvoja i implementacije navedenog programa te rezultate evaluacijskog procesa.

Ključne riječi: kockanje mladih, preventivni program, „Tko zapravo pobjeđuje?“, učinkovitost

Psihosocijalni tretman ovisnika o kockanju u sustavu pravosuđa - odgovor na prepoznatu aktualnu potrebu

Neven Ricijaš, neven.ricijas@erf.unizg.hr

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagreb, Zagreb, Hrvatska

Dora Dodig Hundrić

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagreb, Zagreb, Hrvatska

Počinitelji kaznenih djela rizična su skupina za različite vrste ovisnosti. Znanstvena literatura, kao i praktična iskustva, potvrđuju da je prevalencija ovisnika o kockanju izraženija kod osoba s antisocijalnim tendencijama, što je moguće objasniti i Modelom puteva, kao i Modelom dvostruke povezanosti ovisnosti o kockanju i delinkvencije. Međutim, na našim prostorima nedostaje sustavnih tretmanskih intervencija specifično usmjerenih ovoj populaciji. Istodobno, hrvatski Kazneni zakon propisuje mogućnost izricanja posebne obveze ili sigurnosne mjere liječenja od ovisnosti, što može uključivati i liječenje ovisnosti o kockanju. Budući da hrvatski pravosudni sustav nije imao poseban program tretmana za ovu populaciju, realiziran je projekt u suradnji Udruge za kreativan socijalni rad, Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te Ministarstva pravosuđa i uprave Republike Hrvatske u cilju osmišljavanja i implementacije znanstveno-utemeljenoga tretmana ovisnika o kockanju koji izvršavaju kaznu zatvora ili probacijsku sankciju. U projektu je sudjelovala skupina znanstvenika i praktičara s ekspertizom u području bihevioralnih ovisnosti i tretmana počinitelja kaznenih djela. Projekt je trajao 3,5 godine, a sastojao se od nekoliko faza rada. U prvoj godini provedena je opsežna obuka stručnjaka unutar pravosudnoga sustava, dok je druga godina projekta bila posvećena kreiranju sveobuhvatnoga strukturiranog psihosocijalnog tretmanskog programa. U trećoj godini program je implementiran u tri zatvora/kaznionice, evaluiran i modificiran na temelju rezultata evaluacije. Svrha ovoga izlaganja je ponuditi pregled svih projektnih aktivnosti, strukture programa i tema psihosocijalnoga rada koje prate tretmanske faze, kao i rezultata evaluacije pilot-implementacije na uzorku od $N=27$ zatvorenika. Nakon inicijalne modifikacije programa, osigurana je edukacija zaposlenika zatvora i kaznionica za njegovu daljnju implementaciju u drugim kaznenim tijelima.

Ključne riječi: ovisnost o kockanju, psihosocijalni tretman, osuđenici, zatvorenici, probacija

Naslov simpozija

Istraživanje percepcije klimatskih promjena: otkrivanje prilika za budućnost

Voditelj simpozija:

Ivana Vrselja, ivana.vrselja@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Američko udruženje psihologa (*American Psychological Association, APA*) objavilo je 2022. godine akcijski plan za psihologe u borbi protiv klimatskih promjena. APA u navedenom planu poziva psihologe, pogotovo one koji dolaze iz grane socijalne psihologije, da se više posvete istraživanjima različitih pitanja vezanih uz klimatske promjene. Iako u inozemnoj literaturi postoje brojna takva istraživanja, u Hrvatskoj ih nedostaje. Stoga je cilj ovoga simpozija predstaviti rezultate istraživanja percepcije klimatskih promjena u Hrvatskoj te s njom povezanoga ponašanja kojim se štiti okoliš, s naglaskom na socio-psihološka istraživanja.

U okviru ovoga simpozija četiri su usmena izlaganja. Mario Pandžić i suradnici će predstaviti rad u kojem su analizirali kakva je percepcija rizika od klimatskih promjena u sadašnjosti, prošlosti i budućnosti. Također, autori su analizirali i postoji li učinak spola i političke orijentacije te njihov interakcijski učinak na percepciju rizika od klimatskih promjena u sadašnjosti, prošlosti i budućnosti. Renata Franc i suradnici u svojem su radu, na temelju analize latentnih profila, analizirali rezultate razlikovanja sedam grupa mladih s obzirom na odnos stavova mladih prema klimatskim promjenama i njihova ranijeg pro-okolišnog ponašanja. Također, analizirali su te grupe mladih s obzirom na sociodemografska i identitetska obilježja te osobne vrijednosti i sklonost socijalnoj dominaciji. Ivana Vrselja i suradnici predstaviti će rad u kojem su analizirali odnos između izloženosti informacijama o klimatskim promjenama u medijima, percepcije rizika od klimatskih promjena, zabrinutosti zbog klimatskih promjena i učestalosti uključivanja u ponašanja kojima se štiti okoliš. Lana Batinić i suradnici predstaviti će rad u kojem su proučavali kakav je odnos između samoučinkovitosti vezane uz klimatske promjene, kolektivne samoučinkovitosti i ponašanja usmjerenoga prema zaštiti okoliša.

Ključne riječi: klimatske promjene, percepcija, socio-psihološka istraživanja

Usmena izlaganja unutar simpozija

Kako muškarci i žene različitih političkih orijentacija percipiraju rizik zbog klimatskih promjena?

Mario Pandžić, Ivana Vrselja, Martina Lotar Rihtarić, Lana Batinić

Usklađenost stavova i ponašanja mladih u kontekstu klimatskih promjena

Renata Franc, Marina Maglić, Tomislav Pavlović

Ponašanje usmjereno prema zaštiti okoliša: uloga medija i prosudbe o riziku od klimatskih promjena

Ivana Vrselja, Mario Pandžić, Martina Lotar Rihtarić

Odnos samoučinkovitosti i ponašanja usmjerenog prema zaštiti okoliša: uloga kolektivne učinkovitosti

Lana Batinić, Mario Pandžić

Kako muškarci i žene različitih političkih orijentacija percipiraju rizik zbog klimatskih promjena?

Mario Pandžić, mario.pandzic@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Ivana Vrselja

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Martina Lotar Rihtarić

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Lana Batinić

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Prema Strategiji prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj, postoje nepobitni znanstveni dokazi kako je naša zemlja pod znatnim rizikom od klimatskih promjena, a koji će s vremenom sve više rasti. Općenito, rizik od nekih događaja koji procjenjuju znanstvenici znatno se razlikuje od percepcije rizika opće javnosti. Budući da u Hrvatskoj nedostaje istraživanja percepcije ovoga rizika, cilj je rada ispitati postoji li učinak spola i političke orijentacije te njihov interakcijski učinak na percepciju rizika od klimatskih promjena. Percepcija rizika je konstrukt koji se različito mjeri u literaturi i koji može biti pod djelovanjem heuristika i pogrešaka u prosudbi. Na primjer, prošlost često može biti percipirana boljom nego što je ona uistinu bila. Stoga je cilj rada i ispitati percepciju sudionika o tome kakav je rizik od klimatskih promjena bio u prošlosti, kakav je u sadašnjosti, a kakav će biti u budućnosti. Podatci su prikupljeni u istraživanju koje je provedeno putem interneta od ožujka do lipnja 2023. godine. Uzorak je bio kvotni te se sastojao od 1075 sudionika (51,9 % žena), u dobi između 18 i 79 godina. Sudionici su sami procijenili svoju političku orijentaciju te percepciju rizika od negativnih utjecaja klimatskih promjena prije 25 godina, sada i za 25 godina. Rezultati su pokazali da u slučaju percepcije rizika od negativnih klimatskih promjena prije 25 godina postoji glavni učinak političke orijentacije, pri čemu pojedinci „lijeve“ političke orijentacije imaju izraženiju percepciju rizika u prošlosti od pojedinaca desne političke orijentacije. U slučaju percepcije rizika od negativnih klimatskih promjena sada i za 25 godina, utvrđeni su glavni učinci spola i političke orijentacije, ali ne i njihov interakcijski učinak. Žene i pojedinci „lijeve“ političke orijentacije imaju izraženiju percepciju rizika od klimatskih promjena u sadašnjosti i budućnosti. Dobiveni bi rezultati mogli biti korisni za razvoj politika i komunikacijskih strategija vezanih uz klimatske promjene u Hrvatskoj.

Ključne riječi: spol, politička orijentacija, percepcija rizika, klimatske promjene

Usklađenost stavova i ponašanja mladih u kontekstu klimatskih promjena

Renata Franc, renata.franc@pilar.hr

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Marina Maglić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Tomislav Pavlović

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

U radu ispitujeemo odnos između osviještenosti mladih o klimatskim promjenama i njihova ranijeg prookolišnog ponašanja, odnosno namjera. Istraživanje se temelji na podacima 2134 učenika iz 28 srednjih škola u Hrvatskoj (različitih s obzirom na tip škole i stupanj urbaniziranosti mjesta prikupljenih krajem 2019. i početkom 2020. godine *online* anketom provedenom u okviru EU Obzor2020 CHIEF projekta). Ranijim analizama utvrdili smo da je osviještenost o klimatskim promjenama bolji prediktor prookolišnih namjera kod učenica i polaznika gimnazijskih programa nego kod učenika i polaznika stručnih programa, kao i naznake da bi odnos između ovih stavova i namjera ponašanja mladih mogao biti nelinearan. U ovom smo istraživanju analizom latentnih klasa ostvarili početno razlikovanje sedam skupina mladih različitih kombinacija ranijeg ponašanja, namjera ponašanja i osviještenosti. Konkretno, od manjeg udjela mladih koji ne pokazuje osviještenost o klimatskim promjenama, ali iskazuje prookolišno ranije ponašanje i namjere, preko više skupina mladih prookolišnih namjera i različitog stupnja osviještenosti, do skupine mladih koja iskazuje i snažnu osviještenost i snažnu sklonost prookolišnom ponašanju, te skupina koje nisu sklone prookolišnom ponašanju uz različite razine osviještenosti o klimatskim promjenama. U drugom koraku analizirali smo ove skupine mladih s obzirom na sociodemografska (*spol i tip školskog programa*) i identitetska obilježja (*osjećaj bliskosti; četvrt/naselje, grad/mjesto, regija, Hrvatska, Europa, EU, čovječanstvo*) te osobne vrijednosti (*zadržavanje tradicionalnih odnosa naspram otvorenosti za promjene te vlastito odricanje naspram vlastitog probitka*) i sklonost socijalnoj dominaciji. Rezultati ukazuju na to da se klase mladih različitih kombinacija ranijeg ponašanja, namjera i stavova u vezi s klimatskim promjenama razlikuju prema važnosti osobnih vrijednosti, ponajprije vlastitog odricanja i otvorenosti za promjene te prema sklonosti socijalnoj dominaciji, dok se identitetska obilježja nisu pokazala dosljednim izvorima razlika. Pritom su veća važnost vlastitog odricanja i otvorenosti za promjene te manja sklonost socijalnoj dominaciji karakterističniji za klase mladih koji su osviješteniji o klimatskim promjenama i skloniji prookolišnom ponašanju i/ili namjerama. Također, među klasama koje karakterizira veća usklađenost prookolišnih ponašanja i namjera s osviještenošću o klimatskim promjenama, veći je udio učenica i polaznika gimnazijskih programa negoli učenika i polaznika strukovnih programa. U raspravi rezultata raspravljamo o važnosti osobnih vrijednosti i sklonosti socijalnoj dominaciji kao odrednicama prookolišnih stavova i ponašanja te važnosti snage stava za razumijevanje odnosa stavova i ponašanja.

Ključne riječi: klimatske promjene, osviještenost mladih, ponašajne namjere zaštite okoliša, snaga stava, analiza latentnih klasa, osobne vrijednosti, sklonost socijalnoj dominaciji

Ponašanje usmjereno prema zaštiti okoliša: uloga medija i prosudbe o riziku od klimatskih promjena

Ivana Vrselja, ivana.vrselja@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Mario Pandžić

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Martina Lotar Rihtarić

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Klimatske su promjene globalni izazov današnjice, koje zahtijevaju djelovanje svih segmenata društva. Pojedinci također mogu svojim ponašanjem pridonijeti smanjenju negativnih utjecaja klimatskih promjena – recikliranjem, smanjenjem potrošnje energije, razdvajanjem otpada itd. Općenito, inozemna su istraživanja pokazala da takvo ponašanje kojim se štiti okoliš češće izvode osobe koje prosuđuju da postoji velik rizik od klimatskih promjena, odnosno koje percipiraju izraženiji rizik (kognitivna komponenta prosudbe o riziku) ili pokazuju veću zabrinutost zbog klimatskih promjena (emocionalna komponenta prosudbe o riziku). Prema modelu socijalnog pojačavanja rizika, na prosudbu rizika mogu djelovati mediji koji prenose informaciju o riziku. Međutim, istraživanja odnosa između informacija o klimatskim promjenama u medijima, prosudbe o riziku od klimatskih promjena i ponašanja kojim se štiti okoliš u Hrvatskoj nedostaje. Stoga će se u radu provjeriti kakvo je pristajanje usporednog medijacijskog modela podacima, s percepcijom rizika i zabrinutošću zbog klimatskih promjena kao usporednim medijatorima u odnosu između izloženosti informacijama u modernim i tradicionalnim medijima i ponašanja kojim se štiti okoliš. Također, provjerit će se postoji li neizravan učinak izloženosti informacijama o klimatskim promjenama u obje vrste medija na ponašanje kojim se štiti okoliš kroz percepciju rizika od klimatskih promjena i zabrinutost zbog klimatskih promjena. Podatci su prikupljeni putem interneta na kvotnom uzorku od 1075 sudionika (51,9 % žena), u dobi između 18 i 79 godina. Sudionici su procijenili svoju izloženost informacijama o klimatskim promjenama u medijima, percepciju rizika te zabrinutost zbog klimatskih promjena, kao i učestalost ponašanja kojima štite okoliš. Rezultati strukturalnog modeliranja pokazali su dobro pristajanje testiranog modela podacima. Također, pokazalo se da veća izloženost tradicionalnim medijima ima neizravan učinak na učestalije ponašanje kojim se štiti okoliš samo kroz izraženiju zabrinutost, ali ne i percepciju rizika. Moderni mediji nisu pokazali neizravan učinak. Dobiveni bi rezultati mogli poslužiti za razvoj mjera poticanja ljudi na uključivanje u ponašanja kojima se može zaštititi okoliš.

Ključne riječi: mediji, zaštita okoliša, percepcija rizika, zabrinutost, klimatske promjene

Odnos samoučinkovitosti i ponašanja usmjerenog prema zaštiti okoliša: uloga kolektivne učinkovitosti

Lana Batinić, лана.batinic@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Mario Pandžić

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

U središtu socijalno-kognitivne teorije Alberta Bandure, nalazi se samoučinkovitost. Vjerovanje u vlastitu sposobnost da se ponašamo na određeni način igra ključnu ulogu u različitim područjima ljudskoga života jer djeluje na ciljeve koje si ljudi postavljaju, akcije u koje se upuštaju kako bi ostvarili te ciljeve, njihovu ustrajnost na putu ostvarivanja postavljenih ciljeva, kao i na kognicije i emocije koje se javljaju tijekom tog procesa. No, pojedinci nisu potpuno autonomni i često moraju surađivati s drugima kako bi ostvarili ciljeve koji nadilaze njihove osobne kapacitete. Stoga je Bandura prepoznao i važnost kolektivne učinkovitosti koju se može definirati kao uvjerenja ljudi o njihovoj zajedničkoj sposobnosti da ostvare određene ciljeve. Upravo bi kolektivna učinkovitost mogla biti ključan čimbenik u predviđanju ponašanja usmjerenog prema zaštiti okoliša. No doživljaj kolektivne učinkovitosti nije odvojen od percepcije pojedinca o njezinoj/njegovoj vlastitoj učinkovitosti u toj specifičnoj domeni ponašanja. Stoga je cilj ovoga rada bio provjeriti odnos samoučinkovitosti i kolektivne učinkovitosti te njihovog učinka na ponašanje usmjerenom prema zaštiti okoliša. Podatci analizirani u ovom radu prikupljeni su u okviru opsežnijega istraživanja koje se provodilo putem interneta od ožujka do lipnja 2023. godine. Uzorak je bio kvotni te se sastojao od 1075 osoba (51,9 % žena) u dobi od 18 do 79 godina. Rezultati strukturalnog modeliranja pokazali su da medijacijski model s kolektivnom učinkovitošću u odnosu između samoučinkovitosti i ponašanja usmjerenog prema zaštiti okoliša dobro pristaje podatcima. Također, pokazalo se da izraženija samoučinkovitost ima indirektni učinak na češće ponašanje usmjerenom prema zaštiti okoliša preko izraženije kolektivne učinkovitosti, što potvrđuje postavke socijalno-kognitivne teorije. Dobiveni rezultati potvrdili su važnost ispitivanja ne samo individualne već i kolektivne učinkovitosti u kontekstu pro-okolišnog ponašanja. Razumijevanje ove dinamike može poslužiti za osmišljavanje aktivnosti koje promoviraju ponašanja usmjerena prema zaštiti okoliša i naglašavaju važnost društvene odgovornosti svih građana.

Ključne riječi: samoučinkovitost, kolektivna učinkovitost, pro-okolišno ponašanje

Oral presentations Usmena izlaganja

Oral Presentations Usmena izlaganja	79
1. Kakav trag je produljena kriza zbog COVID-19 pandemije ostavila na mentalno zdravlje populacije u Hrvatskoj?	82
Dean Ajduković, Marina Ajduković, Ivan Kranjčić, Ines Rezo Bagarić	
2. Do digital tools influence reading aquisition in children with and without learning difficulties?	83
Mihaela Alfirev Njegovan, Sara Alfirev	
3. The CRAFT Program: Mindfulness, yoga, positive psychology, and emotional intelligence for enhancing tertiary students' resilience and well-being	84
L. Javier Bartos, M. Pilar Posadas, Wendy Wrapson, Chris Krägeloh	
4. Uloga perfekcionizma i narcizma u ovisnosti o vježbanju	85
Marta Bičanić, Anamarija Bogović, Krunoslav Matešić	
5. Izazovi i mogućnosti u pružanju logopedskih i drugih rehabilitacijskih usluga tijekom pandemije COVID-19 - ispitivanje stavova korisnika i terapeuta	86
Antonija Blaži Ostojić, Draženka Blaži	
6. Stereotip „lijepo je dobro“: utječe li fizička atraktivnost na procjenu osobina ličnosti?	87
Lucija Brnat, Ema Beštak, Magdalena Jurić, Kristina Šutalo, Lea Andreis	
7. Mentalno zdravlje mladih i konzumacija sredstava ovisnosti	88
Silva Capurso, Marijo Bekić, Maja Hatvalić Capurso, Darija Zubić	
8. Mindfully resilient: a longitudinal cross-lagged analysis of trait mindfulness and resilience in adolescence	89
Filipa Čavar, Maja Ribar, Goran Milas	
9. Fenotip ženskog autizma: značaj rane identifikacije i dijagnostike	90
Nataša Dolović	
10. Zaštitni čimbenici kao preventivni resurs emocionalnog zlostavljanja djece i mladih	91
Anita Dučković Sertić, Jelena Zadro, Damjan Kovač	
11. How a week without media can change our lives? A mixed methods research	92
Lara Fiolić, Martina Knežević	
12. Moderira li samosuosjećanje odnos indikatora 5c modela pozitivnog razvoja mladih i psihološkog distresa kod adolescenata?	93
Hana Gačal	
13. Utilization of therapist self-disclosure in psychotherapy: pitfalls and opportunities	94
Damijan Ganc	

14. **Significant association between catechol-O-methyltransferase (COMT) Val158/108Met polymorphism and cognitive function in veterans with PTSD** 95
Ana Havelka Meštrović, Dubravka Švob Štrac
15. **Locus of control and academic performance in international college students** 96
Ana Havelka Meštrović
16. **Utjecaj boje, svjetline i aritmetičke operacije u zadacima mentalne aritmetike** 97
Klara Hrvatinić, Mia Šetić Beg
17. **Eksperimentalno ispitivanje indukcije kolektivne inteligencije: preliminarni rezultati pilot istraživanja** 98
Dominik Iveković, Emma Konjević, Mía Pucić, Ema Jukić, Monika Kiris, Damir Marinić
18. **Unutarnji govor: ključ samokontrole** 99
Ivona Jelačić, Mia Šetić Beg
19. **Emotional intelligence, coping styles, and adolescent depression in the midst of a pandemic: A COVID-19 study** 100
Katarina Jelić, Gabriela Šipek, Dario Vučenović
20. **Creating a pastoral relationship through insights from the field of psychotherapy** 101
Drago Jerebić, Josip Bošnjaković
21. **Autonomy and intimacy and physical safety: a comparison study of couples who self-identify as childhood and non-childhood sexual abuse survivors** 102
Sara Jerebić
22. **Psiholog kao dio stručnog tima u CPRZ-u - prikaz slučaja profesionalne rehabilitacije** 103
Ana Juras, Sandra Žitković Bunčić
23. **Integracija izbjeglica u Hrvatskoj - što predviđa doživljaj međugrupne prijatnje kod članova zajednice primatelja?** 104
Jana Kiralj Lacković, Dean Ajduković
24. **Anxiety in young mothers and the impact of social media** 105
Barbara Kreš
25. **Karakteristike partnerskog odnosa zaručnika i načini suočavanja sa stresnim situacijama u periodu tranzicije iz predbračnog u bračni odnos** 106
Maja Laklija, Slavica Blažeka Kokorić, Antun Volenik
26. **Doživljaj sagorijevanja na poslu i sukoba radne i obiteljske uloge stručnih radnika HZSR-a u vrijeme prilagodbe na promjenjive radne i životne okolnosti** 107
Maja Laklija, Anamarija Kobačić Trošelj
27. **Placental rituals as part of maternal self-care after childbirth** 108
Alena Lochmannová

28. **Those who choose to commit suicide – outcomes from suicide notes analysis as a basis for prevention** 109
Alena Lochmannová, Miroslav Šafr
29. **Mogu li radionice o mentalnom zdravlju smanjiti stigmju prema osobama s poteškoćama mentalnog zdravlja kod srednjoškolaca?** 110
Ivana Lozić, Antea Radan, Mia Mataić, Miroslav Marić, Nika Horvat
30. **The impact of social support on the self-perception of the quality of life of blind and visually impaired** 111
Matea Luburić
31. **Kako unaprijediti dostupnosti i kvalitetu terapijskih usluga za autističnu djecu u Gradu Zagrebu? Prijedlozi roditelja** 112
Lana Lučić
32. **Binge watching – behavioral addiction or common entertainment?** 113
Małgorzata Łysiak, Julia Gołąbek, Ewelina Cyrta
33. **Razlikuju li se dječaci i djevojčice prema psihološkoj prilagodbi? Procjene roditelja i djece** 114
Ana Majić, Lorelaj Lukačin, Ivica Zelić
34. **Otpornost u vrijeme svjetske krize – iskustva medicinskih sestara koje su se brinule za COVID-19 pacijente** 115
Ivana Malivuk, Lucija Prepušt, Martina Knežević
35. **Samopoštovanje, psihološka otpornost i vrijeme provedeno na internetu kod učenika 8. razreda osnovne škole** 116
Mia Masnjak Kalčik
36. **Provjera konvergente valjanosti Probirnog testa za mjerenje kognitivnih funkcija (5-KOG) s testom inteligencije (CFT-20) i testom pažnje (d2-R)** 117
Krunoslav Matešić, Dalibor Karlović, Vjekoslav Peitl
37. **Načini potpore postupku inkluzije djece oštećena sluha i/ili govora** 118
Boška Munivrana Dervišbegović
38. **Mišljenje učenika o nastavi na daljinu, osjećaj dosade i percipirana akademska kontrola u kontekstu nastave na daljinu** 119
Marija Neralić
39. **„Što nam treba?": Doživljaj profesionalne podrške mentalnom zdravlju mladih iz perspektive adolescenata** 120
Jelena Ogresta, Marina Ajduković, Petra Kožljan, Linda Rajhvajn Bulat, Luka Stanić
40. **Goal setting in a family setting: involving the family in the rehabilitation process** 121
Andrea Paulik
41. **Utjecaj školskog zvona na raspoloženje učenika** 122
Marta Penava, Ivan Buljan
42. **Spirituality as a resilience factor in the addiction recovery process** 123
Saša Poljak Lukek, Barbara Simonić

43. **Comparison between teachers' attachment style among Slovenian and Australian teachers in elementary schools** 124
Andreja Poljanec, Gašper Cankar, Jernej Buzeti
44. **Unlocking well-being: the impact of leisure time on parents raising children with disabilities** 125
Mila Puljiz
45. **Doprinos obitelji, partnera i prijatelja u pozitivnom mentalnom zdravlju studenata tijekom pandemije** 126
Mirjana Radetić-Paić, Jasna Kudek Mirošević
46. **Mudrost kao putokaz ljudskog napretka i dobrobiti u promjenjivim životnim okolnostima** 127
Marija Sertić
47. **Intrapersonalna komunikacija i društvene promjene: samosuosjećanje i samoempatija kao ključni koncepti skrbi za sebe** 128
Irena Sever Globan, Leali Osmančević
48. **Odrednice namjere za iseljavanjem mladih u Republici Hrvatskoj** 129
Ivona Smijulj, Janja Sušić
49. **Učinak organizacije nastave na karakteristike spavanja i neurobiheviornalno funkcioniranje dječaka u pubertetu** 130
Patricia Tomac, Adrijana Košćec Bjelajac, Eva Anđela Delale, Marija Macan, Marija Magdalena Šamal, Romana Gjergja Juraški, Veda Marija Varnai
50. **Tjelesni dismorfni poremećaj i sklonost estetskim operacijama** 131
Jelena Zadro
51. **#thinspiration ili #fitspiration - djelovanje pritiska medija na zadovoljstvo izgledom kod studentica u Republici Hrvatskoj** 132
Ana Žulec Ivanković, Marina Merkaš, Tamara Martinac Dorčić

Kakav trag je produljena kriza zbog COVID-19 pandemije ostavila na mentalno zdravlje populacije u Hrvatskoj?

Dean Ajduković, dean.ajdukovic@ffzg.hr
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Marina Ajduković
Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Ivan Kranjčić
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Ines Rezo Bagarić
Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Učinci pandemije COVID-19 na mentalno zdravlje istraživani neposredno nakon njezinog izbijanja pokazivali su dramatično pogoršanje. No malo se zna o oporavku mentalnog zdravlja tijekom produljene pandemijske krize. Cilj ovoga istraživanja bio je pratiti promjene u mentalnom zdravlju populacije tijekom tri godine pandemije, identificirati faktore rizika i ulogu otpornosti u oporavku te pozitivna iskustva. Provedeno je pet presječnih studija između lipnja 2020. i prosinca 2022. na uzorcima hrvatske populacije nacionalno reprezentativne po dobi, spolu i regiji. Prve četiri studije ponavljane su svakih šest mjeseci, a zadnja 12 mjeseci nakon prethodne (N1=1291, N2=1106, N3=1209; N4=1014, N4=825; prosječna dob 42 godine, 50 % žene). Pokazatelji mentalnog zdravlja su mjere depresivnosti, anksioznosti i stresa, teškoće prilagodbe, posttraumatskog stresa i dobrobiti. Registrirani su socio-demografski podaci, procjena fizičkoga zdravlja, ponašanje tijekom pandemije i otpornost te percipirane pozitivne promjene tijekom pandemije. U zadnjem valu istraživanja registrirano je i prisustvo post-covid sindroma i relativno mala zabrinutost zbog pandemije u odnosu na četiri druga izvora zabrinutosti zbog životnih okolnosti. Vrhunac pogoršanja mentalnog zdravlja po svim indikatorima je prosinac 2020. godine, deset mjeseci od proglašenja pandemije. To je vidljivo po učestalosti simptoma indikativnih za moguće poremećaje depresije, anksioznosti, stresa, prilagodbe, PTSP kod osoba s traumatskom izloženošću. Smanjivanje osjećaja dobrobiti slijedilo je obrnuti trend. Osobina otpornosti pokazala se stabilnim i najboljim prediktorom očuvanja mentalnog zdravlja kroz čitavo vrijeme. Krajem 2022. udio osoba s izraženim simptomima post-covid sindroma iznosio je 25 %. Međutim, tada je zabrinutost zbog pandemije bila najmanja u odnosu na troškove života, neefikasnost institucija, prirodnih nepogoda i prijetnje ratom. Mentalno se zdravlje nakon prve godine pandemije počelo oporavljati, pokazujući otpornost stanovništva unatoč produljenoj krizi. Dosljedni i najvažniji zaštitni faktor jest osobina otpornosti. Pozitivne posljedice uključivale su mogućnosti za novi posao, više vremena za sebe, povećanu svijest o životnim vrijednostima. Na kraju pandemije je zabrinutost zbog troškova života bila znatno veća nego zbog pandemije.

Ključne riječi: COVID-19 i mentalno zdravlje, oporavak mentalnog zdravlja u krizi, otpornost na krizu

Do digital tools influence reading acquisition in children with and without learning difficulties?

Mihaela Alfiev Njegovan, mihaela.alfiev@gmail.com
Oral Communication Studio "Logos kalos", Zagreb, Croatia

Sara Alfiev
European Parliament, Zagreb, Croatia

Alongside writing and arithmetics, reading is the foundation of academic success. Reading acquisition requires persistent training. However, in today's technology-driven environment, children are less exposed to traditional reading practice opportunities. Schools are adopting electronic devices for studying purposes more and more, and even the informal reading practice such as bedtime stories, is often substituted with exposure to electronic media content. This study investigates the child's ability to showcase their reading technique using digital- or paperbased material. Moreover, the study differentiates between children without learning difficulties and children with dyslexia. We measured the number of words read in one minute as a measure of the reading technique adoption in children without learning difficulties ($N=18$) and children diagnosed with dyslexia ($N=24$) aged 8-14 using the Furlan one-minute test. Both groups of children were tested on digital- as well as paper-based material using test form A in the paper-based group and test form B in the digital-based group. We hypothesized that the reading speed for both the children with dyslexia and those without learning difficulties would be greater when using the paper-based material. Secondly, we hypothesized that this difference between the reading speed on paper compared to the digital format will be even greater for children with dyslexia than those without learning difficulties. The results of the analysis show a statistically significant difference between reading speed online compared to the speed on paper in children with dyslexia. Children without learning difficulties read equally well online and on paper. We conclude that for children with learning difficulties such as dyslexia, there can be an advantage in reading when using paper-based materials instead of digital tools. Further studies investigating the influence of digital study tools on reading ability and acquisition with special attention to children with learning difficulties would be beneficial.

Keywords: reading, digital- and paper-based material, dyslexia

The CRAFT Program: Mindfulness, yoga, positive psychology, and emotional intelligence for enhancing tertiary students' resilience and well-being

L. Javier Bartos, javier.bartos@autuni.ac.nz

Department of Psychology and Neuroscience, Auckland University of Technology, Auckland, New Zealand

M. Pilar Posadas

Department of Pedagogy, Royal Conservatory of Music Victoria Eugenia, Granada, Spain; Camilo Jose Cela University, Madrid, Spain

Wendy Wrapson

School of Clinical Sciences, Auckland University of Technology, Auckland, New Zealand

Chris Krägeloh

Department of Psychology and Neuroscience, Auckland University of Technology, Auckland, New Zealand

Tertiary students face several well-being concerns such as financial problems, independent health care and living, high academic demands, and psychophysical disturbances. To attend to these complex challenges and enhance the academic and well-being experience of tertiary students, the CRAFT (Consciousness, Relaxation, Attention, Fulfilment, and Transcendence) program was created. Grounded in mindfulness, yoga, positive psychology, and emotional intelligence, the program has already been implemented in various settings and populations. The purpose of the current presentation is to explain the theoretical framework of the CRAFT program and present pilot findings from a new application of the program delivered with higher intensity. This pilot study examined the potentiality of a CRAFT intensive training course to induce response shift effects and improve psychological distress, well-being, mindfulness skills, and emotional regulation amongst tertiary students. Employing a single-arm pre-post study design, tertiary students ($n=9$) from the University of Granada, Spain, followed a one-month CRAFT intensive training, once a week for four hours. Outcome measures included the Subjective Psychological Well-Being Subscale (SPWS); the Depression, Stress, and Anxiety Scale (DASS-21); the Five Facet Mindfulness Questionnaire (FFMQ); and the Emotional Regulation Questionnaire (ERQ). To examine response shift, retrospective assessments of the FFMQ and ERQ were conducted at post-intervention through a Then-Test. Data were analyzed through Wilcoxon Signed Rank Tests and effect sizes. Statistical and practical significance was reported for all FFMQ (Describe, Observe, Act Aware, Non-Judge, and Non-React) and DASS (Depression, Anxiety, and Stress) subscales. Response shift was detected in both the FFMQ and ERQ and their effect sizes amplified after adjusting for it. These results support the CRAFT program as a promising intervention for developing resilience and well-being amongst tertiary students experiencing stressful and life-changing circumstances. Further large-scale investigations are needed to substantiate these findings and extend them to other settings and populations.

Keywords: mindfulness, tertiary students, response shift, well-being, psychological distress

Uloga perfekcionizma i narcizma u ovisnosti o vježbanju

Marta Bičanić, marta.bicanic@gmail.com

Gimnazija Lucijana Vranjanina, Zagreb, Hrvatska

Anamarija Bogović

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Krunoslav Matešić

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Kako bi se ukazalo na negativnost sjedilačkoga načina života, u današnje se vrijeme ističu pozitivni aspekti tjelovježbe. Međutim, osim pozitivnih postoje i negativni učinci tjelovježbe te ako se pretjera s njome, osoba može razviti ovisnost. Određena istraživanja upućuju na potrebu za formiranjem profila ličnosti pojedinaca koji su ovisni o vježbanju. Nastavno na to, pokazalo se da postoji specifičan tip ličnosti, narcisoidni perfekcionizam, koji karakterizira kombinacija narcisoidnih i perfekcionistačkih osobina, a upravo su se perfekcionizam i narcizam pokazali kao važni čimbenici za razvoj ovisnosti o vježbanju. Zbog toga je cilj ovoga istraživanja bio ispitati odnos perfekcionizma i narcizma s ovisnosti o vježbanju. U istraživanju je sudjelovao 201 student, od kojih su 125 bile žene, a 76 muškarci. Sudionici su ispunjavali Skalu ovisnosti o vježbanju, Multidimenzionalnu skalu perfekcionizma, Inventar patološkog narcizma i upitnik demografskih podataka. Pokazalo se da ne postoji statistički značajna spolna razlika u ovisnosti o vježbanju. Također, dimenzije perfekcionizma i patološkog narcizma objasnile su 12 % varijance ovisnosti o vježbanju. Međutim, samo je dimenzija osobnih standarda bila značajan prediktor ovisnosti o vježbanju tako što su pojedinci koji su postavljali visoke osobne standarde bili izloženiji riziku za razvoj ovisnosti o vježbanju.

Ključne riječi: vježbanje, ovisnost o vježbanju, perfekcionizam, narcizam

Izazovi i mogućnosti u pružanju logopedskih i drugih rehabilitacijskih usluga tijekom pandemije COVID-19 – ispitivanje stavova korisnika i terapeuta

Antonija Blaži Ostojić, antonijabo@blazi.hr
Logo centar Blaži, Zagreb, Hrvatska

Draženka Blaži
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Pandemija bolesti COVID-19 postavila je brojne izazove pred pružatelje rehabilitacijskih usluga, ali i pred korisnike navedenih usluga. I jedni i drugi bili su izloženi značajnim promjenama koje su rezultirale novim načinima provedbe dijagnostičkih i terapijskih postupaka te zahtjevima za prilagodbu novim životnim okolnostima. Prvi Centar u Hrvatskoj koji je u potpunosti ponudio alternativni oblik pružanja rehabilitacijskih usluga u obliku telerehabilitacije u stvarnom vremenu bio je Logopedsko-rehabilitacijski centar Blaži. Cilj ovoga istraživanja bio je ispitati stavove roditelja korisnika usluga te stavove pružatelja usluga (logopeda, radnih terapeuta i psihologa) iz Logopedsko-rehabilitacijskog centra Blaži, s obzirom na oblik pružanja usluge: telerehabilitacija (online terapija) ili klasična terapija „uživo“. Uzorak ispitanika činilo je 80 roditelja korisnika usluga Logopedsko-rehabilitacijskog centra Blaži te 22 pružatelja usluga (18 logopeda, 2 radna terapeuta i 2 psihologa). Korisnici usluga bili su djeca u dobnom rasponu od 2,06 – 14,00 godina s postavljenim logopedskim i/ili psihološkim dijagnozama. Prema psihološkom nalazu, intelektualne sposobnosti korisnika kretale su se u rasponu od blažeg intelektualnog zaostajanja do visoko prosječnih sposobnosti. Ispitivanje je provedeno anonimnim anketiranjem sudionika istraživanja. Anketa se sastojala od pitanja vezanih uz opće podatke (dijagnoza, dob djeteta, tko ispunjava anketu) i 12 tvrdnji vezanih u zadovoljstvo/stavove ispitanika prema jednom, odnosno drugom obliku provedbe terapije. Odgovori su bilježeni numeričkom ljestvicom procjene od 1 do 5 (1- uopće se ne slažem, 5- u potpunosti se slažem, odnosno 1- uopće nisam zadovoljan do 5- jako sam zadovoljan). Podatci su obrađeni statističkom analizom u SPSS programu. Rezultati pokazuju da je telerehabilitacija u prosjeku vrlo pozitivno ocijenjena pri čemu odgovori tendiraju višim vrijednostima (većim zadovoljstvom) i u skupini roditelja i u skupini terapeuta iako korelacije među različitim varijablama upućuju na zaključak da prelazak na novi oblik pružanja terapijskih usluga ovisi o čimbenicima kao što su dob djeteta, dijagnoza, tehnički uvjeti provedbe i duljina vremena provedenog u telerehabilitaciji.

Ključne riječi: telerehabilitacija, zadovoljstvo, roditelji, terapeuti

Stereotip „lijepo je dobro“: utječe li fizička atraktivnost na procjenu osobina ličnosti?

Lucija Brnat, lbrnat@hrstud.hr

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Ema Beštak

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Magdalena Jurić

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Kristina Šutalo

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Lea Andreis

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Stereotip „lijepo je dobro“ po kojemu se fizički privlačne osobe percipiraju u boljem svjetlu i s više poželjnih osobina od fizički neprivlačnih osoba istraživana je i potvrđen u brojnim domenama. Cilj ovoga istraživanja bio je ispitati postojanje stereotipa „lijepo je dobro“ pri procjeni osobina ličnosti nepoznate ženske osobe, odnosno utjecaj fizičke atraktivnosti osobe na procjenu osobina ličnosti od strane drugih. Istraživanje je provedeno *online*, a u eksperimentu je sudjelovalo 89 studenata psihologije Sveučilišta u Zagrebu, od čega je 79 bilo ženskog, a 10 muškog spola. Prosječna dob sudionika iznosi 20,94 ($SD=2,47$). Korišten je potpuni nacrt unutar sudionika, a zadatak sudionika bio je da na temelju prikazane slike atraktivne i neatraktivne nepoznate ženske osobe procijene njihovu ekstraverziju, ugodnost i savjesnost koristeći pridjevsku mjeru peterofaktorskog modela ličnosti. Slike atraktivnog i neatraktivnog ženskog lica preuzete su iz istraživanja Gerjević i suradnika (u rukopisu) u kojemu su fotografije lica fiktivnih osoba generirane s internetske stranice „Ova osoba ne postoji“, a zatim su doručene u računalnom programu Photoshopu prema evolucijskim kriterijima ljepote. Za ovo istraživanje odabrane su dvije fotografije ženskog lica koje su u spomenutom istraživanju procijenjene fizički najatraktivnijom i najneatraktivnijom. Rezultati t-testa na zavisnim uzorcima pokazali su kako fizička atraktivnost ima statistički značajan utjecaj na procjenu ekstraverzije s vrlo velikom veličinom učinka, tako da se atraktivna osoba procjenjuje ekstravertiranijom, što je u skladu s prethodnim istraživanjima. Na dimenziji otvorenosti taj je utjecaj suprotan od očekivanog, to jest pokazalo se da se neatraktivne osobe procjenjuju otvorenijima, pri čemu je veličina učinka mala, a kod procjene ugodnosti nije pronađen utjecaj fizičke atraktivnosti, što nije bilo očekivano. Zaključno možemo reći kako je stereotip „lijepo je dobro“ pri procjeni ekstraverzije, ugodnosti i otvorenosti samo djelomično potvrđen te da bi u budućim istraživanjima trebalo koristiti više razina fizičke (ne)atraktivnosti, smanjiti artificijelnost eksperimentalne situacije, uključiti i slike muških lica te testirati interakciju spola procjenjivača i osobe na slici.

Ključne riječi: fizička atraktivnost, žensko lice, ekstraverzija, ugodnost, otvorenost

Mentalno zdravlje mladih i konzumacija sredstava ovisnosti

Silva Capurso, silvac@bolnica-du.hr

Opća bolnica Dubrovnik, Poliklinika za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih, Dubrovnik, Hrvatska

Marijo Bekić

Opća bolnica Dubrovnik, Dubrovnik, Hrvatska

Maja Hatvalić Capurso

Opća bolnica Dubrovnik, Poliklinika za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih, Dubrovnik, Hrvatska

Darija Zubić

Centar za poduku i savjetovanje Lumos, Zagreb, Hrvatska

U posljednjem desetljeću došlo je do značajnijih promjena kada je u pitanju mentalno zdravlje djece i mladih. Sve je više mladih ljudi s depresivnim i anksioznim simptomima te djece i mladih sklonih samoozljeđivanju i suicidu. Postoji perzistentni problem konzumacije sredstava ovisnosti među adolescentima. Mentalno zdravlje mladih je u proteklih nekoliko godina bilo dodatno ugroženo izbijanjem pandemije bolesti COVID-19 i njezinim posljedicama koje uključuju socijalne izolacije i smrti bliskih osoba. Uvid u pojačane simptome depresivnosti, anksioznosti, stresa i zabrinutosti kod mladih ljudi, kao i učestalost konzumacije sredstava ovisnosti poput nikotina, alkohola i opojnih droga, može pomoći u razumijevanju potencijalno zabrinjavajućih trendova kada je u pitanju mentalno zdravlje i konzumacija sredstava ovisnosti kod adolescenata te razvoju programa koji uključuju preventivne zaštitne čimbenike kako bi se pozitivno djelovalo na mentalni razvoj adolescenata. Cilj istraživanja bio je utvrditi u kojoj se mjeri srednjoškolci u Dubrovačko-neretvanskoj županiji suočavaju sa simptomima depresivnosti, anksioznosti i stresa te koliko često konzumiraju različita sredstva ovisnosti. Istraživanjem se ispitalo do koje su mjere depresivnost, anksioznost i stres povezani s konzumacijom sredstava ovisnosti, iskustvima s pandemijom bolesti COVID-19 i sociodemografskim odrednicama. U istraživanju se koristio upitnik koji se sastojao od četiri bloka pitanja: sociodemografskih osobina sudionika, pitanja o njihovim iskustvima s pandemijom bolesti COVID-19, konzumaciji sredstava ovisnosti i skale depresivnosti, anksioznosti i stresa. Rezultati su pokazali kako adolescenti koji puše, piju alkohol, konzumiraju energetska pića i/ili opojne droge imaju značajno više razine depresivnosti, anksioznosti i stresa od onih koji ne koriste navedena sredstva ovisnosti. Adolescenti koji rjeđe razgovaraju o svojim problemima s bliskim osobama pokazuju više razine depresivnosti, anksioznosti i stresa. Negativniji obiteljski odnosi su povezani s višim razinama depresivnosti, anksioznosti i stresa pa je i ovo istraživanje potvrdilo povezanost obiteljske dinamike i otpornosti kod adolescenata.

Ključne riječi: mentalno zdravlje, depresija, anksioznost, ovisnosti, mladi

Mindfully resilient: a longitudinal cross-lagged analysis of trait mindfulness and resilience in adolescence

Filipa Ćavar, filipa.cavar@pilar.hr
Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia

Maja Ribar
Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia

Goran Milas
Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia

With adolescent mental health being more vulnerable to stress during formative years, researchers are constantly searching for factors that both protect young people from the potentially harmful effects of stress and promote their resilience. In that context, a newer field of research on resilience focuses on investigating the role of mindfulness as a promising promoting factor of resilience, well being and mental health. The aim of the current study was to examine the relationship between trait mindfulness and adolescent resilience over time, using a longitudinal research design that included three measurement points. Data were collected within the larger research project Longitudinal Adolescent Stress Study (STRESS LOAD). Analysis was conducted on 1610 Croatian adolescents (41.1% male) who participated in at least two waves of the study. High-school students were followed during a 1.5-year period – starting in spring 2022, with assessments occurring approximately every 6 months. Results indicated that there is a stability of both constructs through time, and they were significantly positively associated within the same time point. Analysis suggests reciprocal causation of mindfulness and resilience traits, where they reinforce each other, strengthening the adolescent's ability to face stressful situations. Mindfulness is a useful preventive tool for strengthening resilience and promoting positive stress response. However, based on our model, it seems that resilience also furthers a mindful response to stressful circumstances. Thus, a deeper understanding of these mechanisms and their relationship during adolescence should be further investigated. With mindfulness-based preventive programs showing promising effects for boosting resilience, temporal, and possible causal relationship of these two constructs should be more of an interest during the current period of the mental health crisis.

Keywords: trait mindfulness, resilience, adolescence, mental health

Fenotip ženskog autizma: značaj rane identifikacije i dijagnostike

Nataša Dolović, dolovic.nat@gmail.com

Angerona, edukacijsko-rehabilitacijska privatna praksa, Čakovec, Hrvatska

Konstrukcija osobnog identiteta dinamičan je i kompleksan proces koji ima ključnu ulogu u našem emocionalnom i psihološkom blagostanju, omogućavajući nam da bolje razumijemo tko smo i što nam je važno. Kroz procese samoprepoznavanja i prihvatanja, pruža unutarnju ravnotežu i nudi alate otpornosti na životne izazove. S druge strane, osjećati nesigurnost u vezi vlastitih uvjerenja, vrijednosti i identiteta može uzrokovati konstantnu unutarnju napetost i devijaciju promišljanja sa životnim očekivanjima kojima se može narušiti mentalno zdravlje. Upravo u ovim konceptima leži značaj rane identifikacije i dijagnostike ženskog autizma. Stanja spektra autizma (SSA) čine kompleksnu različitost neuroloških specifičnosti koje utječu na percepciju i razumijevanje okoline. Znanstvena istraživanja sugeriraju da postoje značajne razlike u kliničkim slikama SSA između muškaraca i žena, no isto tako još uvijek ne postoji detaljan opis fenotipa ženskog autizma (FŽA) koji bi olakšavao kliničarima ranu identifikaciju i pomogao djevojčicama i ženama u konstrukciji osobnih identiteta. Sukladno postojećim znanstvenim spoznajama o SSA, ovim radom želim ukazati na karakteristike i specifičnosti FŽA u odnosu na dijagnostičke kriterije unutar A, B i C područja te postojećih razina (1, 2, 3) prema DSM-V priručniku.

Ključne riječi: stanja spektra autizma, fenotip ženskog autizma, rana identifikacija i dijagnostika, mentalno zdravlje

Zaštitni čimbenici kao preventivni resurs emocionalnog zlostavljanja djece i mladih

Anita Dučkić Sertić, anita.sertic@unicath.hr
Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Jelena Zadro
Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Damjan Kovač
Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Na psihofizički razvoj djece i mladih mogu utjecati pojedini oblici zanemarivanja, kao i zlostavljanja – tjelesno, seksualno i emocionalno. Zbog svojeg psihofizičkog stadija djeca i mladi, koji trpe najviše stope zlostavljanja, čine posebnu ranjivu kategoriju. Primjeri seksualnog i fizičkog zlostavljanja često su prisutni u javnosti, dok je emocionalno zlostavljanje obično nevidljivo i rijetko se priznaje kao značajan društveni problem. U usporedbi s fizičkim i seksualnim zlostavljanjem, problematika nekonzistentnosti definiranja emocionalnog zlostavljanja te široka lepeza ponašanja pridonosi nepouzdanosti podataka. Prema literaturi uzrok tih nesuglasica i nedosljednosti nalazimo u različitim definicijama emocionalnog zlostavljanja, bilo da je riječ o istraživačkim, praktičnim ili pak političkim definicijama. Također navode kako je emocionalno zlostavljanje isključivo povezano s odnosima, ne uz niz nekih događanja. Najčešći oblici emocionalnog zlostavljanja nad djecom i mladima su nedozvoljavanje razvoja autonomije i socijalnih odnosa, kao i izražavanje verbalne agresije kroz omalovažavanje, kritiziranje, prijetnje i ponižavanje od strane odraslih, što sve dovodi do narušavanja integriteta žrtve. Također, oblici emocionalnog zlostavljanja su ignoriranje i degradiranje djece i mladih od strane počinitelja, gdje do zlostavljanja dolazi zbog nedovoljno razvijenih osobnih resursa, neznanja i visokih razina stresa počinitelja. Budući da je emocionalno zlostavljanje raširena vrsta zlostavljanja s dugoročnim štetnim posljedicama po djecu i mlade, vidljiva je potreba za promicanjem zaštitnih čimbenika. Najčešći zaštitni čimbenici emocionalnog zlostavljanja mogu biti razvoj samopouzdanja, izgradnja samoefikasnosti, zadovoljavajućih emocionalnih veza s drugima te odgovarajuće emocionalne i socijalne podrške, kao i pomoć pri razvoju otpornosti u suočavanju sa stresnim situacijama s kojima se susreću. Navedeno pridonosi mentalnom zdravlju djece i mladih, čime se smanjuje rizik od mogućega emocionalnog zlostavljanja. Pod tim vidom uočava se potreba za međuinstitucionalnom te interdisciplinarnom suradnjom kako bi se razvio sustavan mehanizam prevencije emocionalnog zlostavljanja djece i mladih.

Ključne riječi: emocionalno zlostavljanje, zaštitni čimbenici, djeca, mladi, prevencija

How a week without media can change our lives? A mixed methods research

Lara Fiolić, lfiolic@unicath.hr

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Hrvatska

Martina Knežević

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Hrvatska

A 13-day longitudinal study was conducted, consisting of three phases: three days of regular media use, seven days without media use (media detox without social media, television programs, and streaming platforms, written media and radio), and three days of regular media use again. The participants filled out questionnaires about media usage habits, short-term stressful conditions, emotions, subjective vitality, and procrastination, and during the media detox, they also filled out research diaries. With the quantitative part we aimed to examine the effects of removing media use and consumption of media content on everyday life. With the qualitative part we aimed to gain insight into the experience of life without media use. 53 participants took part in the quantitative part, and 62 participants in the qualitative part of the research (18-58 years old). The results show that media detox has no effect on stress levels (engagement, distress, and worry), positive and negative emotions. However, media use increases procrastination. Procrastination is significantly reduced during media detox compared to before and after media detox. It also affects subjective vitality with a significant decrease in subjective vitality after returning to the use of media content. Qualitative analysis indicated mostly positive effects of media detox. The participants stated that without the media, they had more time for (non)everyday activities and tasks, and they spent more time in "the present moment" focused on their own lives. As an advantage, they pointed out greater awareness of what is happening inside and around them, and as a disadvantage they mentioned the question of how to fill time without media and the fear of missing out.

Keywords: media influence, productivity, vitality, emotions, stress

Moderira li samosuosjećanje odnos indikatora 5c modela pozitivnog razvoja mladih i psihološkog distresa kod adolescenata?

Hana Gačal, hana.gacal@erf.unizg.hr

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Promocija mentalne dobrobiti izrazito je važna u razdoblju adolescencije, s obzirom na to da su adolescenti posebno ranjivi na probleme mentalnog zdravlja. Nalazi ranijih istraživanja sugeriraju da bi određeni indikatori pozitivnog razvoja mladih, kao i samosuosjećanje, mogli biti zaštitni čimbenici koji podržavaju mentalno zdravlje adolescenata. Cilj je ovoga istraživanja u okviru znanstvenog projekta „Testiranje 5C modela pozitivnog razvoja mladih: tradicionalno i digitalno mobilno mjerenje (P.R.O.T.E.C.T.)”, koji financira Hrvatska zaklada za znanost, bio ispitati prediktivan doprinos indikatora 5c modela pozitivnog razvoja i samosuosjećanja te njihove interakcije u objašnjenju psihološkog distresa adolescenata. Istraživanje je provedeno u *online* uvjetima putem platforme SurveyMonkey na uzorku od 3559 adolescenata, učenika prvih razreda srednje škole ($M_{dob} = 15,12$, $SD = .39$), od čega je u istraživanju sudjelovalo 54 % djevojaka, a 3 % sudionika se nije željelo izjasniti oko spola. Pritom je razina indikatora 5c modela pozitivnog razvoja izmjerena Kratkom verzijom upitnika 5C modela, razina samosuosjećanja sudionika izmjerena je Skalom samosuosjećanja za mlade, a psihološki distres Skalom depresivnosti, anksioznosti i stresa. Prikupljeni podatci analizirani su pomoću niza moderacijskih analiza. Dobiveni rezultati pokazuju da adolescenti koji izvještavaju o višoj razini kompetencija, samosvijesti te povezanosti izvještavaju i o manjem broju simptoma psihološkog distresa, dok adolescenti koji izvještavaju o višoj razini karaktera i brizi izvještavaju o većem broju simptoma psihološkog distresa, pri čemu samosuosjećanje moderira odnos između kompetencija, karaktera, samosvijesti te povezanosti i psihološkog distresa, što ukazuje na zaštitnu funkciju samosuosjećanja. Navedeni prediktori objašnjavaju između 41 % i 45 % varijance psihološkog distresa ovisno o različitom modelu. Dobiveni rezultati imaju važne implikacije za prevenciju simptoma problema mentalnog zdravlja te će u izlaganju biti raspravljene mogućnosti promocije mentalnog zdravlja mladih.

Ključne riječi: pozitivan razvoj mladih, samosuosjećanje, spolne razlike, psihološki distres, adolescenti

Utilization of therapist self-disclosure in psychotherapy: pitfalls and opportunities

Damijan Ganc, damijan.ganc@gmail.com
Family Institute Zaupanje, Sevnica, Slovenia

Cultural shifts in society have strongly influenced clients' expectations in the therapeutic process in recent decades. Most clients today no longer seek uninvolved, distant, and emotionally unresponsive therapists, as was the fundamental stance at the beginning of classical psychoanalysis. With the relational turn in psychoanalysis and the emergence of new humanistic, feminist, and attachment-based psychotherapeutic modalities, the focal point of the psychotherapeutic process has become the relationship co-created by the client and therapist through their authentic engagement. Consistent with the evolution of psychotherapy, the approach to therapist self-disclosure has also changed, and it is now considered a legitimate intervention in all major psychotherapeutic orientations. This is a powerful intervention that, in addition to opportunities, presents various pitfalls and requires judicious use. It is particularly important to give ample attention to the issue of self-disclosure during therapist training and in the supervision process, as novice therapists are most vulnerable to its inappropriate utilization. In this presentation, we will conduct a review of the scientific literature regarding therapist self-disclosure in psychotherapy. We will present significant research on the purpose and effects of using therapist self-disclosure in different psychotherapeutic modalities and provide some examples from clinical practice. We will also discuss the role of therapist self-disclosure in forming a high-quality therapeutic alliance and establishing a safe therapeutic relationship. Ethical guidelines for the proper use of therapist self-disclosure will be outlined, and we will define when the use of this intervention in psychotherapy is also justified by the process.

Keywords: cultural changes, therapist self-disclosure, ethics in psychotherapy, therapeutic process

Significant association between catechol-O-methyltransferase (COMT) Val158/108Met polymorphism and cognitive function in veterans with PTSD

Ana Havelka Meštrović, havelka2@yahoo.com
RIT Croatia, Zagreb, Croatia

Dubravka Švob Štrac
Ruđer Bošković Institute, Zagreb, Croatia

Core features of posttraumatic stress disorder (PTSD) are cognitive disturbances. Enzyme catechol-O-methyltransferase (COMT) degrades dopamine primarily in prefrontal cortex. Its functional polymorphism, COMT Val158/108Met, affects COMT activity and dopamine availability and is associated with disturbances in cognition. The hypothesis was that PTSD participants will have worse working memory than healthy controls and that the carriers of the COMT Met allele will show better cognitive performance compared to Val/Val carriers in PTSD and controls participants. The aim of this study was to assess the differences in cognitive functioning between PTSD and control participants and to evaluate the association between COMT Val158/108Met polymorphism and cognitive function determined using the Rey-Oesterreich complex figure (ROCF) copy, immediate and delayed test. The study included 323 male Caucasian participants of Croatian origin: 205 male combat veterans with PTSD and 118 control participants. A significant association between the COMT Val158/108Met and the ROCF immediate and delayed scores in veterans with PTSD was found. We confirmed, on ethnically homogenous groups of veterans with matched combat experience, that controls had higher ROCF immediate and delayed test scores than veterans with PTSD. In PTSD participants, the Met carriers of the COMT Val158/108Met performed better (i.e. had higher ROCF scores) than Val/Val homozygotes on both ROCF immediate recall and delayed recall test. Our results provide the first evidence that the presence of one or two Met alleles of the COMT Val158/108Met might act as a protective variant in working memory tasks in combat exposed veterans with PTSD.

Keywords: PTSD, COMT, genetic allele, stress

Locus of control and academic performance in international college students

Ana Havelka Meštrović, havelka2@yahoo.com

RIT Croatia, Zagreb, Croatia

Locus of control could be an important factor for predicting students' academic success and their level of anxiety and adjustment in international campus environment. At RIT Croatia we have international students and in some cases problems in adjustment have been noticed which can lead to a decrease in academic performance. The aim of the study was to compare cultural differences in locus of control and their impact on students' success and anxiety level. Two groups of subjects were studied. The sample consisted of 85 sophomore students. Most of them were from Croatia and USA, 40 males and 45 females. The other group consisted of 81 freshmen students, most of them from Croatia and USA, 37 males and 44 females. Participants were asked to fill in the questionnaire containing socio-demographic and college data provided by study authors, Rotter scale (1966), Academic Locus of control scale (AAA) and Beck Anxiety Scale (STAI). Scores were analyzed with statistical software containing descriptive data and t-test for group differences. Across the two samples no differences were found between males and females. Significant differences were observed between external and internal locus of control and college success. Also, the students who are higher in external locus of control are also higher on the anxiety level scale. Freshmen students show higher level of anxiety. Students from the USA often have internal locus of control in comparison to the Croatian sample. In line with studies about anxiety and locus of control we need to add programs and educate students how to decrease the level of anxiety and how they could change the locus of control from external to internal. Further research is needed in cultural differences and locus of control and anxiety.

Keywords: locus of control, stress, anxiety

Utjecaj boje, svjetline i aritmetičke operacije u zadacima mentalne aritmetike

Klara Hrvatinić, klara.hrvatinic@gmail.com

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Mia Šetić Beg

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Uspješno korištenje brojeva bitno je u gotovo svim područjima suvremenog života. Istraživanja numeričke kognicije ukazuju na to da mentalna reprezentacija brojeva ima svoje uporište u senzomotoričkom iskustvu te da je reprezentacija numeričkih informacija povezana i s drugim kvantitativnim dimenzijama, poput svjetline. Teorija zajedničkih veličina i hipoteza mentalne numeričke linije do sad su nudile prostorna objašnjenja povezanosti brojeva i svjetline. No postoje i druga moguća objašnjenja koja ističu da se interakcija događa neizravnim ili ne-prostornim mehanizmima, poput teorije o metaforičkom preslikavanju i teorije korespondencije polariteta. S obzirom na navedeno, cilj ovoga istraživanja bio je ispitati postoji li interakcija između svjetline, boje i aritmetičkih operacija zbrajanja i oduzimanja, pri čemu smo željeli ispitati pretpostavke teorije o metaforičkom preslikavanju i teorije korespondencije polariteta. Prvi problem bio je ispitati interakcijski efekt između svjetline i aritmetičke operacije pri čemu se očekivalo da će sudionici brže rješavati zadatke zbrajanja prezentirane u bijelom fontu u odnosu na crni te zadatke oduzimanja prezentirane u crnom fontu u odnosu na bijeli. Drugi problem istraživanja bio je ispitati interakcijski efekt između boje i aritmetičke operacije kako bi testirali i usporedili postavke teorije o korespondenciji polariteta i teorije o metaforičkom preslikavanju od kojih svaka predviđa drukčiji ishod – teorija korespondencije polariteta predviđa statistički značajnu interakciju između boje i aritmetičke operacije, dok teorija o metaforičkom preslikavanju ne pretpostavlja postojanje takve interakcije. Istraživanje je obuhvatilo 60 sudionika koji su bili podijeljeni u dvije skupine. Prva skupina sudionika ($n=30$) sudjelovala je u eksperimentu koji je ispitivao interakciju svjetline i aritmetičke operacije, a druga skupina sudionika ($n=30$) sudjelovala je u eksperimentu koji je ispitivao interakciju boje i aritmetičke operacije. Rezultati su pokazali da su sudionici brže rješavali zadatke zbrajanja kada su bili prezentirani u bijelom fontu u odnosu na crni te zadatke oduzimanja kada su bili prezentirani u crnom fontu u odnosu na bijeli. U drugom eksperimentu nije pronađena značajna interakcija pri analizi vremena reakcije, no dobivena je na razini procesne efikasnosti i točnosti. Također, rezultati su pokazali da je odnos između svjetline, boje i aritmetičke operacije kompleksniji nego što se očekivalo te je dobivena i trosmjerna interakcija između svjetline ili boje, aritmetičke operacije i odgovora.

Ključne riječi: numerička kognicija, mentalna aritmetika, korespondencija polariteta, metaforičko mapiranje

Eksperimentalno ispitivanje indukcije kolektivne inteligencije: preliminarni rezultati pilot istraživanja

Dominik Iveković, divekovic@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Emma Konjević

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Mia Pucić

Filozofski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Osijek, Hrvatska

Ema Jukić

Filozofski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Osijek, Hrvatska

Monika Kiris

Filozofski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Osijek, Hrvatska

Damir Marinić

Filozofski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Osijek, Hrvatska

Kolektivna inteligencija očituje se u sposobnosti neke skupine da pronalazi bolja rješenja problema nego što to rade pojedini članovi te skupine. Ovaj fenomen je emergentno svojstvo koje u najvećoj mjeri proizlazi iz grupne dinamike, pri čemu učinak kolektivne inteligencije nadilazi zbroj učinaka svih pojedinaca u određenoj skupini. Znanstvena istraživanja ovoga fenomena relativno su nova i uglavnom su usmjerena na utvrđivanje okolnosti u kojima dolazi do prirodne, odnosno spontane pojave kolektivne inteligencije, pri čemu je naglasak stavljen na karakteristike pojedinaca i obrazaca komunikacije koji facilitiraju pojavu kolektivne inteligencije. Međutim, do sada nisu provedena istraživanja koja bi razmatrala mogućnost indukcije kolektivne inteligencije, odnosno svjesnog i namjernog upravljanja kolektivnom inteligencijom. U okviru Istraživačke ljetne škole 2023. godine osmislili smo eksperimentalni nacrt kojim nastojimo utvrditi u kojoj mjeri moguće inducirati pojavu kolektivne inteligencije u manjim skupinama ljudi, i to posredstvom 1) kooperativnih i integralnih igara, 2) kolektivnih izazova i rješavanja problema i 3) dijaloških radionica. Ovaj rad predstavlja preliminarne rezultate pilot-istraživanja doprinosa i učinkovitosti navedenih metoda i pristupa u induciranju kolektivne inteligencije. Pilot-istraživanje provedeno je na uzorku studenata psihologije Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, u cilju definiranja kontrolnih i eksperimentalnih skupina u istraživanju. Korištene su skale za mjerenje individualističkih i kolektivističkih tendencija sudionika Kvocijent empatije, Skala konformističkih stavova, Skala kooperativne/kompetitivne strategije, Skala konformizma i Gudjonssonova skala usklađenosti. Za mjerenje individualne razine kolektivne inteligencije korištena je Skala kolektivne inteligencije. Na temelju dobivenih mjera, sudionici su podijeljeni u osam skupina (sedam eksperimentalnih i jednu kontrolnu) unutar kojih su izjednačeni po mjerenim svojstvima. Rezultati ovoga istraživanja mogu pružiti važan uvid u mogućnost indukcije kolektivne inteligencije.

ključne riječi: kolektivna inteligencija, empatija, konformizam

Unutarnji govor: ključ samokontrole

Ivona Jelačić, jelacic.ivona@gmail.com

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Mia Šetić Beg

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Saznanja iz velikog broja istraživanja ukazuju na to da jezik ima značajnu ulogu u kontroli našeg ponašanja. U tom pogledu, glas koji čujemo u svojoj glavi, odnosno unutarnji govor, pruža nam osjećaj kontrole nad započinjanjem ili zaustavljanjem neke radnje pa se stoga postavlja pitanje možemo li doista s pomoću unutarnjega govora pridonijeti samokontroli u svakodnevnom životu. Prema dosadašnjim istraživanjima, unutarnji govor pokazao se kao važan faktor u kontroli izvršnih funkcija kroz različite varijacije zadataka izvršne kontrole. Cilj ovoga istraživanja bio je istražiti ulogu unutarnjega govora specifično u inhibiciji impulzivnoga odgovora, što se smatra odrazom samokontrole. U tu je svrhu upotrijebljen Go/No-Go zadatak u kojem su se sudionici trebali suzdržavati od odgovora na određene podražaje. Sudionici su sudjelovali u uvjetu artikulacijske supresije i prostornom uvjetu te su bili podijeljeni u dvije verzije Go/No-Go zadatka, normalnu verziju i verziju s prebacivanjem pravila. Očekivanja su se sastojala od toga da će sudionici u verbalnom uvjetu imati impulzivniji odgovor u odnosu na prostorni uvjet, a razlike da će biti naglašenije u verziji s prebacivanjem pravila. Rezultati istraživanja nisu u potpunosti potvrdili ova očekivanja. Dobiveno je kako su sudionici u normalnoj verziji bili impulzivniji u verbalnom uvjetu, dok su u verziji s prebacivanjem pravila bili impulzivniji u prostornom uvjetu. Ipak, rezultati sugeriraju da nam unutarnji glas pomaže u samokontroli, povećavajući našu sposobnost suzdržavanja reagiranja na impulse.

Ključne riječi: unutarnji govor, samokontrola, radno pamćenje, pažnja

Emotional intelligence, coping styles, and adolescent depression in the midst of a pandemic: a COVID-19 study

Katarina Jelić, kjelic@hrstud.hr

Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Zagreb, Croatia

Gabriela Šipek

MIND solutions, Zagreb, Croatia

Dario Vučenović

Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Zagreb, Croatia

Several COVID-19 studies highlighted adolescents as one of the most vulnerable groups for deteriorated mental health; namely anxiety and depression due to imposed social isolation, reduced social activities, or concerns over household status, health, and peer support. Distance learning through public service broadcasts and online tools lasted for several months, posing the need for quick adjustment and threatening once-functional coping mechanisms. This study aimed to assess the value of emotional competencies and coping styles as predictors of depression in a sample of adolescents. The study was conducted in person on 142 high school students. A high percentage of participants reported above-average levels of depression (21.1% were severely depressed). On average, girls reported higher levels of depression, emotion-focused coping, and avoidance than boys. However, there were no gender differences in problem-focused coping or emotional intelligence (EI) which is not aligned with previous studies. Hierarchical regression analysis indicates that all EI dimensions, except for the avoidance strategy, were significant predictors of depression. Such a model explained 53% of depression variance, with the regulation of emotions being the most powerful predictor. We were not able to confirm the mediating effect of coping styles on the relationship between EI usually found in studies of both ability EI (influencing the flexible selection of coping strategies) and trait EI (influencing coping effectiveness). Implications for interventions are discussed alongside directions for future research.

Keywords: emotional intelligence, coping strategies, depression, adolescents

Creating a pastoral relationship through insights from the field of psychotherapy

Drago Jerebič, drago.jerebic@teof.uni-lj.si

Faculty of Theology, University of Ljubljana, Ljubljana, Slovenija

Josip Bošnjaković

Catholic Faculty of Theology in Đakovo, Đakovo, Croatia; University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Recognising that postmodern times place the individual and his experience at the centre, pastoral work with the contemporary believer will be facilitated if it addresses his experience and helps him to authentically seek his own answers to fundamental questions. To achieve this goal, it is essential to establish a trusting, empathic and lasting pastoral relationship between the pastoral worker and the believer. In this paper we will be interested in whether some psychotherapeutic interventions could be used to achieve this goal - the establishment of a trusting and empathic relationship. We will focus on interventions that derive from therapeutic approaches that are rooted in attachment theory and consequently place a strong emphasis on a sense of safety and acceptance in interpersonal relationships. We will focus on interventions of empathic attunement with the believer, acceptance of the believer and authenticity of the pastoral worker. In this paper we will focus on the transfer and meaningful use of these interventions in the initial phase of the pastoral relationship with the faithful who are in a wide range of spiritual, interpersonal and emotional distress. Finally, we will make a case for the applicability of the interventions in pastoral practice, presenting potential examples in pastoral practice and providing key guidelines for the safe or ethical use of these interventions in pastoral work.

Keywords: pastoral practice, pastoral relationship, attachment theory, psychotherapeutic interventions

Autonomy and intimacy and physical safety: a comparison study of couples who self-identify as childhood and non-childhood sexual abuse survivors

Sara Jerebič, sara.jerebic@teof.uni-lj.si

Faculty of Theology University of Ljubljana, Ljubljana, Slovenia

Childhood sexual abuse represents a major public health and social problems. The consequences affect the individuals, their functioning in family and couple relationships. At the same time the family environment can be a risk factor for sexual abuse and abuse may weaken a child's ability and willingness to trust and feel safe around close significant others, resulting in insecurity and distrust in adult couple relationships. We want to access the existence of the differences in physical safety and the level of autonomy and intimacy in the family of origin between couples who self-identify as childhood sexual abuse survivors and non-childhood sexual abuse survivors. This study uses a quantitative survive design. 84 couples completed Family of origin scale (FOS) and Intimate Safety Questionnaire (ISQ). The results showed statistically significant differences in physical safety and elements of autonomy and intimacy between couples who self-identify as childhood sexual abuse survivors and non-childhood sexual abuse survivors. The results suggest that childhood sexual abuse may significantly reduce the capacity for intimacy in couple relationships. Gaining a better understanding of the relationship between childhood sexual abuse and autonomy and intimacy enables couple therapists and other experts to use the appropriate clinical interventions that will promote relational safety.

Keywords: childhood sexual abuse, autonomy, intimacy, physical safety

Psiholog kao dio stručnog tima u CPRZ-u - prikaz slučaja profesionalne rehabilitacije

Ana Juras, ana.juras@cprz.hr

Centar za profesionalnu rehabilitaciju „Zagreb“, Zagreb, Hrvatska

Sandra Žitković Bunčić

Centar za profesionalnu rehabilitaciju „Zagreb“, Zagreb, Hrvatska

Glavna zadaća Centra za profesionalnu rehabilitaciju „Zagreb“ (CPRZ) jest uključivanje osoba s invaliditetom na tržište rada, odnosno olakšavanje njihovog integriranja u sve aspekte društva. Profesionalna rehabilitacija je skup aktivnosti namijenjenih osobama s invaliditetom u svrhu profesionalnog usmjeravanja, osposobljavanja, zapošljavanja na prikladnom radnom mjestu, zadržavanja posla ili napredovanja na poslu. Početna faza i temelj procesa profesionalne rehabilitacije je rehabilitacijska procjena čija je svrha utvrđivanje trenutnoga stanja, odnosno sveobuhvatna dijagnostika osobe s invaliditetom, organizirana uz multidisciplinarnu timove koje čine psiholog, socijalni radnik, edukacijski rehabilitator, reha-tehnolog, trener, specijalist medicine rada te prema potrebi i ostali specijalisti (npr. neurolog, psihijatar). Nakon rehabilitacijske procjene, a sukladno zaključku stručnog tima, korisnici se upućuju u različite usluge profesionalne rehabilitacije – Radni centar, Virtualna radionica, Radno osposobljavanje na konkretnom radnom mjestu i Obrazovanje, osposobljavanje ili usavršavanje s kraćim obrazovnim programom – u cilju podizanja radnih i radno socijalnih kompetencija, usvajanja novih i usavršavanja postojećih vještina kroz praktični rad (učenje kroz rad), povećanja efikasnosti i kvalitete rada te uspješne prilagodbe na radnu okolinu uz stručnu podršku CPRZ-a i mentorstvo poslodavca. Uz primjer iz prakse prikazat ćemo uspješno provedenu profesionalnu rehabilitaciju nezaposlene osobe s invaliditetom, s naglaskom na ulogu psihologa u različitim fazama cjelokupnoga procesa.

Ključne riječi: osobe s invaliditetom, profesionalna rehabilitacija, interdisciplinarni tim

Integracija izbjeglica u Hrvatskoj – što predviđa doživljaj međugrupne prijatnje kod članova zajednice primatelja?

Jana Kiralj Lacković, jana.kiralj@gmail.com
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Dean Ajduković
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Socio-psihološka integracija dimenzija je integracije koja se odnosi na socio-psihološku dobrobit izbjeglica i primatelja, pri čemu obje grupe ostvaruju integracijske ciljeve vezane uz ugodne međugrupne odnose i međugrupni kontakt, socijalnu bliskost, povezivanje socijalnih mreža, niske razine doživljaja međugrupne prijatnje, spremnost na pomaganje, pozitivne međugrupne stavove i drugo. Doživljaj međugrupne prijatnje neugodan je doživljaj koji nastaje u kontekstu međugrupnih interakcija, kada članovi jedne grupe doživljavaju da je druga grupa u poziciji da im naudi. Doživljaj prijatnje tjelesnoj sigurnosti ili gubitku resursa naziva se doživljajem realistične prijatnje, a briga o integritetu i sustavu vjerovanja vlastite grupe doživljajem simboličke prijatnje. Cilj istraživanja bio je ispitati predviđaju li socio-demografska, socio-ekonomska obilježja i socio-psihološki pokazatelji integracije te percepcija utjecaja migracije na socio-ekonomsku situaciju u Hrvatskoj doživljaje realistične i simboličke prijatnje kod primatelja u Hrvatskoj. Metodom individualne ankete prikupljeni su podaci od 600 primatelja. Model predikcije razine doživljaja realistične prijatnje pokazao je zadovoljavajuće pristajanje podacima te je ukupno objasnio 21 % varijance kriterija. Model predikcije doživljaja simboličke prijatnje također je pokazao zadovoljavajuće pristajanje podacima i objasnio gotovo 38 % varijance kriterija. Primatelji koji su imali nižu razinu obrazovanja, niži socio-ekonomski status i slabiju potporu pravima izbjeglica pokazali su više razine realistične prijatnje, a oni koji su bili stariji, politički desno orijentirani, doživjeli izbjeglice u manjoj mjeri dijelom zajednice ili manje podupirali njihova prava, imali su više razine simboličke prijatnje. Autori će se osvrnuti na implikacije ovih nalaza u kontekstu integracije izbjeglica i primatelja u Hrvatskoj.

Ključne riječi: integracija, doživljaj prijatnje, izbjeglice, stavovi

Anxiety in young mothers and the impact of social media

Barbara Kreš, barbara.kres@teof.uni-lj.si

University of Ljubljana, Faculty of Theology, Ljubljana, Slovenija

In the last decades, the world is facing important changes in online communication, which has a profound impact on the ways of connecting and information gathering in our society. In social media it is difficult to separate quality information from advertising so the users are left to their own judgment when they are not sure whether to believe to the information or not. Young parents, especially mothers, fall under the category of most frequent social media users, usually because they want to connect with the people with the same interests and issues, and as new to parenthood they are usually not very confident and need a lot of information. Following social media can be useful and helpful for young mothers. On the other hand, the idealistic portrayals of motherhood on instagram profiles can be a source of envy and state anxiety in some mothers and can have a negative impact on their self confidence and parental competence. This case study explores a case of a young woman with anxiety before pregnancy, during pregnancy and after childbirth and the negative impact of social media on her anxiety, parental confidence and on the quality of her relationship with her husband. Therapeutic work with her is focused on dealing with anxiety but also on lowering her vulnerability for manipulation from idealistic portrayals of motherhood from influencers and other mothers. This study suggests that the power of social networks and the different sources of addressing users should be considered very seriously as a means of empowering young parents by governmental, religious and other institutions. In this way, the scientific findings can directly and indirectly contribute to better mental health in society and to the improvement of parenting skills in young parents.

Keywords: motherhood, parenting, social networks, anxiety, mental health

Karakteristike partnerskog odnosa zaručnika i načini suočavanja sa stresnim situacijama u periodu tranzicije iz predbračnog u bračni odnos

Maja Laklija, mlaklija@pravo.hr

Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Slavica Blažeka Kokorić

Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Antun Volenik

Fakultet filozofije i religijskih znanosti, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Proučavanje načina suočavanja parova sa stresnim situacijama te djelovanje stresa na dinamiku i stabilnost partnerskih odnosa prepoznato je kao važno istraživačko područje u inozemnim istraživanjima unatrag pedesetak godina. U Hrvatskoj nedostaju istraživanja posvećena ovoj temi. Ovim se radom želi dati doprinos sagledavanju povezanosti obilježja i dinamike partnerskog odnosa zaručnika te načina suočavanja sa stresom u razdoblju tranzicije iz predbračnog u bračni odnos. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 245 zaručnika koji su pohađali zaručnički tečaj kao dio pripreme za sklapanje braka u Katoličkoj Crkvi. Cilj je istraživanja ispitati kako zaručnici procjenjuju različite dimenzije svojeg odnosa te utvrditi postoji li povezanost između načina suočavanja sa stresom sa zadovoljstvom partnerskim odnosom i spremnošću zaručnika na traženje podrške stručnjaka u cilju jačanja kvalitete partnerskoga odnosa. Korišten je Upitnik suočavanja parova sa stresom u partnerskom odnosu te Skala zadovoljstva partnerskim odnosom. Rezultati pokazuju visoko zadovoljstvo zaručnika partnerskim odnosom na svim dimenzijama procjene. Zaručnici najučestalije izražavaju doživljaj zajedništva i zadovoljstva međusobnom podrškom u suočavanju sa stresom te doživljaj podržavajućega ponašanja partnera u situacijama osobne izloženosti stresu, a najrjeđe percipiraju vlastito i partnerovo nepodržavajuće ponašanje. Utvrđeno je da postoji značajna negativna povezanost između zadovoljstva partnerskim odnosom i doživljaja vlastitoga i partnerovoga nepodržavajućeg ponašanja u situaciji suočavanja sa stresom. S druge strane, utvrđeno je da zaručnici koji procjenjuju veću osobnu i partnerovu spremnost na otvoreno iskazivanje očekivanja i potrebe za podrškom češće koriste aktivno slušanje i iskazuju podršku partneru u traženju rješenja te češće preuzimaju zadatke na sebe u cilju rasterećenja partnera u stresnim situacijama, a ujedno iskazuju i veću spremnost na traženje pomoći stručnjaka. Nalazi istraživanja potvrđuju da je faza ulaska u brak popraćena visokom idealizacijom partnerskoga odnosa. Kako bi se prevenirala nestabilnost braka, u razdoblju tranzicije iz predbračnoga u bračni odnos važno je izgraditi čvrste temelje braka i razvijati kapacitete za partnersku otpornost.

Ključne riječi: zaručnici, zadovoljstvo partnerskim odnosom, suočavanje sa stresnim situacijama, otpornost

Doživljaj sagorijevanja na poslu i sukoba radne i obiteljske uloge stručnih radnika HZSR-a u vrijeme prilagodbe na promjenjive radne i životne okolnosti

Maja Laklija, maja.laklija@pravo.unizg.hr

Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Anamarija Kobačić Trošelj

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Zagreb, Hrvatska

Pandemija bolesti COVID-19 potaknula je globalne promjene i utjecala na nužnost reorganizacije radnih okolnosti i načina pružanja usluga stručnih radnika pri Hrvatskom zavodu za socijalni rad (HZSR) u cilju zadovoljavanja potreba i prava korisnika u sustavu te istodobno generiranja novih potreba i zahtjeva pred sustav socijalne skrbi. Također, rad od kuće tijekom pandemije utjecao je, kako istraživanja pokazuju, na prelijevanje poslovne na obiteljsku domenu i obratno, odnosno brisanje granica između radne i obiteljske uloge stručnjaka. Nadalje, sustav socijalne skrbi izložen je čestim promjenama od kojih su neke učestale zakonodavne promjene, transformacija i reforma sustava uz ionako povećanu izloženost rizicima, pritisak korisnika i javnosti. Sve to zahtijeva od stručnjaka da se prilagode na promjenjive radne i životne okolnosti. Stoga su ciljevi istraživanja utvrditi doživljaj i intenzitet sagorijevanja na poslu i sukoba radne i obiteljske uloge stručnih djelatnika HZSR-a. Sudionici istraživanja su stručni radnici (socijalni radnici, psiholozi, socijalni pedagozi i pravnici) zaposleni u HZSR na području Republike Hrvatske ($N=350$). Uzorak je prigodni. U istraživanju su korišteni mjerni instrumenti: Upitnik sociodemografskih, profesionalnih i kontekstualnih obilježja, Oldenburški upitnik sagorijevanja i Skala sukoba rad-obitelj. U provedbi istraživanja vodila se briga o etici istraživanja te je za njegovu provedbu dobivena suglasnost od Etičkog povjerenstva Pravnog fakulteta u Zagrebu i Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. Utvrđen je umjereno visok stupanj profesionalnoga sagorijevanja stručnih radnika HZSR. Umjereno visok stupanj dobiven je i na dimenzijama otuđenosti i iscrpljenosti. Stručni radnici HZSR-a izražavaju veću učestalost sukoba na relaciji rad – obitelj nego obitelj – rad. Rezultati istraživanja pokazali su da je veći stupanj profesionalnoga sagorijevanja povezan s većim intenzitetom sukoba na relaciji rad – obitelj i obitelj – rad. Također, veća razina sukoba na relaciji obitelj – rad povezana je s većom razinom sukoba na relaciji rad – obitelj. Rezultati istraživanja predstavljaju empirijski doprinos razvoju podrške stručnim djelatnicima HZSR-a, uključujući i brigu za mentalno zdravlje stručnjaka.

Ključne riječi: promjenjive okolnosti, sagorijevanje, sukob radne i obiteljske uloge, podrška

Placental rituals as part of maternal self-care after childbirth

Alena Lochmannová, lochmann@fzs.zcu.cz

Faculty of Health Care Studies, University of West Bohemia, Pilsen, Czech Republic

Placental rituals have been a part of traditional cultures practically since time immemorial; in many cultures they have fulfilled several purposes, and as part of rites of passage they have been passed down from generation to generation. Regardless of location, however, we can find similar meanings and processes attached to the handling of the placenta. Nowadays, placental rituals are also part of the self-care of mothers after childbirth, although a considerable polarisation can be noted on this level, with this aspect naturally only applying to a certain group of mothers. On the other hand, health care providers are also responding to this need and renewed tradition, reflecting the requests of mothers for placenta rites or even actively offering, not only in the Czech Republic, but in a number of countries, the imprint of the placenta after childbirth as a materialized reminder of the transition of a woman into a mother, or a mother of a child into a mother of children. The contribution will present mainly contemporary techniques of placenta management and will provide insight into these practices in terms of women's emic perspective, specifically what meaning they give to these practices and what health benefits they attribute from their perspective to different types of placenta processing for consumption. Specifically, the presentation will include an introduction to the following practices: burying the placenta and planting a tree, imprinting the placenta and creating images, using the placenta to make tinctures, homeopathic products, capsules, smoothies, as well as jewelry and drying the placenta to place in memory boxes.

Keywords: placenta, placental rituals, rites of passage, childbirth

Those who choose to commit suicide – outcomes from suicide notes analysis as a basis for prevention

Alena Lochmannová, lochmann@fzs.zcu.cz

Faculty of Health Care Studies, University of West Bohemia, Pilsen, Czech Republic

Miroslav Šafr

Institute of Forensic Medicine, Faculty of Medicine, Charles University and Hradec Králové University Hospital, Hradec Králové, Czech Republic

The study of suicidal behaviour provides a wealth of valuable information that has significant potential to help with prevention programmes and action, both at a societal and, above all, individual level. A long-standing problem in academic research is related to the fact that individuals who have committed suicide can no longer answer these questions directly to us. To this end, the authors have been conducting a research study since 2018 to comprehensively study the suicidal behaviour of individuals who have committed suicide and left a suicide note. The authors analysed these letters based on 51 selected variables, and then analysed related documentation from the Czech Police and medical documentation from the Emergency Medical Services, the Coroner's Office, and the Forensic Medical Departments. Following the documentation analysis, they conducted semi-structured interviews with forensic doctors, coroners, and police officers. This contribution will present partial results of this research study, primarily in terms of motivational factors for suicide, injury mechanisms, as well as selected case studies. It aims to strengthen the discussion on this very important topic, whereby the data presented can be used to discuss preventive measures in a broader context and to demythologise the traditional untruths and half-truths associated with suicidal behaviour.

Keywords: suicide, suicide notes, motivational factors

Mogu li radionice o mentalnom zdravlju smanjiti stigmatu prema osobama s poteškoćama mentalnog zdravlja kod srednjoškolaca?

Ivana Lozić, ilozic@hrstud.hr

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Antea Radan

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Mia Mataić

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Miroslav Marić

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Nika Horvat

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Radionica „U borbi protiv stigme psihičkih poremećaja“ osmišljena je u sklopu međunarodnog projekta *Mind the Mind* (MtM) u organizaciji Europske federacije udruženja studenata psihologije (EFPSA) te se sastoji od edukativnih materijala o psihičkim poremećajima (shizofrenija, depresija, anksioznost, poremećaji hranjenja) u cilju educiranja o mentalnim poremećajima, a samim time smanjenja stigme vezane uz njih. Svrha ovoga istraživanja bila je ispitati djelovanje radionice „U borbi protiv stigme psihičkih poremećaja“ na stavove učenika gimnazija u Zagrebu prema osobama sa psihičkim poremećajima. Provedeno je papir-olovka istraživanje na 144 (56 muškog i 85 ženskog spola, s time da troje sudionika nije dalo informacije o spolu) učenika drugih razreda dviju zagrebačkih gimnazija koje su pristale sudjelovati u projektu *Mind the Mind*. Učenici su u eksperimentalnoj grupi ($n=74$) prvo ispunjavali skalu stavova zajednice prema osobama s poteškoćama mentalnoga zdravlja (CAMI), nakon čega su sudjelovali u radionici „U borbi protiv stigme psihičkih poremećaja“ te su nakon radionice ponovno ispunjavali navedenu skalu. Učenici ($n=70$) u kontrolnoj grupi ispunjavali su samo CAMI skalu. U kontrolnoj skupini CAMI skalu nije bilo moguće primijeniti dva puta zbog pravila škola. Rezultati t-testa za nezavisne uzorke pokazali su da se kontrolna i eksperimentalna grupa prije radionice ne razlikuju u stavovima prema osobama sa psihičkim poremećajima. Rezultati složene ANOVA-e pokazali su da postoji glavni efekt radionice u smjeru pozitivnijih stavova prema osobama sa psihičkim poremećajima nakon radionice neovisno o spolu. Također, postoji glavni efekt spola koji ukazuje na pozitivnije stavove kod djevojaka, neovisno o tome jesu li odslušale radionicu. Interakcija između spola sudionika i sudjelovanja u radionici nije značajna, što znači da nema razlike u reaktivnosti na radionicu među spolovima. Rezultati t-testa za zavisne uzorke pokazali su statistički značajnu pozitivnu promjenu stava prema osobama sa psihičkim poremećajima u eksperimentalnoj skupini prije i nakon radionice, uz srednju veličinu učinka. Zaključno možemo reći da, unatoč metodološkim nedostacima i izostanku provjere trajnosti efekta, ovi rezultati pokazuju da radionica „U borbi protiv stigme psihičkih poremećaja“ doista može biti učinkovita intervencija za smanjivanje stigme psihičkih poremećaja kod srednjoškolaca.

Ključne riječi: stigma, psihički poremećaji, stav, edukativne radionice, srednjoškolci

The impact of social support on the self-perception of the quality of life of blind and visually impaired

Matea Luburić, matealuburic@gmail.com

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Quality of life is a multidimensional concept that encompasses a range of interconnected elements, the integration of which defines an individual's overall quality of life. The concept itself is quite broad and includes factors such as security, health, standard of living, productivity, the ability to establish close relationships, and community belonging. The multidimensional concept of quality of life is focused on enabling all members of society, including individuals with disabilities and those with visual impairment, to achieve their personal goals. Measuring and promoting the quality of life of the blind and visually impaired is of paramount importance because visual impairment can have a negative impact on it, as well as on the acquisition of skills and personal independence. Since every individual is a social being, and their interaction with others in the environment is one of their fundamental needs, social support significantly influences a person's self-perception of their quality of life. Like the quality-of-life concept, social support is a broad concept that encompasses formal, informal, and perceived support. Research indicates that social support enhances an individual's health and psychosocial well-being, while also bolstering their self-esteem. However, a low level of social support, or negative social support, can increase the risk of depressive behaviors. Support for individuals with disabilities, including those with visual impairment, needs to be provided across all aspects of life, such as education, social and healthcare services, and employment, to ensure their full social inclusion. Therefore, the aim of this study is to review the literature to gain a clear understanding of the forms of social support received by blind and visually impaired individuals and how it affects their self-perception of their quality of life.

Keywords: social support, quality of life, visual impairment

Kako unaprijediti dostupnosti i kvalitetu terapijskih usluga za autističnu djecu u Gradu Zagrebu? Prijedlozi roditelja

Lana Lučić, ana.lucic@pilar.hr

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Svea Kučinić

Odsjek za inkluzivnu edukaciju i rehabilitaciju, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

U posljednje vrijeme mediji su u većoj mjeri izvještavali o problemima s kojima se susreću roditelji djece s autizmom, iako su manjkavosti unutar sustava zdravstvene i socijalne skrbi davno prepoznati kao goruća tema. Kako bi se dobila što jasnija slika o kvaliteti i dostupnosti terapijskih usluga za djecu s autizmom, provedeno je istraživanje na području Grada Zagreba. Za potrebe ove kvalitativne studije obrađeni su prijedlozi roditelja o mogućim načinima kako unaprijediti postojeće stanje, koji su oslikali i jasnu sliku o najvećim poteškoćama s kojima se roditelji susreću u pokušajima da djetetu omoguće najbolju moguću skrb. Također nas je zanimalo hoće li se odgovori razlikovati ovisno o tome ima li dijete pridružene teškoće (PT) ili ne. U istraživanju su sudjelovala 203 roditelja, a njihove smo odgovore podijelile u dvije skupine: prvu su činili oni sudionici čija djeca nemaju PT ($N=109$), a drugu oni čija djeca imaju PT ($N=94$). Rezultati jasno upućuju na to da su obje skupine naišle na slične probleme, ali razlike ipak postoje. Svi sudionici zagovaraju povećanje broja dostupnih usluga unutar sustava zdravstvene i socijalne skrbi, ali roditelji autistične djece koja nemaju PT čine to češće te predlažu i povećanje broja zaposlenih stručnjaka, kao i povećanje kvota na fakultetima. Obje se skupine žale na odbijenice institucija zbog dijagnoze autizma, iako takvo postupanje nije u skladu s pravima koja su im zagwarantirana „na papiru“ te zagovaraju otvaranje većega broja institucija i centara za autizam. Roditelji djece bez PT u većoj mjeri izražavaju potrebu za dobivanjem informacija o pravima i terapijama na jednom mjestu. Ujedno, ta skupina u većoj mjeri ističe i probleme unutar odgojno-obrazovnog sustava, uglavnom zbog nemogućnosti uključivanja u vrtić ili nedostatne educiranosti zaposlenika, učitelja i pomoćnika. Tema koja se isključivo pojavila kod ove skupine ispitanika jest educiranje liječnika (pedijatar, specijalista) jer se ne znaju ophoditi s autističnim djetetom u slučaju medicinske intervencije. Također, spominju ograničenost terapija na trajanje od dvije godine ili do polaska u školu. Zaključno, iako se svi roditelji autistične djece susreću sa sličnim i brojnim problemima, čini se da oni čija djeca nemaju PT nailaze i na neke dodatne.

ključne riječi: autizam, terapije, sustav skrbi

Binge watching – behavioral addiction or common entertainment?

Małgorzata Łysiak, lysiak@kul.pl

The John Paul II Catholic University of Lublin, Lublin, Poland

Julia Gołębek

The John Paul II Catholic University of Lublin, Lublin, Poland

Ewelina Cyrta

The John Paul II Catholic University of Lublin, Lublin, Poland

Binge watching is characterized by watching several episodes of a series in a row, e.g., using memory media or online. However, the literature analysis does not provide a clear answer to the question of what factors cause the development of this phenomenon towards problematic use and when it is a way of spending free time. One aspect of the phenomenon is its connection with entertainment and positive emotions, and the other, the negative consequences of excessive binge watching, including symptoms of behavioral addiction. This last topic is consistently deepened, which leads to the popularization of terms such as "problematic binge watching" or "extensive binge watching". Both involve intense bingeing, which carries health risks, including the risk of addiction. The risk of developing potentially problematic engagement in binge-watching may depend, not only on motivational factors, but also on other personal predispositions, such as personality traits, affective and cognitive responses to a given stimulus, and their executive functions. With the increasing popularity of the phenomenon of binge watching the main research questions concerned a few areas: pathological personality conditions determining the problematic viewing, procrastination, and cognitive distortions. The population of adolescents completed several questionnaires: the Excessive Binge-Watching Behaviors Questionnaire, the Personality Inventory for DSM-5 (PID-5-SF), the Pure Procrastination Scale (PPS) and the Interpersonal Cognitive Distortions Scale. The research lasts until the end of October 2023, so the results will be presented at the conference for the first time. The understanding of predictors of symptoms of problematic binge watching is important in terms of prevention and therapeutic care, especially among young people, who are used to operating in the world of new technologies which can be useful as well as dangerous for their mental health.

Keywords: binge watching, pathological traits, procrastination, addiction, cognitive distortions

Razlikuju li se dječaci i djevojčice prema psihološkoj prilagodbi? Procjene roditelja i djece

Ana Majić, anamajic@ci-sdz.hr

Centar izvrsnosti Splitsko-dalmatinske županije, Split, Hrvatska

Lorelaj Lukačin

Centar izvrsnosti Splitsko-dalmatinske županije, Split, Hrvatska

Ivica Zelić

Centar izvrsnosti Splitsko-dalmatinske županije, Split, Hrvatska

U sklopu projekta Centra izvrsnosti Splitsko-dalmatinske županije provedeno je istraživanje psihološke dobrobiti učenika četvrtih razreda osnovnih škola u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Učenici su procjenjivali vlastitu psihološku dobrobit Upitnikom snaga i teškoća za učenike (SDQ-s), a njihovi su ih roditelji procjenjivali ekvivalentnom formom za roditelje (SDQ-p). Na četiri skale teškoća (emocionalne teškoće, problemi u ponašanju, hiperaktivnost, problemi u odnosima s vršnjacima) i skali prosocijalnog ponašanja procijenjeno je 2376 učenika samoprocjenama, od kojih je 45 % učenica, te je 1952 njih procijenjeno od strane njihovih roditelja. Provedene su mješovite dvosmjerne (2×2) analize varijance s pet subskala kao zavisnim varijablama te spolom i izvorom (učenik/roditelj) kao nezavisnim varijablama. Dobivene su statistički značajne razlike na svim skalama između izvora procjena, u smjeru da roditelji procjenjuju manje razine teškoća i više prosocijalnoga ponašanja u usporedbi s učeničkim samoprocjenama. Dobivene su i značajne spolne razlike na svim subskalama, kod samoprocjena i procjena roditelja, pri čemu učenice iskazuju više razine emocionalnih teškoća i prosocijalnog ponašanja, a učenici više razine problema u ponašanju, hiperaktivnosti i problema u odnosima s vršnjacima. Interakcijski efekti su najizraženiji na subskali hiperaktivnosti, gdje roditelji učenica procjenjuju značajno niže od njih samih, a roditelji učenika ih procjenjuju podjednako kao oni sami sebe. Zaključno, roditelji imaju izraženu tendenciju u svim mjerama dobrobiti pozitivnije procjenjivati svoju djecu nego što se oni samoprocjenjuju, u većini mjera dobrobiti te je veći nesrazmjer u procjenama učenika i njihovih roditelja nego učenica i njihovih roditelja. Također, kod učenika su izraženije bihevioralne teškoće, a kod učenica emocionalne teškoće te prosocijalno ponašanje.

Ključne riječi: psihološka dobrobit, spolne razlike, roditeljska procjena, samoprocjena

Otpornost u vrijeme svjetske krize – iskustva medicinskih sestara koje su se brinule za COVID-19 pacijente

Ivana Malivuk, ivana.malivuk@gmail.com
Zagreb, Hrvatska

Lucija Prepušć
Dječji vrtić Tići Vrsar, Vrsar, Hrvatska

Martina Knežević
Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Pojavom pandemije bolesti COVID-19 došlo je do naglih i brojnih promjena u zdravstvenom sustavu. Značajnu ulogu u borbi protiv pandemije imale su medicinske sestre koje su bile u neprestanom izravnom kontaktu s pacijentima. Njihov se profesionalni život promijenio zbog promjena opisa radnih zadataka, povećanoga radnog opterećenja i etičkih izazova s kojima su se suočavale. Osim promjena u samom poslu, promijenio se i njihov društveni život zbog drukčije dinamike odnosa s kolegama na poslu te nužnosti manjeg kontakta s članovima obitelji i prijateljima. U cilju dobivanja uvida u profesionalna iskustva te iskustva u obiteljskom i društvenom životu medicinskih sestara koje su se brinule za oboljele od bolesti COVID-19, provedeno je 11 polustrukturiranih *online* intervjua sa sudionicama životne dobi u rasponu od 23 do 49 godina. Za analizu podataka korištena je tematska analiza. Rezultati su pokazali da su mnoge sudionice premještene sa svojega radnog mjesta u COVID-19 odjele koji su bili slabo opremljeni i neorganizirani. Nedostatak informacija i kvalitetno obučena kadra stvarao je dodatne poteškoće. U odnosima s kolegama tijekom pandemije imale su i ugodna i neugodna iskustva. Manje su vremena provodile s obitelji i prijateljima, no kod većine sudionica nije došlo do značajnih promjena u kvaliteti obiteljskih odnosa. Povećana razina stresa kao najčešća reakcija na novonastalu situaciju iskazivala se u obliku fizioloških i psihosomatskih simptoma, sagorijevanja na poslu, zamora suosjećanja i ljutnje na sustav. Kao primarnu strategiju suočavanja koristile su socijalnu podršku, a psihološka podrška u organizacijama bila im je vrlo rijetko dostupna. S vremenom su se prilagodile na drukčije okolnosti – organizacija posla se poboljšala, očvrstnule su, naučile su cijeniti različitosti i prihvaćati povratne informacije. Istraživanje je dalo uvid u odnos organizacijskih promjena i mentalnog zdravlja medicinskih sestara koje su pokazale rast i prilagodbu tijekom krize dok su se istodobno suočavale s organizacijskim i privatnim izazovima.

Ključne riječi: COVID-19, medicinske sestre, otpornost, sagorijevanje na poslu, zdravstveni sustav

Samopoštovanje, psihološka otpornost i vrijeme provedeno na internetu kod učenika 8. razreda osnovne škole

Mia Masnjak Kalčik, mia.masnjak.skole@gmail.com
Osnovna škola Alojzija Stepinca, Zagreb, Hrvatska

U današnje vrijeme djeca slobodno vrijeme provode na internetu te mediji postaju glavni faktori socijalizacije, potiskujući školu i obitelj i preuzimajući utjecaj na formiranje stavova, vrijednosti, stilova ponašanja mladih i kreiranje slobodnoga vremena djece. Prekomjerna uporaba interneta u slobodno vrijeme može dovesti do krize u odgoju i vrijednostima, ali i do pojave brojnih zdravstvenih problema i ovisnosti. Nužno je provjeravati učinke interneta, pogotovo na psihološke procese u vrijeme adolescencije kako bi se pravodobno moglo djelovati. Istraživanje je provedeno u okviru preventivnoga i edukacijskoga rada školskoga psihologa. Glavni cilj istraživanja bio je utvrditi povezanost samopoštovanja, psihološke otpornosti i vremena provedenog na internetu kod učenika 8. razreda ($N=101$). Samopoštovanje i psihološka otpornost mjereni su s pomoću validiranih skala, dok je za procjenu vremena provedenog na internetu korišteno otvoreno pitanje te su odgovori raspoređeni u dvije kategorije; manje od ili tri sata dnevno i više od tri sata dnevno. Rezultati ukazuju na to da ne postoji statistički značajna razlika između razine samopoštovanja učenika koji provode manje od tri sata i onih koji provode više od tri sata dnevno na internetu. Ipak, ima više učenika s visokom razinom samopoštovanja u kategoriji koja koristi internet manje od tri sata dnevno. Što se tiče psihološke otpornosti, nije nađena statistički značajna razlika, no uvidom u deskriptivne pokazatelje vidljivo je da ima više učenika s visokom razinom psihološke otpornosti u kategoriji koja koristi internet manje od tri sata dnevno.

Ključne riječi: samopoštovanje, otpornost, internet, adolescenti

Provjera konvergentne valjanosti Probirnog testa za mjerenje kognitivnih funkcija (5-KOG) s testom inteligencije (CFT-20) i testom pažnje (d2-R)

Krunoslav Matešić, krunoslav.matesic@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Dalibor Karlović

Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska; Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice, Klinika za psihijatriju, Zagreb, Hrvatska

Vjekoslav Peitl

Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska; Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice, Klinika za psihijatriju, Zagreb, Hrvatska

Cilj ovoga istraživanja bio je provjeriti povezanost subtestova na Probirnom testu za mjerenje kognitivnih funkcija (5-KOG), Testa opće inteligencije (CFT 20-R) i Testa pažnje (d2-R). Test 5-KOG namijenjen je ispitivanju kognitivnih sposobnosti kod odraslih u kliničkoj i u općoj populaciji i mjeri pet različitih područja kognitivnoga funkcioniranja: deklarativno pamćenje, brzinu obrade informacija, radno pamćenje, verbalnu fluentnost i izvršne funkcije. Primjena ovoga instrumenta je individualna i traje otprilike 15 minuta. CFT 20-R je test inteligencije koji se sastoji od dva dijela testa s ukupno 101 česticom. Svaki dio ima četiri subtesta: 1. Nizovi, 2. Klasifikacije, 3. Matrice, 4. Uvjeti (Topologija). Svaki se subtest sastoji od pojedinačnih zadataka koji su neverbalni i poredani po težini. Test d2-R je test koji ispituje sposobnost koncentracije, odnosno usmjerenu pažnju. Test d2-R mjeri koliko brzo i točno ispitanik može obraditi jednostavne zadatke, u točno zadanome vremenu. Istraživanje je provedeno u sklopu standardizacije 5-KOG-a na uzorku od 66 osoba, od čega 27 muškaraca (40,9 %) i 39 žena (59,1 %). Korišten je Pearsonov koeficijent korelacije, kako bi utvrdili povezanosti između 5-KOG subtestova i testova CFT 20-R te d2-R. Dobivena je značajna pozitivna povezanost između svih subtestova 5-KOG-a i CFT 20-R, osim za subtest slaganje karata. Dobivena je i značajna pozitivna korelacija između rezultata na subtestu koji mjeri brzinu obrade informacija i rezultata na ljestvici MK (mjera koncentracije) na d2-R-u. U izlaganju ćemo analizirati dobivene povezanosti.

Ključne riječi: kognitivne funkcije, inteligencija, pamćenje

Načini potpore postupku inkluzije djece oštećena sluha i/ili govora

Boška Munivrana Dervišbegović, boska.munivrana.dervisbegovic@unicath.hr
Poliklinika za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG, Zagreb, Hrvatska

Cilj je ovoga rada prikazati kako Poliklinika za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG Zagreb nastoji pomoći u procesu inkluzije djeci s oštećenjem sluha i/ili govora u redovne škole. Osposobljavanje učitelja razredne nastave jedan je od glavnih čimbenika uspješne obrazovne integracije u redovni obrazovni sustav učenika s teškoćama. Agencija za odgoj i obrazovanje Republike Hrvatske kontinuirano uvodi programe za unaprjeđenje kvalitete odgoja i obrazovanja djece s teškoćama u razvoju, usklađujući postojeći sustav s europskim standardima. Ovaj cilj ostvaruje se u suradnji sa specijaliziranim institucijama kao što je Poliklinika SUVAG (zdravstvena ustanova u kojoj se pruža specijalistička i savjetodavna zdravstvena zaštita osoba s poteškoćama u govornoj komunikaciji). Znanja odgajatelja, učitelja i nastavnika u redovnom odgojno-obrazovnom sustavu, stečena tijekom formalnoga obrazovanja, nisu dostatna za rad s učenicima s teškoćama u razvoju. Agencija za odgoj i obrazovanje RH i Poliklinika SUVAG pokrenule su rad mobilnoga tima u cilju edukacije odgajatelja, učitelja i nastavnika redovnih institucija Republike Hrvatske. Mobilnim se timom osigurava dostupnost stručnjaka svim osnovnim i srednjim školama RH koje iskazu potrebu za dodatnom edukacijom u svrhu unaprjeđenja inkluzivnoga obrazovanja. Podrška mobilnoga tima odnosi se na upoznavanje s osnovnim spoznajama o oštećenju sluha i/ili govora i funkcioniranju učenika u obrazovnom procesu; izradu individualiziranih programa; prilagodbu programa za učenike s navedenim teškoćama te ogleđnu nastavu u OŠ Poliklinike SUVAG za učitelje. Članovi mobilnoga tima su stručnjaci Poliklinike SUVAG koji rade na pripremi i provođenju inkluzivnoga obrazovanja učenika oštećena sluha i/ili govora, uglavnom pacijenata Poliklinike SUVAG. Budući da u sustavu treba promijeniti i osigurati još niz čimbenika kako bi inkluzija bila u potpunosti uspješno provedena, ovakav način potpore zasigurno je velika pomoć kako učiteljima, nastavnicima i stručnoj službi tako i učenicima koji sudjeluju u procesu inkluzije.

Ključne riječi: mobilni tim, učenici oštećena sluha i/ili govora, inkluzivno obrazovanje

Mišljenje učenika o nastavi na daljinu, osjećaj dosade i percipirana akademska kontrola u kontekstu nastave na daljinu

Marija Neralić, mneralic05@gmail.com
Osnovna škola Plaški, Ogulin, Hrvatska

Razdoblje pandemije koronavirusa obilježile su brojne promjene u hrvatskom osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju. Ciljevi ovoga istraživanja bili su istražiti mišljenja učenika o kvaliteti nastave na daljinu za vrijeme pandemije koronavirusa, utvrđivanje povezanosti percipirane akademske kontrole i dosade tijekom nastave na daljinu te predviđanje prosjeka ocjena učenika na kraju školske godine na temelju navedenih varijabli. U istraživanju je sudjelovalo 196 učenika od 5. do 8. razreda osnovne škole. Rezultati pokazuju da postoji pozitivna povezanost između percipirane akademske kontrole i prosječne ocjene učenika na kraju školske godine, dok između dosade tijekom nastave na daljinu i prosječne ocjene učenika nije utvrđena značajna povezanost. Utvrđeno je kako je percipirana akademska kontrola značajan prediktor, a dosad tijekom nastave na daljinu nije značajan prediktor prosjeka ocjena učenika na kraju školske godine. Većina učenika (91 %) smatra nastavu uživo kvalitetnijom, a u odgovorima otvorenoga tipa navode brojne ideje za unaprjeđenje izvedbe i organizacije nastave na daljinu. Sastavnica odgojno-obrazovnoga procesa koju učenici smatraju najvažnijom za kvalitetu nastave u školi upravo je povezanost učitelj – učenik, koju je teško ostvariti putem nastave na daljinu. S druge strane, učenici koji preferiraju nastavu na daljinu kao njezinu glavnu prednost navode lakše koncentriranje i manje ometajućih faktora pri praćenju nastave. Ovo istraživanje pridonosi razumijevanju fenomena nastave na daljinu te omogućuje uvid u komponente takve nastave koje je moguće unaprijediti.

Ključne riječi: nastava na daljinu, nastava uživo, pandemija koronavirusa, prosjek ocjena učenika

„Što nam treba?": Doživljaj profesionalne podrške mentalnom zdravlju mladih iz perspektive adolescenata

Jelena Ogresta, jogresta@pravo.hr

Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Marina Ajduković

Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Petra Kožljan

Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Linda Rajhvajn Bulat

Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Luka Stanić

Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Razdoblje adolescencije ističe se kao osobito rizično za pojavu teškoća mentalnoga zdravlja, a negativan trend porasta takvih teškoća uočen je na globalnoj razini. Dostupnost adekvatnih oblika podrške i preventivnih programa pokazuju se važnim zaštitnim faktorima za očuvanje mentalnoga zdravlja adolescenata, osobito kada se suočavaju s kriznim situacijama. Dosadašnja istraživanja ukazuju na potrebu za uključivanjem adolescenata u istraživanja mentalnoga zdravlja čija perspektiva može pridonijeti potpunijem razumijevanju njihovih potreba te kreiranju intervencija koje su s njima usklađene. Cilj ovoga kvalitativnog istraživanja jest dobiti uvid u doživljaj djelotvorne podrške mentalnom zdravlju mladih iz perspektive adolescenata iz potresom pogođenih područja. Podatci su prikupljeni u okviru projekta „Međugeneracijski prijenos rizika za mentalno zdravlje adolescenata“ Hrvatske zaklade za znanost. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku učenika drugih razreda srednjih škola s područja Sisačko-moslavačke županije. Podatci su se prikupili metodom fokusnih grupa ($N=8$) koje su bile homogene po spolu učenika i vrsti srednje škole. Adolescenti su iskazali potrebu za različitim oblicima podrške mentalnom zdravlju. Ističu važnost individualnog pristupa stručnjaka mladima, iskazivanje razumijevanja za mlade i njihove situacije te odnosa zasnovanoga na uvažavanju i međusobnom povjerenju. Ukazuju i na potrebu za osnaživanjem roditelja s naglaskom na njihovoj psihoedukaciji te većim angažmanom u skrbi za mentalno zdravlje mladih. Kao razloge izostanka traženja pomoći navode društvenu stigmiju psihičkih poteškoća, nedovoljnu informiranost mladih o izvorima i načinima traženja pomoći te nepovjerenje u povjerljivost i kompetentnost stručnjaka. U tom kontekstu iskazuju potrebu za normalizacijom traženja psihološke pomoći u svojoj okolini. Preporuke adolescenata za unapređenjem kvalitete skrbi za mentalno zdravlje mladih odnose se na provedbu psihoedukacija, osvještavanje o ozbiljnosti poteškoća mentalnoga zdravlja te važnost pravodobne reakcije i traženja stručne pomoći mladih, povećanu participaciju mladih u promociji mentalnoga zdravlja te prilagodbu sadržaja rada stručnjaka potrebama mladih.

Ključne riječi: mentalno zdravlje, adolescenti, profesionalna podrška u zajednici, kvalitativno istraživanje

Goal setting in a family setting: involving the family in the rehabilitation process

Andrea Paulik, andrea.paulik@erf.unizg.hr

Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, University of Zagreb, Zagreb, Hrvatska

Family encompasses the immediate and extended network of individuals engaged in the child's life, caregiving, and support. This includes parents, siblings, grandparents, other relatives, as well as close family friends or caregivers who have a substantial role in the child's upbringing. Many studies have explored how the dynamics of this network alters when a child with disabilities is introduced. Given that many factors play a significant role in the family's adjustment to the new situation, there is no single answer to how the family handles it. It is well-known that the child greatly benefits from an early involvement in rehabilitation and other support services which aim to create goals to support the child's overall development and well-being. But what is still a subject of research is how much are the families involved in the goal-setting process and how much are those services familycentered. Part of results from broader research about parents' satisfaction with their care service providers will be shown. 112 parents participated, rating how much they feel the services their child is involved in were family centered. A Croatian translation of the Measures of Processes of Care (MPOC-20) Questionnaire was used to gain insight into parents' perception of the current state. Among other results, it was shown that their satisfaction with their involvement in the decision-making process during rehabilitation was not satisfactory. This paper emphasizes the approach through which professionals can set goals for a child that actively involves their family, considering that the children spend most of their time in their family's environment. In conclusion, this study underscores the pressing need for more family-centered approaches in goal setting and rehabilitation for children with disabilities.

Keywords: child development, goal-setting, rehabilitation, family-centered services

Utjecaj školskog zvona na raspoloženje učenika

Marta Penava, marta.penava@gmail.com

Filozofski fakultet u Splitu, Sveučilište u Splitu, Split, Hrvatska

Ivan Buljan

Filozofski fakultet u Splitu, Sveučilište u Splitu, Split, Hrvatska

Glazba, kao izraz umjetnosti s kojim se svakodnevno susrećemo, ima značajan pozitivan utjecaj na ljudsku psihu. Potvrđuju to i brojna istraživanja. Njezini pozitivni učinci uključuju smanjenje razine anksioznosti, poboljšanje raspoloženja te čak poticanje kognitivnih funkcija. Ovo istraživanje fokusira se na potencijalnu primjenu glazbe u školskom okruženju, posebice zamjenu tradicionalnoga školskog zvona glazbenim isječcima. Istraživanje „Utjecaj školskog zvona na raspoloženje učenika“ je kvazi-eksperimentalno istraživanje koje istražuje utjecaj glazbe na emocionalno stanje učenika. Tijekom osam tjedana istraživanja, umjesto uobičajenoga školskog zvona korišteni su glazbeni isječci iz različitih žanrova. Četiri generacije srednjoškolaca sudjelovale su u istraživanju (cca. 160 učenika), a njihovo je raspoloženje mjereno prije i poslije zvona s pomoću PANAS skale. Rezultati su prikupljeni putem *online* upitnika. Čimbenici poput testova ili uzbudljivih aktivnosti bili su izbjegavani. Istraživanje je provedeno tijekom dva mjeseca te je trajanje osiguralo da prikupljanje podataka obuhvati osam različitih glazbenih žanrova (rock, hip hop, country, klasičnu glazbu, rap, pop, K-pop i filmsku glazbu). Sudionici nisu bili svjesni mjerenja raspoloženja kako bi se osigurali točniji rezultati. Cilj istraživanja jest pridonijeti dubljem razumijevanju potencijala glazbe u obrazovnom kontekstu te potaknuti razmišljanje o zamjeni tradicionalnoga školskog zvona glazbenim opcijama. Ova perspektiva može potaknuti promjene u obrazovnom sustavu, poboljšavajući dobrobit učenika.

Ključne riječi: školsko zvono, utjecaj glazbe, emocije, edukacija

Spirituality as a resilience factor in the addiction recovery process

Saša Poljak Lukek, sasa.poljaklukek@teof.uni-lj.si
University of Ljubljana, Faculty of Theology, Ljubljana, Slovenija

Barbara Simonič
University of Ljubljana, Faculty of Theology, Ljubljana, Slovenija

Resilience in the addiction recovery process refers to an individual's ability to adapt and thrive despite the challenges and setback that they may face during their journey to sobriety. The presentation is based on recent systematic literature review method in which we analyse 28 different studies in the field of spirituality/religiosity in the recovery process from alcoholism. Research underscores the significant role of spirituality and religiosity in addiction recovery, indicating numerous positive outcomes for individuals with higher levels of spirituality. Additionally, spiritual practices are linked to successful recovery by reducing alcohol cravings. Positive religious coping, rooted in a collaborative relationship with a higher power, contributes to lower alcohol consumption and enhanced mutual support among participants. As individuals progress in their recovery, their spirituality tends to strengthen, often because of recovery program interventions and support from friends and family. This spiritual growth leads to deeper connections with God, increased existential well-being, and forgiveness, ultimately reducing cravings for alcohol. Moreover, personal relationships with God play a pivotal role in recovery. Many individuals experience a profound, saving connection with God, recognising the role of a personal saviour in their journey to overcome addiction. This deep spiritual connection becomes an internal anchor for individuals, enabling them to make the decision to quit and sustain their recovery. In conclusion, spirituality, and religiosity not only aid in addiction recovery but also promote overall well-being, positive coping mechanisms, and a deeper connection to a higher power, leading to successful abstinence and a brighter future for those on the path to recovery. Based on the results presented, we can conclude that spirituality is an important resilience factor as it helps to withstand the pressures and temptations that can lead to relapse and to continue progressing toward a healthier and substance-free life.

Keywords: resilience, spirituality, addiction recovery, religious coping, spiritual growth

Comparison between teachers' attachment style among Slovenian and Australian teachers in elementary schools

Andreja Poljanec, andreja.poljanec@sfu-ljubljana.si

Sigmund Freud University Vienna – Ljubljana branch, Ljubljana, Slovenija

Gašper Cankar

National Examination Centre, Ljubljana, Slovenija

Jernej Buzeti

University of Ljubljana, Faculty of Public Administration, Ljubljana, Slovenija

Attachment theory and neuroscientific findings prove that a secure attachment is optimal for establishing relaxed relationships and has a strong impact on the learning process. The Australian study showed that teachers are becoming less anxious through the years of teaching. The purpose of present study was to find the correlations and the differences between Slovenian and Australian teachers' adult attachment styles in elementary schools. Research data was collected with The Experiences in Close Relationships – Revised for Teachers (ECR-RT). The Slovenian version was used first time (internal consistency was Anxiety; $\alpha=.90$; Avoidance; $\alpha=.89$). There were 779 teachers included from Slovenian elementary schools. The SPSS program was used for data analysis. In measuring teachers' attachment, we found insecure attachment. The teachers were even more avoidant and more anxious after 5 years of teaching. Given the results, that teachers are insecurely attached, it would make sense in practice to offer teachers appropriate support programmes and supervision, which would empower them towards emotional maturation and upgrading in the direction of secure attachment. The results possibly show the need to learn such skills within the educational process and the need for making changes to the syllabuses at different levels of the education system. The present study did not yield the answer as to why the style of attachment has not been upgraded over the years of teaching experience.

Keywords: teacher, school, avoidance, anxiety, adult attachment

Unlocking well-being: the impact of leisure time on parents raising children with disabilities

Mila Puljiz, milapuljiz.st@gmail.com
Osnovna škola Kajzerica, Zagreb, Hrvatska

Leisure time, commonly referred to as free time, encompasses a period during which individuals engage in activities unrelated to work, obligations, or the demands of daily life. It is characterized by the absence of structured or pre-planned activities and is driven instead by personal choice. The concept of leisure is highly subjective and varies from person to person, shaped by individual preferences, interests, and available resources. The core idea is that individuals use their leisure time for activities that bring them joy, satisfaction, and personal significance. For parents, especially those caring for children with disabilities, leisure time significantly impacts their mental health. The responsibility of tending to a child with disabilities often brings added challenges and burdens, resulting in increased stress and reduced well-being. Limited access to leisure time affects a parent's ability to engage in various activities, including work, self-care, social interactions, and the sense of control over their lives. Leisure time serves as a valuable mechanism to reduce stress, providing opportunities for relaxation and self-expression. Moreover, leisure time plays a pivotal role in maintaining positive relationships between parents and their children. Family activities during leisure moments foster social interactions, strengthen family bonds, and create cherished memories, positively affecting the mental health of parents and the well-being of their children. To enhance their mental well-being and family ties, parents require the tools and support necessary to maximize their leisure time. This comprehensive review explores how the subjective concept of leisure influences the well-being of parents raising children with disabilities. It draws from an extensive analysis of existing literature in the field, investigating potential support mechanisms that empower parents to leverage their leisure time for the betterment of their mental health and family relationships.

Keywords: leisure time, parents of children with disabilities, mental health, well-being

Doprinos obitelji, partnera i prijatelja u pozitivnom mentalnom zdravlju studenata tijekom pandemije

Mirjana Radetić-Paić, miradet@unipu.hr

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, Hrvatska

Jasna Kudek Mirošević

Učiteljski fakultet u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Mnogobrojna istraživanja mentalnoga zdravlja pokazuju da je studentska populacija izrazito vulnerabilna, a vrijeme za i nakon pandemije samo je potvrdilo tu tezu. Stoga je, orijentirajući se na pozitivno, osnovni cilj istraživanja bio steći uvid na koja obilježja pozitivnoga mentalnog zdravlja utječu bliske osobe u okruženju studenata u vrijeme kada je pandemija zatvorila sveučilišta, utjecala na udaljavanje, izolaciju i druge neočekivane stresne promjene u svakodnevnom životu studenata. Specifični ciljevi odnosili su se na ispitivanje razlika u pozitivnom mentalnom zdravlju studenata koji su imali i koji nisu imali podršku obitelji, partnera ili prijatelja u vrijeme pandemije. Svrha istraživanja povezana je sa strategijama koje promiču i održavaju visoku razinu mentalnoga zdravlja studenata i njihove dobrobiti, a koje uključuju bliske osobe studenata. Uzorak sudionika činilo je 239 studenata Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U istraživanju su učinjene tri diskriminacijske analize, a upitnik koji je korišten na populaciji hrvatskih studenata. Rezultati pokazuju da je podrška obitelji, statistički značajno u gotovo polovini promatranih čestica, najviše utjecala na to da studenti osjećaju da pripadaju zajednici i društvu koje smisleno funkcionira u najširem smislu. Emocionalni partneri studenata pridonijeli su da studenti iz uzorka imaju osjećaj da s bliskim ljudima imaju dobre odnose u kojima ima razumijevanja te imaju osjećaj zainteresiranosti za vlastiti život. Utjecaji prijatelja pridonijeli su osjećajima da je društvo dobro i prihvaćajuće za njih i druge ljude, da s bliskim ljudima imaju dobre odnose u kojima ima razumijevanja te vlastiti život doživljavaju smislenim i svrhovitim. Ovo se istraživanje bavi pitanjima pozitivnoga mentalnog zdravlja studenata i njegova je vrijednost da, na temelju rezultata i davanjem smjernica za strategije koje promiču i održavaju visoku razinu mentalnoga zdravlja studenata te jačanjem zaštitnih čimbenika u okruženju studenata izvan sveučilišta, utječe na smanjenje učestalosti, rasprostranjenosti i ozbiljnosti specifičnih teškoća mentalnoga zdravlja studenata općenito, a posebice nakon negativnih utjecaja pandemije.

Ključne riječi: mentalno zdravlje, obitelj, pandemija, partneri, prijatelji, studenti

Mudrost kao putokaz ljudskog napretka i dobrobiti u promjenjivim životnim okolnostima

Marija Sertić, marija.sertic@unicath.hr

Katedra za teologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Ovo izlaganje obrađuje koncept mudrosti koji je tisućljetni predmet interesa filozofa, teologa, a zadnjih nekoliko desetljeća i psihologa. Unutar psihologije mudrost se često konceptualizira kao 1) ekspertno znanje o fundamentalnim stvarima života ili kao 2) obilježje osobnosti koje se sastoji od triju međusobno povezanih komponenata: kognitivne, reflektivne i afektivne. Diskutira se nužnost razvoja mudrosti koja je neophodna za ostvarenje smislenog, sretnog i zadovoljavajućeg života. Mudri ljudi znaju kako upravljati kriznim životnim događanjima, empatični su te su zahvalni za dobre, ali i teške životne situacije u kojima pronalaze smisao i dublje značenje ljudske egzistencije. Svjesni su da je život nepredvidljiv i ljudsko znanje ograničeno, no unatoč tome krase ih revnost u promišljanju i traženju odgovora na pitanje: kako najbolje živjeti ovaj život? Izlaganje prikazuje brojne prednosti stjecanja i razvoja mudrosti koje izravno utječu na ljudsku dobrobit, na mentalno i tjelesno zdravlje, sreću i zadovoljstvo, bolje međuljudske odnose i opće dobro.

Ključne riječi: mudrost, dobrobit, krizne situacije

Intrapersonalna komunikacija i društvene promjene: samosuosjećanje i samoempatija kao ključni koncepti skrbi za sebe

Irena Sever Globan, irena.sever@unicath.hr

Sveučilišni odjel za komunikologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Leali Osmančević

Sveučilišni odjel za komunikologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

U vremenu društvenih promjena koje izravno utječu na tijek života pojedinca uzrokujući nesigurnost i strah te promjene u mentalnom i tjelesnom zdravlju, uočena je potreba za prepoznavanjem i korištenjem strategija i alata intrapersonalne komunikacije koji se stalnim razvijanjem mogu koristiti kao pomoć u onim trenucima koji su percipirani kao krizni. U namjeri da se zadovolje univerzalne ljudske potrebe za mirom, sigurnošću i stabilnošću, osobitu vrijednost u intrapersonalnoj komunikaciji imaju samosuosjećanje i samoempatija. Okolnosti uzrokovane društvenim promjenama imaju različita značenja za svakog pojedinca sukladno prethodno pripisanim značenjima i interpretaciji. U intrapersonalnom procesu poimanja vanjskih čimbenika s unutarnjim stanjem pojedinca i prepoznavanjem osjećaja, vidljiva je izravna povezanost između onoga što je uzrokovano društvenim promjenama i mislima koje se mogu pojaviti, a potencijalno i uzrokovati stanja nemira i nelagode. Istraživanja pokazuju kako je davanje empatije i suosjećanja s drugom osobom jednostavnije od davanja empatije i suosjećanja samome sebi. Dugoročno i posljedično, pojedinac ulazi u područje samokritike i autodestruktivnosti. Samosuosjećanje, kao temeljni aspekt introspekcije, podrazumijeva svjesnu odluku da se s nježnošću prihvati osobna patnja, bez samoosude i samosažaljenja. Na intrapersonalnoj razini svjesnosti, pojedinac vlastite okolnosti percipira sastavnim dijelom životnoga iskustva svih ljudi te je sposoban osvijestiti svoje nezadovoljene potrebe i pronaći strategije koje će mu pomoći u njihovom ispunjenju. U izlaganju će se sistematičnim pregledom literature dati uvid u ključna obilježja povezanosti intrapersonalne komunikacije i društvenih promjena, kao i pregledno prikazati ključni koncepti skrbi za sebe s naglaskom na razvijanje komunikacijskih kompetencija za razumijevanje uloge i važnosti samosuosjećanja i samoempatije. Također, u izlaganju će se strukturirano prikazati međuodnos nenasilnog modela komunikacije u intrapersonalnoj komunikaciji te će se ponuditi strategije za razvijanje samosuosjećanja i samoempatije.

Ključne riječi: intrapersonalna komunikacija, društvene promjene, samosuosjećanje, samoempatija, nenasilna komunikacija

Odrednice namjere za iseljavanjem mladih u Republici Hrvatskoj

Ivona Smijulj, ivona.smijulj@gmail.com

Filozofski fakultet u Zagrebu / Društvo studenata psihologije „Psihomnia“, Zagreb, Hrvatska

Janja Sušić

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Republika Hrvatska posljednjih se godina suočava sa sve većim problemom iseljavanja mladih visokoobrazovanih ljudi. U želji za boljim razumijevanjem njihove motivacije za odlaskom te, za razliku od prijašnjih istraživanja koja su stavljala naglasak na ekonomske i druge socijalne faktore, cilj je ovoga istraživanja bio opisati ulogu različitih psiholoških odrednica u objašnjenju ovoga sveprisutnog problema koji za sobom vuče značajne društvene i gospodarske posljedice. Uz zadovoljstvo životom kao važnom pretpostavljenom odrednicom namjere za iseljavanjem mladih, u ovom se radu dodatno naglašava važnost percepcije mladih o mogućnosti vlastitog zaposlenja i percipirana razina korupcije u hrvatskom društvu kao mogućim važnim prediktorima namjere za odlaskom. U istraživanju je sudjelovalo 324 studenta diplomskih studija i završnih godina integriranih studija sa sveučilišta i veleučilišta u Republici Hrvatskoj. Korištene su validirane skale koje su mjerile samopercipiranu zapošljivost, zadovoljstvo životom i osobnu dobrobit, dok su mjere namjere iseljavanja iz Republike Hrvatske te percipirane korupcije konstruirane za potrebe ovoga istraživanja. U svrhu odgovaranja na istraživački cilj korišten je postupak hijerarhijske regresijske analize te su kao prediktori korištene pojedine sociodemografske varijable (dob, spol, usmjerenje studija), zadovoljstvo životom, percipirana zapošljivost i percipirana razina korupcije u hrvatskom društvu. U konačnom regresijskom modelu negativnim prediktorom pokazalo se zadovoljstvo životom, dok je percepcija korupcije u društvu značajan pozitivan prediktor te je njima objašnjeno 69,5 % varijance namjere mladih za iseljavanjem iz Hrvatske. Sociodemografske varijable i percipirana zapošljivost nisu bili značajni prediktori namjere za iseljavanjem mladih. Zaključci istraživanja sugeriraju da bi politike i programi usmjereni na povećanje zadovoljstva životom, kao i niža prisutnost (percepcije) korupcije mogli pridonijeti nižim stopama iseljavanja mladih visokoobrazovanih ljudi i poticanju njihovog ostanaka u Republici Hrvatskoj. Važno je razmotriti politike usmjerene na pristupačno stanovanje, obrazovanje i zdravstvenu skrb te jačanje transparentnosti u javnom sektoru kao ključne korake za poticanje mladih na ostanak u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: namjera za iseljavanjem, zadovoljstvo životom, percipirana zapošljivost, percipirana korupcija

Učinek organizacije nastave na karakteristike spavanja i neurobihevioralno funkcioniranje dječaka u pubertetu

Patricia Tomac, ptomac@imi.hr

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Adrijana Košćec Bjelajac

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Eva Anđela Delale

Institut za antropologiju, Zagreb, Hrvatska

Marija Macan

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Marija Magdalena Šamal

Selectio, Zagreb, Hrvatska

Romana Gjergja Juraški

Dječja bolnica Srebrnjak, Zagreb, Hrvatska

Veda Marija Varnai

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Karakteristike spavanja u pubertetu predvidivo se mijenjaju i istraživanja pokazuju da je vrijeme početka nastave jedan od glavnih okolinskih čimbenika utjecaja. Adolescenti u dvosmjenskom sustavu nastave ostvaruju preporučeno trajanje spavanja u poslijepodnevnoj smjeni (PS) i vikendom, dok je tijekom jutarnje smjene (JS) njihovo spavanje značajno kraće od potrebnog. Još je uvijek nedovoljno poznato pruža li dvosmjenska organizacija nastave općenito prednost za neurobihevioralno funkcioniranje. Cilj ovoga istraživanja bio je ispitati razlikuju li se dječaci u pubertetu po karakteristikama spavanja i neurobihevioralnog funkcioniranja ovisno o tome pohađaju li nastavu u jednoj ili dvije smjene, uz kontrolu nekih relevantnih fizioloških faktora. Istraživanje je provedeno u sklopu projekta PyrOPECh. Sudjelovali su učenici 5. razreda osnovne škole Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Analizirani su rezultati 287 dječaka tipičnoga neurološkog i psihološkog razvoja u dobi od 10 do 12 godina. Većina je pohađala nastavu u dvije smjene (64,5 %). Psihologijsko ispitivanje provodilo se tijekom JS (utorak – četvrtak). Prvi školski sat ispunjavali su Školski upitnik o spavanju i Upitnik snaga i teškoća. U različita vremena između 4. i 7. sata individualno su rješavali zadatak jednostavnog vremena reakcije i test sustava pažnje. Na dan ispitivanja donijeli su uzorak sline za analizu koncentracije hormona dehidroepiandosteron-sulfata i testosterona. Rezultati su pokazali očekivane razlike u obrascima spavanja između školskog tjedna i vikenda te između JS i PS. Dječaci u dvosmjenskom sustavu imali su veću deprivaciju spavanja tijekom JS od onih koji školu pohađaju samo ujutro. Između dvije skupine nisu opažene značajne razlike u dnevnom funkcioniranju, izuzev razlike u prosocijalnom ponašanju (PS>JS). Uz kontrolu hormonskog statusa, homeostatskog pritiska spavanja i cirkadijurnih varijacija budnosti, faktor organizacije nastave nije značajno djelovao na neurokognitivno funkcioniranje. No, vrijeme ispitivanja, trajanje budnosti i koncentracija testosterona bili su značajni prediktori učinkovitosti nekih aspekata pažnje. Zaključno, organizacija nastave imala je robustan učinak na karakteristike spavanja dječaka u pubertetu, međutim nije bila značajna odrednica njihovoga neurobihevioralnog funkcioniranja.

Ključne riječi: spavanje, neurobihevioralno funkcioniranje, pubertet, spolni hormoni, organizacija nastave

Tjelesni dismorfni poremećaj i sklonost estetskim operacijama

Jelena Zadro, jelena.zadro@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

U općoj populaciji tjelesni dismorfni poremećaj pogađa oko 1,9 % do 2,4 % osoba. Obično započinje u adolescenciji te je zastupljen u svim dobnim skupinama. Poremećaj karakterizira najmanje jedna blaga ili neuočljiva anomalija u tjelesnom izgledu koja zaokupljuje kognitivni i ponašajni aspekt oboljele osobe. Zabrinutost može biti usmjerena na različite dijelove tijela, a tijekom bolesti područje preokupacije može varirati. Oboljeli razviju ponavljajuća ponašanja poput provjeravanja ili izbjegavanja nepravilnosti u reflektirajućim površinama, kamufliranje nepravilnosti ili uspoređivanja izgleda s drugima. Prethodna istraživanja pokazuju da je tjelesni dismorfni poremećaj podjednako zastupljen u oba spola, no novija istraživanja sugeriraju da je nešto češće prisutan kod žena. Otprilike 26% do 40% oboljelih, bez obzira na spol, podvrgava se estetskoj operaciji misleći da je to rješenje za njihove anomalije. Utvrđivanje izraženosti nekih odrednica tjelesnoga dismornog poremećaja te utvrđivanje povezanosti zadovoljstva životom i sklonosti estetskim operacijama, kao i povezanosti socijalne usporedbe i sklonosti estetskim operacijama, glavni su ciljevi ovoga istraživanja. Izraženost simptoma tjelesne dismorfije, zadovoljstvo životom i sklonost estetskim operacijama mjereni su kod 1025 osoba, od kojih su 90 % žene, u dobi od 18 do 80 godina. Dodatno, prikupljene su informacije o aktualnim ponašanjima vezanim uz izgled. Istraživanje je pokazalo da je 12 % sudionika zadovoljilo kriterije za tjelesni dismorfni poremećaj. Rezultati sugeriraju da je njihova razina zadovoljstva životom niža nego kod onih koji ne odgovaraju kriterijima tjelesne dismorfije. Također se češće uspoređuju s drugima, izbjegavaju fotografiranje i uređuju fotografije prije nego što ih objave na društvenim mrežama. Osim toga, veća je vjerojatnost da će se podvrgnuti estetskoj operaciji nego pojedinci koji ne odgovaraju kriterijima poremećaja. Dodatno, kod oboljelih od tjelesnog dismornog poremećaja utvrđena je negativna povezanost zadovoljstva životom i sklonosti estetskim operacijama, a pozitivna povezanost socijalne usporedbe i sklonosti estetskim operacijama. Navedeni nalazi imaju teorijske i praktične implikacije.

Ključne riječi: tjelesni dismorfni poremećaj, estetske operacije, zadovoljstvo životom, socijalna usporedba

#thinspiration ili #fitspiration – djelovanje pritiska medija na zadovoljstvo izgledom kod studentica u Republici Hrvatskoj

Ana Žulec Ivanković, azulec@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Marina Merkaš

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Tamara Martinac Dorčić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Rijeka, Hrvatska

Djelovanje medija i medijskog sadržaja na zadovoljstvo tijelom i izgledom, kao i na sliku o tijelu intenzivno je istraživano tijekom niza godina. Recentna istraživanja fokus su usmjerila na društvene mreže i različita ponašanja na društvenim mrežama koja mogu djelovati na promjene u zadovoljstvu tijelom i izgledom. Prateći recentni smjer u literaturi, cilj ovoga istraživanja bio je ispitati učinke pritiska medija unutar Tripartitnog modela utjecaja na uzorku studentica na području Republike Hrvatske. Prikupljeni podaci dio su studije „Korištenje pametnog telefona, viralni izazovi i zadovoljstvo izgledom kod djece i adolescenata“ provedenoj u okviru HRZZ projekta „Digitalna tehnologija u obitelji: obrasci ponašanja i učinci na razvoj djece“ (D.E.C.I.D.E.). U istraživanju je sudjelovalo 308 studentica (prosječne dobi 21,6 godina) koje su ispunile subskalu vrednovanja izgleda unutar Skale vrednovanja tijela za adolescente i odrasle, Skalu usporedbe fizičkog izgleda te hrvatski prijevod Upitnika sociokulturalnih stavova prema izgledu. Rezultati ukazuju na da su studentice koje osjećaju veći pritisak medija sklonije uspoređivati svoj izgled s drugima te internalizirati ideale ljepote. Rezultati također ukazuju na neizravno djelovanje pritiska medija na zadovoljstvo izgledom kroz usporedbu izgleda i internalizaciju ideala ljepote. Nalazi istraživanja raspravljaju se u kontekstu djelovanja idealiziranog sadržaja na društvenim mrežama na zadovoljstvo izgledom i sveukupno funkcioniranje studentica u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: tripartitni model utjecaja, zadovoljstvo izgledom, pritisak medija, internalizacija ideala ljepote, usporedba izgleda, društvene mreže

Poster presentations Poster izlaganja

Poster Presentations Poster izlaganja	133
1. Struktura preferencija stilova rukovođenja kod zaposlenika u sektoru informacijskih tehnologija Lea Andreis, Teo Balen, Dario Vučenović	136
2. Ima li promjena u autoagresivnom ponašanju mladih? Analiza podataka od 2019. do 2021. godine Ivana Bilić, Marija Bogadi, Ana Kordić, Ljubica Paradžik, Iva Zečević	137
3. Suicidalno ponašanje i hospitalizacija djece i mladih pregledanih u Hitnoj ambulanti Psihijatrijske bolnice za djecu i mladež od 2019. do 2021. godine Marija Bogadi, Ivana Bilić, Ljubica Paradžik, Ana Kordić, Iva Zečević	138
4. Validation of Croatian version of Appearance-Based Rejection Sensitivity Scale – short form Maja Brekalo, Gordana Keresteš	139
5. Trendovi u ovisničkim ponašanjima učenika virovitičke gimnazije tijekom 40 godina Siniša Brlas, Sanja Lješćak	140
6. Povezanost konzumacije energetske pića sa socioekonomskim statusom, školskim uspjehom, odnosima s vršnjacima i obitelji Silva Capurso, Marijo Bekić, Matija Čale Mratović, Maja Hatvalić Capurso, Petra Kvartuč	141
7. Psihometrijska provjera Upitnika anksioznosti uslijed prijetnje nuklearnim ratom Vicko Ćudina, Dominik Patrik Živković, Lara Müller, Jurica Čižmek, Sandra Nakić Radoš	142
8. Neke odrednice zadovoljstva tijelom kod djevojaka mlađe odrasle dobi Ida Dukić, Zrinka Greblo Jurakić	143
9. Pandemija COVID-19 i sindrom sagorijevanja kod zdravstvenih djelatnika Marta Faltak, Martina Knežević	144
10. Effects of Exercise in Stressful Situations Manuela Filipec	145
11. Uloga emocionalne inteligencije u dijateza-stres modelu nastanka poremećaja jedenja Jelena Flego	146
12. Održivi kulturni turizam – prilagodba zajednice kroz suradnju i poticanje promjena Jasmina Gržinić, Moira Kostić Bobanović, Sandra Novak	147
13. Odrednice stavova prema praćenju procesa i evaluaciji ishoda terapije Dora Korać, Anamarija Vučković, Lovorka Brajković	148

14. Kvaliteta spavanja radno aktivnih osoba prije i za vrijeme pandemije ovisno o statusu preboljenja COVID-19: rezultati ICOSS-II studije za Hrvatsku	149
Adrijana Koščec Bjelajac, Biserka Ross, Eva Anđela Delale, Patricia Tomac, Selma Cvijetić-Avdagić, Zrinka Franić	
15. Uloga digitalne tehnologije u ranom razvoju djeteta – prikaz slučaja	150
Marija Krip, Lea Diklić	
16. Adaptation and validation of a short posttraumatic stress disorder screening measure for use in the postpartum period	151
Colin R. Martin, Eva Hendrych Lorenzova, Katerina Ratislavova, Alena Lochmannová	
17. The perception of birth experience in Vietnam: impact on measurement	152
Colin R. Martin, Sonya MacVicar, Caroline Hollins Martin	
18. The influence of social media on body image in adolescents	153
Renata Martinec, Katarina Mihanović	
19. Aspergerovom sindromu unatoč	154
Ljilja Obradović Šebalj, Josipa Pulić, Željka Ivančica Šurina Osmak	
20. Prediktori kvalitete života kod ratnih veterana s posttraumatskim stresnim poremećajem, psihijatrijskim i tjelesnim komorbiditetima	155
Tina Peraica, Zrnka Kovačić Petrović, Dragica Kozarić-Kovačić	
21. Skale roditeljske medijacije – razvoj i mjerne karakteristike	156
Katarina Perić Pavišić, Marina Kotrla Topić, Marina Merkaš	
22. Interpersonalne kognitivne distorzije u studentskoj dobi	157
Ana Petak	
23. Adaptation to online courses during COVID-19: the role of academic stress and resilience	158
Nikica Polak, Martina Knežević	
24. Alma mater: studiji psihologije u Hrvatskoj kroz oči njihovih studenata	159
Lucija Prepušt, Nikica Polak, Ines Sučić	
25. Psihogeni neepileptički napad: prikaz slučaja	160
Josipa Pulić, Ljilja Obradović Šebalj	
26. Emotion dysregulation as a mediator between individual problems and the problematic use of alcohol	161
Barbara Simonić, Tanja Valenta, Saša Poljak Lukek	
27. Uloga strategija suočavanja sa stresom u odnosu psihološkog kapitala, zadovoljstva životom i percipirane razine stresa	162
Dora Stepanić, Klara Saganić, Majda Rijavec	
28. Provjera psihometrijskih karakteristika i strukture Multidimenzionalne skale perfekcionizma	163
Nensi Tomac, Lea Andreis	
29. Utjecaj Disney glazbe na trenutni osjećaj sreće	164
Sara Tomas, Nika Crnčević, Tena Katanić, Sara Grozdek	

30. **„Dosadne su i uskoče u bilo koji trenutak” - perspektiva djece u Hrvatskoj o reklamama** 165
Vanesa Varga, Lara Kazić, Paula Mišić, Lea Obelić, Patrik Princip Štajduhar
31. **Trijažni instrument za procjenu ličnosti (PAS) pomaže kod razlikovanja profila nekih kliničkih skupina** 166
Rea Vrandečić, Krunoslav Matešić, Dalibor Karlović

Struktura preferencija stilova rukovođenja kod zaposlenika u sektoru informacijskih tehnologija

Lea Andreis, landreis@hrstud.hr

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Teo Balen

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Dario Vučenović

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Industrija informacijske tehnologije (IT) u stalnom je rastu i predstavlja svojevrsno specifično područje na tržištu rada. Kompanije pronalaze i implementiraju razne strategije za privlačenje i zadržavanje zaposlenika poput *employer branding*a i pozitivnih HR praksi jer je potražnja velika, a relativno je mali broj kvalificiranih stručnjaka. Jedan od ključnih faktora za zadržavanje zaposlenika su i rukovoditelji. Stoga je cilj istraživanja bio istražiti preferencije stilova rukovođenja kod zaposlenika u IT sektoru u Hrvatskoj. U istraživanju je ukupno sudjelovalo 70 razvojnih inženjera, od čega je 48 bilo muškog i 22 ženskog spola. Dob sudionika kreće se u rasponu od 21 do 53 godine. Za potrebe istraživanja konstruirana je lista od 40 čestica rukovoditeljskih ponašanja vezanih uz transformacijski, transakcijski i *laissez-faire* stil rukovođenja. Preferencije razvojnih inženjera mjerene su samoprocjenom na skali od pet stupnjeva, pri čemu su sudionici procjenjivali koliko im je osobno važno pojedino rukovoditeljsko ponašanje. Provedene eksploratorne faktorske analize ukazuju na to kako se *laissez-faire* stil rukovođenja jasno odvaja i ortogonalan je, dok se transakcijski i transformacijski stil rukovođenja djelomično preklapaju. U trofaktorskoj strukturi transformacijski stil je u većoj mjeri samostalan, a transakcijski pokazuje značajno preklapanje s transformacijskim česticama. Dvofaktorska struktura preferencija na aktivno i pasivno rukovodstvo pokazala se kao smislenije faktorsko rješenje, bez značajnijeg gubitka objašnjene varijance i sa zadovoljavajućim pouzdanostima. Zaključno, razvojnim inženjerima važna su i transformacijska i transakcijska ponašanja rukovoditelja, a *laissez-faire* stil kao pasivno rukovodstvo procjenjuje se manje poželjnim. Također, uočeno je kako mlađi razvojni inženjeri manje preferiraju *laissez-faire* ponašanja rukovoditelja od razvojnih inženjera srednje dobi i najstarijih razvojnih inženjera, kao i zaposlenici u većim kompanijama. Rezultati upućuju na to da rukovoditelj prilikom odabira rukovoditeljskog stila koji će prakticirati mora paziti na karakteristike i potrebe zaposlenika i kompanije kako bi njegov pristup bio što učinkovitiji.

Ključne riječi: stilovi rukovođenja, transformacijsko rukovođenje, transakcijsko rukovođenje, *laissez-faire*, razvojni inženjeri

Ima li promjena u autoagresivnom ponašanju mladih? Analiza podataka od 2019. do 2021. godine

Ivana Bilić, ivana-bilic@hotmail.com

Psijihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Zagreb, Hrvatska

Marija Bogadi

Psijihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Zagreb, Hrvatska

Ana Kordić

Psijihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Zagreb, Hrvatska

Ljubica Paradžik

Psijihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Zagreb, Hrvatska

Iva Zečević

Psijihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Zagreb, Hrvatska

Direktno autoagresivno ponašanje odnosi se na nesuicidalno samoozljeđivanje (NSSO) i suicidalno ponašanje (uključuje suicidalne ideje, suicidalne pripremne aktivnosti i suicidalne pokušaje) uz učestalo zajedničko pojavljivanje (samoozljeđivanja i suicidalnog ponašanja) na kliničkom uzorku. Cilj istraživanja bio je pratiti pojavnost ukupnog direktnog autoagresivnog ponašanja; zastupljenost autoagresivnog ponašanja po sljedećim kategorijama: samoozljeđivanje bez suicidalnog ponašanja, suicidalno ponašanje te samoozljeđivanja uz suicidalno ponašanje; prosječnu dob pojavljivanja pojedinih kategorija ponašanja te spolne razlike. Uzorak je uključivao 4241 djece i adolescenata u dobi od 7 do 18 godina pregledanih kroz Hitnu ambulantu u Psijihijatrijskoj bolnici za djecu i mladež od 2019. do 2021. godine. Provedeno je presječno, retrogradno istraživanje korištenjem deskriptivne statistike i χ^2 testa. Od sve pregledane djece i adolescenata kod 29,3 % zabilježeno je direktno autoagresivno ponašanje, od čega u kategoriji samoozljeđivanje bez suicidalnog ponašanja 17,0 %, suicidalno ponašanje kod 37,8 % te samoozljeđivanje uz suicidalno ponašanje kod 45,2 % djece i adolescenata. Prosječna dob u kategoriji samoozljeđivanja bez suicida bila je 15,1 godina, suicidalnog ponašanja bez samoozljeđivanja je 15,0 godina, a samoozljeđivanja sa suicidalnim ponašanjem 15,3 godina. U kategoriji samoozljeđivanja i suicidalnog ponašanja više je djevojaka, dok je više mladića u kategoriji suicida bez samoozljeđivanja. Najučestalija metoda samoozljeđivanja je rezanje, grebanje (češće kod djevojaka) te udaranje rukama ili glavom o zid (češće kod mladića). Kroz tri godine zamjećuje se porast u kategoriji samoozljeđivanja i suicidalnog ponašanja. Pravodobno prepoznavanje autoagresivnog ponašanja, kao i planiranje i dostupnost preventivnih i tretmanskih intervencija od javnozdravstvenog je interesa i važnosti.

Ključne riječi: adolescenti, djeca, samoozljeđivanje, suicid

Suicidalno ponašanje i hospitalizacija djece i mladih pregledanih u Hitnoj ambulanti Psihijatrijske bolnice za djecu i mladež od 2019. do 2021. godine

Marija Bogadi, marija.bogadi@gmail.com
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Zagreb, Hrvatska

Ivana Bilić
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Zagreb, Hrvatska

Ljubica Paradžik
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Zagreb, Hrvatska

Ana Kordić
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Zagreb, Hrvatska

Iva Zečević
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Zagreb, Hrvatska

Suicidalno ponašanje je kompleksan fenomen, uključuje suicidalne ideje, suicidalne pripremne aktivnosti, suicidalne pokušaje i počinjeni suicid. Incidencija pokušaja suicida dostiže vrhunac tijekom srednjeg i kasnog adolescentskog doba. Cilj istraživanja bio je pratiti zastupljenost suicidalnog ponašanja (suicidalnih ideja, suicidalnih pripremnih aktivnosti i suicidalnih pokušaja), prosječnu dob pojavljivanja suicidalnog ponašanja te realiziranih hospitalizacija kod djece i adolescenata pregledanih kroz Hitnu ambulantu u Psihijatrijskoj bolnici za djecu i mladež od 2019. do 2021. godine. Sveukupno je pregledano 4241 djece i adolescenata u dobi od 7 do 18 godina. Istraživanje je presječno, retrogradno, a korišteni su deskriptivna statistika i χ^2 test. Rezultati pokazuju da postoji statistički značajna razlika u udjelu pojedinih kategorija pacijenata ovisno o godini. Uočava se statistički značajan porast suicidalnog ponašanja kroz godine (2019. 15 %, 2020. 23 % i 2021. 32 %). Zabilježen je porast suicidalnih misli kroz godine; 2019. (7 %), 2020. (12 %) i 2021. (11 %), porast pripremnih aktivnosti: 2019. (4 %), 2020. (5 %) te 2021. (13 %) uz kontinuirani porast suicidalnih pokušaja 4 %, 6 %, 8 % i statistički značajan porast hospitalizacija tijekom tri godine (16 %, 22 %, 24 %). Prosječna dob suicidalnog ponašanja je 15 godina. Zaključno, suicidalno ponašanje na kliničkom uzorku djece i adolescenata u porastu je tijekom tri promatrane godine uz prosječnu pojavnost u srednjoj adolescenciji i potrebu za hospitalnim liječenjem. Ozbiljnost i složenost problema zahtijeva pozornost stručnjaka, roditelja/skrbnika i društva u cjelini. Destigmatizacija, rana identifikacija i pravodobno uključivanje u adekvatan tretman uz dostupnost multimodalnog liječenja ključni su za pomoć mladima.

Ključne riječi: adolescenti, djeca, suicidalno ponašanje

Validation of Croatian version of Appearance-based Rejection Sensitivity Scale – short form

Maja Brekalo, maja.brekalo@unicath.hr

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Gordana Keresteš

Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Zagreb, Croatia

Appearance-based rejection sensitivity is a personality disposition defined as anxious preoccupation about rejection based on physical appearance. It is derived from rejection sensitivity theory, but it is considered a specific construct of rejection sensitivity. It is known from the literature that appearance-based rejection sensitivity is related to various negative outcomes such as lower mental health and body dissatisfaction. The only known measure of appearance-based rejection sensitivity is the Appearance-based Rejection Sensitivity Scale – short form (Appearance-RS Scale – short form). This study aims to validate the Appearance-RS Scale – short form on the Croatian sample. Participants of this study were 412 university students (75.7% female) aged 18 to 29 years ($M = 20.7$; $SD = 4.28$). Appearance-RS Scale – short form consists of 10 scenarios describing social situations in which rejection based on appearance is possible. After each scenario, participants answered two questions tapping anxiety about rejection based on appearance, and expectation of rejection based on appearance. Scores for appearance-based rejection sensitivity are formed by multiplying answers for anxiety and expectation. Besides the Appearance-RS Scale – short form, students fulfilled the following paper-pen questionnaires: Rejection Sensitivity Questionnaire, Rosenberg Self-Esteem Scale – short form, Body Areas Satisfaction Scale, and Appearance Anxiety Inventory. The confirmatory factor analysis of multiplied scores for ten scenarios yielded a one-factor solution. Internal consistency of the total score was very high. Correlation with general rejection sensitivity indicated good convergent validity. Divergent validity, estimated via correlations with self-esteem, body satisfaction, and body dysmorphic disorder symptoms, was moderate. The Croatian version of the Appearance-RS Scale – short form is a valid and reliable measure of appearance-based rejection sensitivity.

Keywords: Appearance-based Rejection Sensitivity Scale – short form, appearance-based rejection sensitivity, validation, reliability, validity, university students

Trendovi u ovisničkim ponašanjima učenika virovitičke gimnazije tijekom 40 godina

Siniša Brlas, sinisa.brlas@zzjzvpz.hr

Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije, Virovitica, Hrvatska

Sanja Lješćak

Filozofski fakultet u Osijeku, Osijek, Hrvatska

Ovisnička ponašanja mladih ometaju psihofizički i psihosocijalni rast i razvoj, osobito pušenje, pijenje alkohola i zlouporaba droga. Prevencija je najučinkovitiji oblik borbe protiv ovisnosti jer je cilj spriječiti da se rizični činitelji razviju u nepovoljne ishode. Ciljevi i evaluacija prevencije temelje se na istraživanju rizičnih i zaštitnih činitelja. Rad prikazuje rezultate istraživanja ovisničkih ponašanja mladih u Virovitici (gimnazijski programi) između 1983. i 2023. godine. Primijenjen je anketni upitnik, a pitanja su bila o pušenju, pijenju alkohola i zlouporabi droge te o dobi i spolu. Obuhvaćeni su učenici od 1. do 3. razreda gimnazijskih usmjerenja u Virovitici, 1694 učenika oba spola, odnosno 1291 ispitanik 1983. godine, 182 ispitanika 1988. godine i 221 ispitanik 2023. godine. Rezultati pokazuju kako u pijenju alkohola između 1983. i 1988. nema statistički značajne razlike, dok 2023. učenici statistički značajno više piju u odnosu na prethodna istraživanja. Drogu je 1983. i 1988. zloupotrijebilo 4 % učenika, 2023. njih 9 % i to je povećanje statistički značajno. U 1983. je pušilo 29 % učenika, 1988. njih 18 % (što je statistički značajno manje), te 2023. njih 14 % što nije statistički značajno smanjenje u odnosu na 1988. godinu. Rezultati ukazuju na trendove u ovisničkim ponašanjima mladih koji podrazumijevaju unos štetnih tvari u organizam: sve manje puše, ali sve više piju alkohol i zloupotrebljavaju droge. Njihovi su obrasci ponašanja odraz generacijskih promjena, a ponašanja su posljedica i dostupnosti pojedinih sredstava ovisnosti: u današnje je vrijeme droga mladima dostupnija, pušenje je za maloljetnike postalo proskribirano (kupnja cigareta zabranjena), dok je alkohol legalno sredstvo ovisnosti nedovoljno socijalno nepoželjno i s anksiolitičkim djelovanjem koje generira nove obrasce pijenja (*binge drinking* ili ekscesivno pijenje). Istraživanje je pokazalo kako mladi kroz generacije mijenjaju obrasce rizičnih ponašanja, ali su tijekom rasta i razvoja stalno izloženi rizičnim činiteljima za razvoj ovisnosti.

Ključne riječi: mladi, adolescenti, ovisnička ponašanja, rizična ponašanja, trendovi

Povezanost konzumacije energetske pića sa socioekonomskim statusom, školskim uspjehom, odnosima s vršnjacima i obitelji

Silva Capurso, silvac@bolnica-du.hr

Opća bolnica Dubrovnik, Poliklinika za zaštitu mentalnog zdravlja, Dubrovnik, Hrvatska

Marijo Bekić

Opća bolnica Dubrovnik, Dubrovnik, Hrvatska

Matija Čale Mratović

Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije, Dubrovnik, Hrvatska

Maja Hatvalić Capurso

Opća bolnica Dubrovnik, Poliklinika za zaštitu mentalnog zdravlja, Dubrovnik, Hrvatska

Petra Kvartuč

Opća bolnica Dubrovnik, Poliklinika za zaštitu mentalnog zdravlja, Dubrovnik, Hrvatska

Energetska pića, sve popularnija među mladima, sadržavaju visoke razine metil-ksantina i šećera u kombinaciji s drugim sastojcima (taurin, ginseng, guarana, B vitamini). Adolescenti nisu svjesni posljedica koje ona mogu imati po njihovo zdravlje. Pretjerana konzumacija može izazvati brojne zdravstvene posljedice: dehidraciju, nesanicu, anksioznost, nemir, razdražljivost, ljutnju i agresivno ponašanje, teškoće koncentracije, srčane teškoće te u pojedinim situacijama i smrt. Mladi najčešće energetska pića konzumiraju kako bi utajili žeđ i zadovoljili žudnju za njima, povećali fizičke i kognitivne sposobnosti, stabilizirali emocionalne i međuljudske odnose (ublažavanje ljutnje i lakše druženje prilikom konzumacije energetske pića). Cilj istraživanja koje je Poliklinika za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih Opće bolnice Dubrovnik provela na uzorku svih učenika srednjih škola Dubrovačko-neretvanske županije bio je ispitati povezanost konzumacije energetske pića sa socioekonomskim statusom, školskim uspjehom te odnosom s vršnjacima i obitelji. Podatci su prikupljeni putem *online* upitnika, a analizirani u SPSS 21 statističkom paketu. Od analize podataka korištene su frekvencijska analiza, deskriptivna analiza, hi-kvadrat test, t-test i Pearsonova korelacija. Većina sudionika odnose u svojoj obitelji i socioekonomski status procijenila je dobrim ili izrazito dobrim. Ispitanici o svojim problemima najčešće razgovaraju s prijateljima, nakon čega slijede majka, braća/sestre te otac. Istraživanje je pokazalo kako 44,3 % adolescenata barem katkad konzumira energetska pića. Djeca više obrazovanih majki u manjem broju konzumiraju energetska pića. Adolescenti koji ih konzumiraju imaju značajno niži prosjek ocjena i procjenjuju obiteljske odnose značajno lošijima od adolescenata koji ih ne konzumiraju. Ispitanici koji konzumiraju energetska pića značajno rjeđe razgovaraju o svojim problemima s majkom, ocem, braćom, sestrama i ostalim članovima obitelji te češće razgovaraju o svojim problemima s prijateljima i romantičnim partnerima od adolescenata koji ne konzumiraju energetska pića.

Ključne riječi: energetska pića, adolescenti, konzumacija, obitelj, vršnjaci

Psihometrijska provjera Upitnika anksioznosti uslijed prijetnje nuklearnim ratom

Vicko Ćudina, vcudina@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Dominik Patrik Živković

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Lara Müller

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Jurica Čižmek

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Sandra Nakić Radoš

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

S obzirom na to da je anksioznost uobičajena reakcija uslijed prijetnje nuklearnim ratom, postoji potreba za pouzdanom i valjanom mjerom za njezinu procjenu. Postojeći upitnici za specifičnu anksioznost u situacijama prijetnje nuklearnoga rata mjere samo neke od četiri skupine simptoma anksioznosti (kognitivne, emocionalne, somatske, bihevioralne) ili mjere neke druge povezane konstrukte, poput strategija suočavanja ili stavova prema nuklearnom oružju. Cilj istraživanja bio je razviti novi mjerni instrument za ispitivanje anksioznosti uslijed prijetnje nuklearnim ratom i utvrditi njegove psihometrijske karakteristike. U jednkrotnom korelacijskom *online* istraživanju sudjelovalo je 287 sudionika (64,8 % žena), koji su ispunili novi Upitnik anksioznosti uslijed prijetnje nuklearnim ratom, Skalu depresivnosti, anksioznosti i stresa (DASS-21), Upitnik anksioznosti povezan s nuklearnim ratom (engl. *Nuclear War Anxiety*) te Upitnik strategija suočavanja vezanih uz nuklearni rat (engl. *Nuclear Coping Strategies*). Eksploratornom faktorskom analizom utvrdila se dvofaktorska struktura s podljestvicom Kognitivnih i emocionalnih simptoma (11 čestica) i Somatskih simptoma (6 čestica). Utvrđena je vrlo visoka pouzdanost te visoka konvergentna i divergentna valjanost. Analize razlika među grupama pokazale su da su sudionice prijavljivale više razine simptoma anksioznosti od sudionika na obje podljestvice i na ukupnoj skali. Međutim, nije bilo značajne razlike u dobi i obrazovanju. Zaključno, novi Upitnik anksioznosti uslijed prijetnje nuklearnim ratom pokazao se pouzdanim i valjanim u mjerenju kognitivnih, emocionalnih i somatskih simptoma anksioznosti u situacijama prijetnje nuklearnog rata.

Ključne riječi: anksioznost, nuklearni rat, rat, upitnik, valjanost, pouzdanost

Neke odrednice zadovoljstva tijelom kod djevojaka mlađe odrasle dobi

Ida Dukić, idukic@hrstud.hr

Odsjek za psihologiju, Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Zrinka Greblo Jurakić

Odsjek za psihologiju, Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Strogi, i velikom dijelu populacije nedostižni, ideali tjelesnoga izgleda učestalo se promiču raznim masovnim medijima i društvenim mrežama, pri čemu je njihov učinak toliko snažan da odstupanje od tih ideala može dovesti do ozbiljnih posljedica koje se očituju na psihosocijalnom i zdravstvenom planu pojedinaca. Na veličinu odstupanja vlastitoga od idealnoga tjelesnog izgleda upućuje konstrukt zadovoljstva tijelom koji je temeljen na subjektivnoj procjeni, a ne nužno objektivnoj stvarnosti). U cilju boljšega razumijevanja činitelja koji mogu pridonijeti višem ili nižem stupnju zadovoljstva tijelom, provedeno je istraživanje u okviru kojeg je ispitano kako je zadovoljstvo tijelom povezano s utjecajem medija na mršavljenje, porast tjelesne težine i povećanje mišićavosti, strahom od negativne evaluacije tjelesnoga izgleda i samopoštovanjem. U *online* istraživanju sudjelovalo je 490 studentica čija se dob kretala od 18 do 29 godina. Studentice su ispunile sociodemografski upitnik, Ljestvicu zadovoljstva tijelom za adolescente i odrasle, ljestvicu Utjecaj medija, Ljestvicu straha od negativne evaluacije fizičkoga izgleda te Rosenbergovu ljestvicu samopoštovanja. Dobiveni rezultati pokazuju da je zadovoljstvo tijelom pozitivno povezano s razinom samopoštovanja i utjecajem medija na povećanje tjelesne težine. Pored navedenog, zadovoljstvo tijelom je negativno povezano s utjecajem medija na mršavljenje i na povećanje mišićavosti, kao i sa strahom od negativne evaluacije tjelesnoga izgleda. Na temelju razine samopoštovanja, straha od negativne evaluacije tjelesnoga izgleda i različitih aspekata utjecaja medija, objašnjeno je 58,8 % varijance zadovoljstva tijelom. Od navedenih, jedino se utjecaj medija na povećanje mišićavosti nije pokazao značajnim prediktorom zadovoljstva tijelom, dok su najznačajniji prediktori bili razina samopoštovanja i strah od negativne evaluacije tjelesnoga izgleda. Dobiveni rezultati pridonose boljšem razumijevanju zaštitnih faktora zadovoljstva tijelom te su korisni u osmišljavanju radionica usmjerenih na jačanje zadovoljstva tijelom kod žena mlađe odrasle dobi, ali i programa za edukaciju novinara o važnosti osjetljivoga izvještavanja o temi tjelesnoga izgleda.

Ključne riječi: zadovoljstvo tijelom, utjecaji medija, strah od evaluacije tjelesnoga izgleda, samopoštovanje

Pandemija COVID-19 i sindrom sagorijevanja kod zdravstvenih djelatnika

Marta Faltak, marta.faltak@gmail.com

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Martina Knežević

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Svjetska zdravstvena organizacija je početkom 2020. godine proglasila pandemiju bolesti COVID-19 uzrokovanu virusom SARS-CoV-2. Zbog susreta s novom bolešću, zdravstveni su se djelatnici morali neplanirano i u vrlo kratkom vremenu suočiti s reorganizacijom zdravstvenog sustava. Takve nagle promjene, složeni međuljudski odnosi i rad u neadekvatnoj okolini mogu dovesti do pojačanoga stresa na poslu. Različiti autori pokazali su da pandemija i nepovoljna radna okolina utječu na mentalno zdravlje ljudi i na njih ostavljaju brojne psihičke posljedice. S obzirom na to da su zdravstveni djelatnici zbog opisa posla uvelike bili izloženi stresnim događajima tijekom pandemije, novonastala situacija s bolesti COVID-19 postala je plodno tlo za istraživanja sagorijevanja na poslu u zdravstvenom sustavu. Stoga je cilj ovoga istraživanja bio ispitati izraženost sindroma sagorijevanja kod zdravstvenih djelatnika (liječnika/ca, medicinskih sestara i tehničara) u vrijeme pandemije bolesti COVID-19. U istraživanju koje se provodilo *online* sudjelovala su 203 zdravstvena djelatnika iz Republike Hrvatske u dobi od 20 do 63 godine. Svi sudionici rješavali su Upitnik intenziteta sagorijevanja na poslu te su dali informacije o određenim sociodemografskim karakteristikama. Rezultati su pokazali da postoji visoka izraženost sindroma sagorijevanja na poslu kod više od 50 % sudionika te da nema značajne razlike u razini sagorijevanja na poslu kod zdravstvenih djelatnika koji rade na prvoj liniji obrane od pandemije i onih koji rade na drugim odjelima ili u drugim zdravstvenim ustanovama. Također, među sociodemografskim karakteristikama, kao značajni prediktori razine sagorijevanja istaknuli su se spol, status zaposlenja i organizacija rada. S obzirom na nedostatak istraživanja koja su ispitivala sindrom sagorijevanja kod zdravstvenih djelatnika u Hrvatskoj u vrijeme pandemije, ovaj rad može pridonijeti razumijevanju posljedica koje su neočekivane okolnosti ostavile na zdravstveni sustav.

Ključne riječi: sindrom sagorijevanja, pandemija COVID-19, zdravstveni djelatnici

Effects of exercise in stressful situations

Manuela Filipec, mfilipec@unin.hr

Department of Physiotherapy, University North, Varaždin, Croatia

Stressful situations are more common in modern society and they are associated with numerous physical and mental health concerns. Cardiovascular disease, obesity, diabetes, depression, anxiety, immune system suppression, headaches, back and neck pain, and sleep problems are some of the health problems associated with stressful situations. This study objective is to explore the effects of exercise in stressful situations. The bibliographic search, data extraction, and systematic review were carried out following the PRISMA 2020 guidelines. A systematic literature search was conducted in the PubMed, CINAHL, Scopus, Web of Science, and Cochrane Plus databases without limiting the publication date. We searched (in the title and abstract fields) for the free terms exercise AND stress, physical activity AND stress, exercise AND coping strategies. An iterative process was used to ensure that all relevant articles were obtained. Studies have found that exercise can reduce stress as well as negative emotions and can enhance positive emotions. It was suggested that exercise interventions, which consist of a subset of planned, structured, and repetitive physical activity, may serve as an adaptive strategy to cope in stressful situations. Exercise increases the synaptic transmission of monoamines, including serotonin, dopamine, and adrenaline which has beneficial influence on mood and behaviors in stressful situations. Beta-endorphin act as a physiological modulator of the positive effects of exercise on mood – sensation of calm and improved mood experienced following exercise. Also, exercise reduce cardiovascular activity levels during psychological stress and recovery periods. Moreover, exercise appear to improve one's depression and anxiety symptoms, which are recognized as extreme manifestations of stress. Exercise promote positive changes in one's mental health and the ability to cope with stressful encounters. Exercise is an effective method for improving perceived stress, stress symptoms, and quality of life.

Keywords: exercise, effect, stressful situations

Uloga emocionalne inteligencije u dijateza-stres modelu nastanka poremećaja jedenja

Jelena Flego, jflego@hrstud.hr

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Poremećaji jedenja definiraju se kao kronično samoinicijativno izgladnjivanje ili prejedanje koje je obično rezultat iskrivljene percepcije vlastitog tijela. Prema DSM-5, obuhvaćaju piknu, anoreksiju nervozu, bulimiju nervozu, poremećaj s prejedanjem, drugi specificirani poremećaj hranjenja ili jedenja i nespecificirani poremećaj hranjenja ili jedenja. Jedan od vodećih teorijskih modela u objašnjavanju nastanka poremećaja prehrane jest dijateza-stres model. Prema tom modelu osobe su do određene razine ranjive, odnosno posjeduju dijateze, koje ih predisponiraju za razvoj nekog poremećaja. Međutim, sama predispozicija za razvitak bilo kojeg poremećaja ne znači nužno da će se taj poremećaj i razviti. To ovisi o stresorima u životu koji moderiraju taj odnos. Cilj ovoga rada jest osvrnuti se na emocionalnu inteligenciju kao dijatezu te na strategije suočavanja sa stresom, afektivnost, nezadovoljstvo vlastitim izgledom, sram i krivnju zbog tjelesnoga izgleda, sociokulturalne stavove i roditeljske odgojne stilove kao komponente stresa, koji svi zajedno utječu na odnos emocionalne inteligencije i poremećaja jedenja kod pojedinaca. Pregled radova obuhvaćao je članke pronađene kroz tražilicu Google Scholar te baze podataka PubMed, Science Direct, ResearchGate i Elsevier, od 2000. do 2023. godine, te uz korištenje ključnih riječi za pretraživanje poput *eating disorders*, *emotional intelligence*, *diathesis-stress model*, *predictors of eating disorders* itd. Rezultati istraživanja navedenih u ovom radu ukazuju na to da su poremećaji jedenja i emocionalna inteligencija povezani sa svim navedenim varijablama i kako svaki od ovih konstrukata ima ulogu u nastanku poremećaja jedenja. Međutim, nakon pregleda literature, može se primijetiti kako bi emocionalna inteligencija i roditeljski odgojni stilovi u tom modelu mogli biti faktori istoga reda, ili čak da bi odgojni stilovi bili faktor nadređen emocionalnoj inteligenciji. Stoga bi se buduća istraživanja mogla orijentirati na konstrukciju i provjeru strukturalnih modela koji bi obuhvatili navedene varijable i odnose među njima.

Ključne riječi: poremećaji jedenja, dijateza-stres model, emocionalna inteligencija, prediktori poremećaja jedenja

Održivi kulturni turizam – prilagodba zajednice kroz suradnju i poticanje promjena

Jasmina Gržinić, jasmina.grzinic@unipu.hr
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, Hrvatska

Moira Kostić Bobanović
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, Hrvatska

Sandra Novak
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, Hrvatska

Održivi turizam je odgovorno ponašanje prema resursima (prirodnim i kulturnim) uz uključivanje lokalne zajednice u interakciju s posjetiteljima. Razvoj zajednice ostvaruje se na temelju prezentacije i interpretacije tradicijskih vještina, vlastitih proizvoda i turističkih atrakcija. Cilj istraživanja je metodom ispitivanja ukazati na prilike za razvoj pojedinca kroz kulturni turizam. Pretpostavka istraživanja odnosi se na ispitivanje veza između razvoja kulturnog turizma regije i poticanje promjena kod lokalnog stanovništva. Upitnik je kreiran putem platforme *Google Forms* (polu-strukturiranog tipa) kako bi se utvrdili stavovi dionika lokalne zajednice o promjenama koje razvoj turizma donosi rezidentima u Međimurskoj županiji. Prikupljena su 182 upitnika. Rezultati istraživanja ukazuju na to da je rast pojedinca i zajednice povezan s promjenom okolnosti uslijed razvoja kulturnog turizma (spoznaja kvalitete resursa, autohtonost sredine, mogućnost uključanja/zaposlenja kroz događanja, prezentacija vještina i gastronomije, suodnos s posjetiteljem). Od ukupnog broja ispitanih njih 64 % smatra da su zadovoljni angažmanom u lokalnoj zajednici kroz aktivnu participaciju za potrebe očuvanja kulturne baštine. Isto se manifestira u prepoznavanju prezentacije lokalnih običaja i integracije u aktivnostima turističke zajednice. Većina ispitanika (56 %) ne može procijeniti postoji li porast broja turista koji posjećuju Međimursku županiju zbog njezinih kulturnih atrakcija, dok ih 81 % smatra da su one same dobro integrirane. Rezultati ukazuju na potrebu šireg informiranja o razini kulturnih posjeta u istraženoj destinaciji. Unatoč tome što se razvio regionalni mozaik atrakcija, postoji potreba za edukacijom o održivom kulturnom turizmu i prednostima koje ono može donijeti lokalnom stanovništvu u pogledu kulturne razmjene i poticanja osobnih promjena. Isto može značajno utjecati na razinu zadovoljstva lokalnih stanovnika kroz rast i razvoj životnih prilika, što je preporuka za buduća interdisciplinarna istraživanja ovih utjecaja.

Ključne riječi: kulturni turizam, održivost, lokalna zajednica, suradnja, promjene

Odrednice stavova prema praćenju procesa i evaluaciji ishoda terapije

Dora Korać, dkorac@hrstud.hr

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Anamarija Vučković

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Lovorka Brajković

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Kontinuirano praćenje procesa i evaluacija ishoda terapije omogućuje bolju prilagodbu planiranih intervencija, pruža dublji uvid u kvalitetu terapijskog odnosa i mehanizme promjene klijenta između susreta. Dodatno, može potaknuti samorefleksiju i motivaciju kod klijenata te u konačnici poboljšati ishod terapije. Unatoč brojnim prednostima, primjena standardiziranih instrumenata kontinuiranoga praćenja u manjoj je mjeri zastupljena u praktičnom radu terapeuta, pri čemu se kao relevantan čimbenik ističe njihova otvorenost i stav prema istom. U svrhu utvrđivanja navedenoga aspekta provedeno je istraživanje u kojem je sudjelovalo 94 psihologa/ psihoterapeuta koji se aktivno bave individualnim savjetovanjem ili psihoterapijom. Većina sudionika bila je ženskoga spola ($N=83$), a prosječna dob iznosila je 46 godina. Istraživanje je provedeno *online*, pri čemu je primijenjeni upitnik obuhvaćao pitanja o sociodemografskim i profesionalnim karakteristikama, Upitnik praćenja procesa terapije, Upitnik evaluacije ishoda terapije te otvoreno pitanje. Rezultati su pokazali da su psiholozi i psihoterapeuti kognitivno-bihevioralnoga usmjerenja otvoreniji prema korištenju standardiziranih mjera u svrhu evaluacije ishoda terapije, u odnosu na psihologe i psihoterapeute geštalt usmjerenja. Sudionici s prethodnim iskustvom primjene mjera praćenja te oni koji su završili edukaciju za psihoterapeuta iskazuju pozitivnije stavove prema praćenju procesa i evaluaciji ishoda terapije. Regresijskim analizama utvrđen je značajan doprinos prethodnoga iskustva u objašnjavanju stavova prema praćenju terapijskoga procesa i evaluaciji ishoda. Bolji uvid u tijek terapije te aktivnija suradnja klijenata istaknute su kao glavne prednosti kontinuiranoga praćenja, dok kao najveće prepreke sudionici navode vremensko opterećenje i nedovoljnu preciznost dostupnih mjera praćenja. Razumijevanje odnosa između određenih karakteristika terapeuta i njihovog stava prema praćenju procesa i evaluaciji ishoda terapije ključno je za poticanje kontinuirane i adekvatne primjene mjera praćenja u savjetodavnom i psihoterapijskom radu.

Ključne riječi: profesionalne karakteristike, stavovi, praćenje procesa terapije, evaluacija ishoda terapije

Kvaliteta spavanja radno aktivnih osoba prije i za vrijeme pandemije ovisno o statusu preboljenja COVID-19: rezultati ICOSS-II studije za Hrvatsku

Adrijana Košćec Bjelajac, abjelajac@imi.hr

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Biserka Ross

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Eva Anđela Delale

Institut za antropologiju, Zagreb, Hrvatska

Patricia Tomac

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Selma Cvijetić-Avdagić

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Zrinka Franić

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Međunarodna suradnja ICOSS-II

Istraživanja provedena u različitim zemljama pokazala su da su pandemija bolesti COVID-19 i uvedene epidemiološke mjere značajno utjecali na kvalitetu spavanja svih dobnih skupina. Zatvaranje i rad od kuće povećali su regularnost i trajanje spavanja. Također je uočeno učestalije sanjanje i slabija kvaliteta spavanja u širem smislu. Hrvatska se kao jedna od 16 zemalja uključila u „Drugo međunarodno istraživanje spavanja i COVID-19 (ICOSS-II): Poremećaji spavanja povezani sa zarazom koronavirusom i ograničenjima za vrijeme pandemije“. Opsežnim *online* upitnikom prikupljene su informacije o tjelesnom i psihičkom zdravlju odraslih osoba te njihove procjene različitih aspekata kvalitete spavanja prije i za vrijeme pandemije. Cilj ovoga rada bio je ispitati razlike u kvaliteti spavanja radno aktivnih osoba između razdoblja prije i za vrijeme pandemije, uzimajući u obzir njihov status preboljenja bolesti COVID-19. Od 652 osobe koje su ispunile upitnik u Hrvatskoj u ovom su radu analizirani odgovori poduzorka od 413 radno aktivnih sudionika u rasponu dobi od 25 do 64 godine (79,2 % žena). COVID-19 preboljelo je 22,5% sudionika. Rezultati višestruke analize varijance pokazali su kraće trajanje spavanja i veću učestalost noćnih mora za vrijeme pandemije u odnosu na razdoblje prije pandemije, pri čemu razlika nije ovisila o statusu preboljenja bolesti. Subjektivna kvaliteta spavanja, dnevna pospanost i umor značajno su se razlikovali za vrijeme pandemije u odnosu na vrijeme prije pandemije; i osobe koje su preboljele COVID-19 i one koje ga nisu preboljele izvijestile su o lošijoj kvaliteti spavanja te većoj dnevnoj pospanosti i umoru za vrijeme pandemije. U ovim je varijablama pogoršanje bilo izraženije za osobe koje su preboljele COVID-19. Učestalost sanjanja bila je nešto veća kod osoba koje su preboljele COVID-19. Većina ispitivanih parametara kvalitete spavanja u hrvatskom uzorku promijenila se u doba pandemije, a neke promjene ovisile su i o statusu preboljenja COVID-19.

Ključne riječi: trajanje spavanja, kvaliteta spavanja, COVID-19, umor, pospanost

Uloga digitalne tehnologije u ranom razvoju djeteta – prikaz slučaja

Marija Krip, marija.krip@gmail.com

Opća županijska bolnica Požega, Požega, Hrvatska

Lea Diklić

Opća županijska bolnica Požega, Požega, Hrvatska

Vrijeme provedeno pred ekranima svakodnevna je pojava u životu današnje djece. Roditelji pritisnuti obvezama pokušavaju dijete zabaviti s pomoću suvremene tehnologije, često nedovoljno svjesni posljedica koje digitalni mediji imaju na rani razvoj mozga. Iako se danas na tržištu plasiraju mnogi videozapisi s naglaskom na edukativni sadržaj, koji je stimulirajući za razvoj djeteta, od presudne je važnosti uloga odraslih osoba u životu djeteta, posebno u prve tri godine života. U prve tri godine života događaju se velike promjene u fizičkom i psihičkom razvoju djeteta, a veoma važna kompetencija kojom dijete treba ovladati je razumijevanje i uporaba jezika. Danas većina istraživanja upućuje na to da izloženost djece medijskim sadržajima može biti štetna za psihomotorički razvoj djeteta, ponajprije zbog toga što ekrani onemogućuju neophodne i prirodne interakcije roditelja i djeteta. Ekрани „mijenjaju“ ulogu roditelja tako što njihove kvalitetne interakcije zamjenjuju jednosmjernom komunikacijom koja često jezično nije prilagodljiva djetetu i njegovim potrebama. Zbog manjka socijalnih znakova dijete situaciju na ekranu ne doživljava kao situaciju pogodnu i važnu za učenje. Zbog toga je ključna uloga odraslih u postavljanju granica. Prikaz slučaja odnosi se na dječaka u dobi od 2 godine i 10 mjeseci, koji je od najranije dobi bio pojačano izložen digitalnim medijima. Psihologijskom procjenom zamjećuju se odstupanja u psihomotoričkom razvoju, ponajviše u aspektu razvoja govora i jezika te komunikacije. Nakon uključivanja djeteta u tretman i rada s roditeljima na roditeljskim kompetencijama i stilovima odgoja uočava se pozitivan napredak u razvoju djeteta. Prikaz ovoga slučaja samo je jedan u nizu primjera koji se, nažalost, sve češće susreću u svakodnevnoj praksi te govori o specifičnostima dječjega razvoja u suvremenom dobu, izazovima i poteškoćama s kojima se roditelji, ali i stručnjaci u radu s djecom susreću.

Ključne riječi: psihomotorički razvoj, razvoj govora i komunikacijskih vještina, digitalne tehnologije

Adaptation and validation of a short posttraumatic stress disorder screening measure for use in the postpartum period

Colin R. Martin, c.martin6@uos.ac.uk

Institute of Health and Wellbeing, University of Suffolk, Neptune Quay, Ipswich, United Kingdom

Eva Hendrych Lorenzova

University of West Bohemia, Plzen, Czech Republic

Katerina Ratislavova

University of West Bohemia, Plzen, Czech Republic

Alena Lochmannová

University of West Bohemia, Plzen, Czech Republic

Posttraumatic stress disorder (PTSD) has long been of interest to clinical researchers, however a focus on postpartum PTSD is a comparative recent focus in applied clinical research. Though many measures have been used to assess postpartum PTSD (PP-PTSD), a number of limitations have been highlighted, including conceptual model, length, appropriateness of questions and screening veracity. Objective: The current study sought to adapt, translate, and determine key psychometric properties of the Primary Care PTSD screen for DSM-5 (PC-PTSD-5) in a large sample of postpartum women in the Czech Republic. Following translation, review of items, adaptation of the orientation question to the screen and expert review, the adapted measure was administered to postpartum Czech-speaking women in the Czech Republic. Confirmatory factor analysis (CFA), exploratory factor analysis (EFA), divergent and convergent validity evaluation and internal consistency testing were undertaken. Complete and outlier-free adapted PC-PTSD-5 screen data from 985 postpartum women was analysed. A single-factor model was evaluated using CFA and offered an ambiguous model fit to data across a range of model fit parameters. Consequently, an EFA was undertaken which found an excellent fit to data of a two-factor correlated model. Divergent and convergent validity and internal consistency analysis were all found to be within acceptable limits. A short, valid and reliable self-report screen for PP-PTSD that is consistent with contemporary formulations of PTSD and also consistent with DSM-5 is essential. The current investigation has addressed this screening gap with an adaptation of the PC-PTSD-5 that shows good psychometric properties and the potential for clinical screening application. The direction of further research is indicated.

Keywords: posttraumatic stress disorder, postpartum, translation, validation, childbirth

The perception of birth experience in Vietnam: impact on measurement

Colin R. Martin, c.martin6@uos.ac.uk

Institute of Health and Wellbeing, University of Suffolk, Neptune Quay, Ipswich, United Kingdom

Sonya MacVicar

Edinburgh Napier University and the ENHanCe Group, United Kingdom

Caroline Hollins Martin

Edinburgh Napier University and the ENHanCe Group, United Kingdom

Little is known about the birth experience of women in Vietnam. The absence of evidence not only presents a vacuum that may be filled by unevidenced attitudes, opinions and beliefs, but also negates the opportunity to develop optimal perinatal care for the birthing woman. Critical to this issue, is the availability of an appropriate measure to determine the woman's birth experience from her perspective. The current study sought to translate and validate the Birth Satisfaction Scale-Revised (BSS-R), a short, multidimensional and globally-endorsed measure of birth experience in Vietnamese for use in the Vietnam birthing context. Following translation, the Vietnamese BSS-R (VN-BSS-R) was administered to women within one week postpartum. Data was analysed using confirmatory factor analysis (CFA), posteriori exploratory factor analysis (EFA), divergent validity evaluation and internal consistency testing. Known-group discriminant validity (KGDV) was also evaluated. Outlier-free and complete VN-BSS-R data was analysed from 383 Vietnamese women. The established tri-dimensional measurement model of the BSS-R was found to be a poor-fit to data. A posteriori EFA found a robust two-dimensional model of birth experience that proved to be an excellent fit to data. The VN-BSS-R was also found to have good divergent validity, KGDV and internal consistency of the EFA-derived scale domains. Birth experience in Vietnam may represent a unique context for the birthing woman, to the point where this impacts significantly on the perception of the experience and the appraisal of items within the BSS-R to assess this experience. The VN-BSS-R is thus a generally valid, but dimensionally unique version of the BSS-R that is appropriate for use in Vietnam. Further research is required on the measurement characteristics of this version of the BSS-R and the implications of the unique two-dimensional measurement model observed within this population.

Keywords: birth satisfaction, birth experience, birth satisfaction scale-revised, Vietnam, birthing context

The influence of social media on body image in adolescents

Renata Martinec, renata.martinec@erf.unizg.hr

Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, University of Zagreb, Zagreb, Croatia

Katarina Mihanović

Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, University of Zagreb, Zagreb, Croatia

Adolescence is a period when significant changes take place in all areas of development, and most young men and women are extremely susceptible to social influence. In that sense, advances in digital technology also have a strong influence on communication, value systems, and peer relationships. Social media as part of digital technology have become an indispensable part of modern life, influencing the thinking and behavior of users, especially adolescents. Social media enable virtual interaction with the environment, which can be both useful and worrisome. On the one hand, they are useful for improving social networking and information sharing, but indecorous content as well as inappropriate approaches and excessive time spent on social media can lead to negative comparisons, feelings of inferiority, body dissatisfaction, etc. As a result, this can cause various consequences such as eating disorders, mental disorders, and body image disorders, which can negatively affect overall functioning and psychophysical well-being. Considering that, the aim of this paper is to analyse specific interactions between social media and body image in adolescents. In this regard, a review of the available literature was carried out. The results of the scientific research included in this review indicate the negative impact of social media on body image in adolescents, manifesting as concern about body appearance and decreased body satisfaction related to time spent, gender, and the tendency to take selfies and retouching. It is necessary to carry out further research as well as various educational activities and interventions so adolescents can develop the skills to cope with the demands and influence of social media and the modern age.

Keywords: adolescence, social media, body image, psychophysical well-being, education

Aspergerovom sindromu unatoč

Ljilja Obradović Šebalj, obradovic0605@gmail.com
Opća županijska bolnica Požega, Požega, Hrvatska

Josipa Pulić
Zavod za hitnu medicinu Zagrebačke županije, Velika Gorica, Hrvatska

Željka Ivančica Šurina Osmak
Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb, Hrvatska

Aspergerov sindrom je neurobiološki razvojni poremećaj iz skupine autističnih poremećaja. Najistaknutiji simptom je djetetova neobična opsesija pojedinim predmetom ili temom u toj mjeri da ga ništa drugo ne zanima. Inteligencija je prosječna ili natprosječna. Osobe s Aspergerovim sindromom dobrih su ekspresivnih jezičnih sposobnosti. Mladić u dobi od 19 godina, student prve godine medicine od svoje 11. godine ima postavljenu dijagnozu Aspergerova sindroma. Stariji je od dvoje djece u obitelji, rođen iz uredne trudnoće. U dobi od tri godine majka se obratila psihologu jer je dijete imalo problema s ponašanjem. Bio je u stalnoj potrazi za podražajima, bez organizirane igre, vrlo uporan u zahtjevima, katkad fizički agresivan prema stvarima i ljudima. U vrtiću se tukao s drugom djecom. Rođen je carskim rezom, majka je prvih šest mjeseci imala probleme koje je označila kao postpartalnu depresiju. Tijekom ranoga razvoja bilo je izrazito nepovoljnih, traumatskih iskustava. Isprva je postavljena dijagnoza ADHD-a, učinjen je EEG te neuropedijatrijski pregled. EEG je bio u granicama normale. Pregledan je od strane pedopsihijatra koji je preporučio terapiju diazepamom. Obrađivan je u više navrata kod psihologa koji uglavnom navode superiorne rezultate te teškoće u razvijanju i održavanju socijalnih interakcija s vršnjacima. U osnovnoj je školi imao individualizirani pristup, a u gimnaziji je prolazio s odličnim uspjehom. Isticao je lakoću s kojom dobiva petice u školi. Verbalizirao je želju za većim brojem prijatelja. Opisivao je niz različitih interesa, od jezika do matematike, ali na kraju upisuje studij medicine. Počinje živjeti u studentskom domu, na promjenu se dobro adaptirao te se raduje upoznavanju novih prijatelja. Poremećaj se smatra među najblažima iz skupine autističnih poremećaja te su rezultati terapijskih intervencija i najbolji, iako su navedena djeca kasnije u životu definitivno posebna, u većoj ili manjoj mjeri drukčija od druge djece.

Ključne riječi: Aspergerov sindrom, inteligencija, pedopsihijatar, studij

Prediktori kvalitete života kod ratnih veterana s posttraumatskim stresnim poremećajem, psihijatrijskim i tjelesnim komorbiditetima

Tina Peraica, tina.peraica@gmail.com

Klinička bolnica Dubrava, Klinika za psihijatriju, Referentni centar Ministarstva zdravlja Republike Hrvatske za poremećaje uzrokovane stresom, Zagreb, Hrvatska

Zrnka Kovačić Petrović

Katedra za psihijatriju i psihološku medicinu, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Dragica Kozarić-Kovačić

Sveučilišni odjel za forenzične znanosti, Sveučilište u Splitu, Split, Hrvatska

Posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) psihijatrijski je poremećaj koji se može javiti nakon iskustva ili svjedočenja životno ugrožavajućim događajima, a javlja se sam ili, znatno češće, u komorbiditetu s drugim psihijatrijskim poremećajima i tjelesnim bolestima. Dosadašnja istraživanja upućuju na općenito poremećenu kvalitetu života kod oboljelih od ovoga poremećaja te na siromaštvo njihovoga tjelesnog i emocionalnog zdravlja. Cilj je istražiti zadovoljstvo kvalitetom života kod ratnih veterana oboljelih od PTSP-a u odnosu na psihijatrijske i tjelesne komorbiditete, težinu kliničke slike, sociodemografske karakteristike, neka ratna i poslijeratna iskustva. Istraživanjem su obuhvaćena 164 ratna veterana s PTSP-om prosječne dobi 42,49 godine, od kojih ih je psihijatrijski komorbiditet imalo njih 85 %, a tjelesni komorbiditet njih 71 %. Primijenjeni su strukturirani anamnestički upitnik, M.I.N.I, CAPS, HAMA, HAMD, PANSS, WHOQoL-BREF. Tjelesne su bolesti dijagnosticirane MKB-10 klasifikacijom. Statistička analiza provedena je deskriptivnom statistikom, ANOVOM i višestrukom regresijskom analizom. Komorbidni psihijatrijski poremećaji nisu utjecali na zadovoljstvo kvalitetom života, dok je tjelesni komorbiditet utjecao samo na zadovoljstvo tjelesnim zdravljem. Prediktori su kvalitete života ratnih veterana bili dužina ratnoga iskustva koja je predviđala bolju opću kvalitetu života, veći broj tjelesnih bolesti koji je predviđao lošiju procjenu tjelesnog zdravlja i niža osobna primanja te veći broj djece koji su predviđali lošije socijalne odnose. Niti jedno sociodemografsko obilježje, ratno i poslijeratno iskustvo veterana nije se pokazalo značajnim prediktorom za predviđanje zadovoljstva općim i psihičkim zdravljem te okruženjem. Rezultati ukazuju na snažan negativan utjecaj samoga PTSP-a s i bez psihijatrijskoga komorbiditeta na kvalitetu života ratnih veterana koji se dodatno pojačava s prisutnošću tjelesnoga komorbiditeta.

Ključne riječi: ratni veterani, posttraumatski stresni poremećaj, psihijatrijski komorbiditeti, tjelesni komorbiditeti, kvaliteta života

Skale roditeljske medijacije – razvoj i mjerne karakteristike

Katarina Perić Pavišić, katarina.peric@pilar.hr
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Marina Kotrla Topić
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Marina Merkaš
Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Prema dosadašnjoj literaturi, roditeljska medijacija uključuje nekoliko načina i strategija kojima roditelji omogućuju djetetu uporabu i pristup digitalnim uređajima, ali i kontroliraju, nadziru ili tumače sadržaje kojima djeca pristupaju. U literaturi su opisane različite podjele i modeli s obzirom na uređaje digitalne tehnologije, ali i sadržaje kojima djeca pristupaju. Kako bi se bolje razumio sam konstrukt, kao i ponašanje roditelja u Hrvatskoj, konstruirana je Skala roditeljske medijacije na temelju dosadašnje literature i rezultata kvalitativnoga istraživanja (fokus grupa s roditeljima i djecom u dobi od 9 do 15 godina) provedenoga tijekom travnja i svibnja 2021. u sklopu prve studije projekta „Digitalna tehnologija u obitelji: obrasci ponašanja i učinci na razvoj djece“ (D.E.C.I.D.E.). Osmišljeno je 30 čestica kojima su obuhvaćene četiri dominantne strategije roditeljske medijacije: aktivna medijacija, restriktivna medijacija, tehnička medijacija i roditeljski nadzor. Prva primjena skale bila je u sklopu 1. vala longitudinalnoga istraživanja projekta D.E.C.I.D.E. s 280 djece ($\bar{X}=59,4$ %) u dobi od 10 do 15 godina i jednim od njihovih roditelja (80,7 % majki). Skalu su ispunjavali i roditelji i djeca. Na temelju analize čestica i provjere faktorske strukture skale zadržano je 18 čestica u finalnoj verziji skale. Analizom 18 čestica roditeljske medijacije na uzorku roditelja i uzorku djece dobivena je četverofaktorska struktura, a faktori, dobre pouzdanosti, su: aktivna medijacija (6 čestica), restriktivna medijacija (5 čestica), tehnička medijacija (4 čestice) i roditeljski nadzor (3 čestice). Skala roditeljske medijacije pokazuje zadovoljavajuće mjerene karakteristike za korištenje u daljnjim istraživanjima s djecom i roditeljima pri procjeni roditeljskih postupaka regulacije i upravljanja dječjim korištenjem medija i uređaja.

Ključne riječi: skala roditeljske medijacije, faktorska struktura, roditelji, djeca

Interpersonalne kognitivne distorzije u studentskoj dobi

Ana Petak, apetak@hrstud.hr

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Marina Trbus

Psihološki centar Kauch, Zagreb, Hrvatska

Miranda Novak

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Kognitivne distorzije, misli koje uključuju iracionalna vjerovanja i misaone pogreške važan su čimbenik u pojavi i održavanju psihičkih poremećaja. Osim što ugrožavaju mentalno zdravlje, kognitivne distorzije se kroz nelogične i finalizirane obrasce misli često odražavaju na interpersonalne odnose te mogu dovesti do izbjegavanja intimnosti, nerealističnih očekivanja od odnosa te pogrešnog tumačenja tuđih misli i osjećaja. Cilj provedenog istraživanja je ispitati prisutnost kognitivnih distorzija vezanih uz interpersonalne odnose kod studenata te utvrditi njihov odnos sa spolom i razinom studija. Istraživanje je provedeno *online*, tijekom rujna/listopada 2023. godine, na uzorku studenata koji pohađaju studij na području RH ($N=151$) te čini preliminarnu analizu rezultata većeg istraživanja. U uzorku je 22,6 % studenata te 77,4 % studentica koji pohađaju preddiplomski (59,8 %) ili diplomski (40,2 %) studij. Kao mjera prisutnosti kognitivnih distorzija u međuljudskim odnosima primijenjena je Skala interpersonalnih kognitivnih distorzija (ICDS) koja je za potrebe istraživanja prevedena na hrvatski jezik. Skala je izvorno namijenjena evaluaciji kognitivnih distorzija u romantičnim vezama, no primjenjiva je na sve interpersonalne odnose. ICDS se sastoji od 19 čestica (skala 1-5) te pokazuje dobru psihometrijsku prikladnost na hrvatskom uzorku. Nisu utvrđene spolne razlike na ICDS, niti razlike s obzirom na razinu studija (preddiplomski/diplomski), međutim utvrđena je statistički značajna interakcija spola i razine studija tako da na preddiplomskom studiju studentice doživljavaju značajno više interpersonalnih kognitivnih distorzija od studenata, dok je na diplomskom studiju trend obrnut te studenti doživljavaju značajno više interpersonalnih kognitivnih distorzija od studentica. Takav trend spolnih razlika potrebno je dodatno istražiti, ispitati njegove uzroke te ga uzeti u obzir kod planiranja budućih istraživanja i preventivnih intervencija.

Ključne riječi: kognitivne distorzije, studenti, interpersonalno

Adaptation to online courses during COVID-19: the role of academic stress and resilience

Nikica Polak, polaknikica@gmail.com
Intis d.o.o., Zagreb, Croatia

Martina Knežević
University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Due to the impact of COVID-19 and the need for social distancing, universities had to quickly adjust to online education as a substitute for in-person classes. While online education has its advantages, it also presents challenges that students had to overcome, such as maintaining social interactions, effectively managing time, and sustaining motivation. Being able to handle these challenges and recover is called academic resilience. This study aimed to examine the similarities and disparities between online and in-person classes, considering time management, group tasks, social interactions, and motivation. Furthermore, we explored whether these factors were linked to students' experiences of academic stress and their ability to cope with it. The study involved 704 participants from Croatia, engaged through an online survey. Participants were requested to respond to inquiries about their experiences with online courses, along with their perceptions of academic stress using the Perception of Academic Stress Scale (PASS), and their ability to adapt to challenges using the Academic Resilience Scale (ARS-30). To investigate the predictors of academic stress and resilience, we applied separate multiple regression analyses. Most participants expressed that online classes were associated with reduced learning outcomes, diminished motivation, and an increased likelihood of academic dishonesty compared to in-person classes. We found that being able to manage time well, resisting procrastination, being satisfied with tasks and group work, and being motivated are linked to feeling less stressed and having higher academic resilience. Satisfaction with social interactions was not a significant predictor of stress or resilience. This study provides insight into challenges and benefits of online education during the COVID-19 pandemic. It underscores the importance of factors like time management and motivation in determining students' academic stress and resilience levels and provides recommendations for enhancing online classes and supporting students' emotional well-being.

Keywords: online education, academic stress, academic resilience, covid-19, well-being

Alma mater: studiji psihologije u Hrvatskoj kroz oči njihovih studenata

Lucija Prepušt, lucija.prepust@gmail.com
Dječji vrtić Tići Vrsar, Vrsar, Hrvatska

Nikica Polak
Intis d.o.o., Zagreb, Hrvatska

Ines Sučić
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

U Republici Hrvatskoj trenutno se studentima pruža mogućnost studiranja na sedam (prije)diplomskih studija psihologije. Svaki od studija ističe svoje posebnosti i prednosti u odnosu na ostale (npr. praktična usmjerenost, tradicija, profesionalna svestranost, mobilnost, izvrsnost, interdisciplinarnost), ali postavlja se pitanje stupnja u kojem su studiji psihologije prilagođeni trenutnim zahtjevima studenata i zajednice, kao i globalnim društvenim promjenama. Stoga je cilj ovoga istraživanja bio istražiti iskustva i stavove studenata psihologije o vlastitom i ostalim studijima psihologije u Hrvatskoj. Podatci su prikupljeni kroz fokusne grupe i primjenom anketnog upitnika na studentima psihologije. Fokusne grupe su provedene u cilju uvida u iskustva studenata, a prikupljeni podatci korišteni su kao smjernice za sastavljanje anketnog upitnika. Anketnim upitnikom ispitani su stavovi studenata o primjernosti broja studija psihologije u Hrvatskoj, odnosima među studijima, određenim karakteristikama studija te njihovim prednostima i nedostacima. Rezultati su pokazali kako sudionici većinom procjenjuju da broj studija psihologije u Hrvatskoj nije niti premali niti prevelik. Također opažaju razlike u reputaciji i zahtjevnosti među studijima: kao najčešće prednosti vlastitog studija izdvajaju stručnost i pristupačnost profesora, a kao nedostatak nedovoljnu prisutnost praktičnog rada. Studenti su također podijelili i svoja iskustva studiranja, kao i stereotipe u javnosti povezane s određenim studijima psihologije te iznijeli i svoje prijedloge za poboljšanje studija i suradnju. Rezultati su omogućili usporedbu iskustava i stavova studenata različitih studija psihologije, kao i usporedbu njihovih stavova s opisima dostupnim na službenim stranicama pojedinih studija. Prikupljeni rezultati omogućuju i procjenu prilagodbe postojećih studija trenutnim zahtjevima studenata te početne smjernice za poboljšanje programa pojedinih studija i/ili njihove suradnje.

Ključne riječi: studenti, studij psihologije, stavovi, stereotipi, suradnja

Psihogeni neepileptički napad: prikaz slučaja

Josipa Pulić, pulic.josipa@gmail.com

Zavod za hitnu medicinu Zagrebačke županije, Velika Gorica, Hrvatska

Lilja Obradović Šebalj

Opća županijska bolnica Požega, Požega, Hrvatska

Konverzivni poremećaji se prezentiraju somatskim simptomima koji nemaju organsku podlogu, često imaju dramatičnu kliničku sliku i na prvi pogled ih je teško razlikovati od organskih bolesti. Psihogeni neepileptički napad je mentalni poremećaj koji se prezentira neurološkim simptomima, a detaljnom dijagnostičkom obradom isključuje se organsko podrijetlo. Obično se prvi put pojavljuje u razdoblju adolescencije, potaknut je psihičkim stresom ili intrapersonalnim sukobima, simptomi nisu simulirani te bolesnik nije svjestan da ih sam 'stvara'. Djevojka u dobi od 14 godina, učenica 8. razreda osnovne škole, dosad zdrava, izgubila je svijest u školi te je pozvana hitna medicinska služba. Kod pregleda je bolesnica pri svijesti, navodi oduzetost desne ruke, nema ugriza jezika, nije se pomokrila, nije postiktalno smušena, bez upadljivih neuroloških ispada te se prevozi u hitnu pedijatrijsku službu Kliničkog bolničkog centra (KBC) Zagreb. Tamo se postavlja dijagnoza epilepsije u opservaciji i uvodi se levetiracetam. Mjesec dana nakon, ponovno napad u školi koji se prezentira grčenjem desnih ekstremiteta, nije gubila svijest, prethodno se uznemirila zbog usmenog odgovaranja. U prvih 9 mjeseci od prvog napada, na mjesečnoj bazi doživi u prosjeku od 2 do 5 napada (dokumentacija iz hitne), a koji se gotovo uvijek prezentiraju grčenjem desne strane tijela, bez ugriza, inkontinencije i postiktalne smušenosti: događaju se u školi za vrijeme nastave ili kod kuće u večernjim satima nakon kontakta s kolegama ili nakon što se psihički uznemiri. Nakon opsežne dijagnostike na pedijatriji KBC-a Zagreb isključuje se organska podloga te se kao dijagnoza postavlja psihogeni neepileptički napad. U liječenje su uz pedijatre uključeni dječji psihijatri i psiholozi, a bolesnica je u nekoliko navrata dosad hospitalizirana na Zavodu za dječju i adolescentnu psihijatriju Klinike za psihološku medicinu KBC-a Zagreb te na Psihijatrijskoj bolnici za djecu i mladež Kukuljevićeva. Temelj za uspješno liječenje je pravodobno postavljanje dijagnoze uz suradnju pedijataru, dječjih psihijataru, psihologa i osoba uključenih u obrazovni sustav.

Ključne riječi: psihogeni neepileptički napad, hitna medicinska služba, stres, intrapersonalni sukob

Emotion dysregulation as a mediator between individual problems and the problematic use of alcohol

Barbara Simonič, barbara.simonic@teof.uni-lj.si
Faculty of Theology, University of Ljubljana, Ljubljana, Slovenia

Tanja Valenta
Faculty of Theology, University of Ljubljana, Ljubljana, Slovenia

Saša Poljak Lukek
Faculty of Theology, University of Ljubljana, Ljubljana, Slovenia

Emotional factors are often emphasized as having an important, and even central, role in the context of problematic alcohol use and alcohol addiction. Problematic alcohol use is frequently viewed as an effective yet inappropriate strategy for regulating emotions, especially when individuals are dealing with stress and various problems, particularly for those who are prone to emotion dysregulation. Our study examines whether problematic alcohol use can be predicted by difficulties in emotion regulation and the role of emotion regulation as a mediator between perceived individual problems and problematic alcohol use. The results of cross-sectional research confirm that a higher level of problematic alcohol use is positively correlated with difficulties in emotion regulation. Two dimensions of emotion regulation difficulties (Impulse Control Difficulties and Lack of Emotional Awareness) predict a higher level of problematic alcohol use. The results of mediation analysis confirm that higher levels of individual problems contribute to increased levels of problematic alcohol use through the positive impact of emotion regulation issues. Based on these results, we can conclude that difficulties in emotion regulation are a crucial factor in understanding the development, maintenance, and treatment of problematic alcohol use.

Keywords: emotion regulation, alcoholism, stress, addiction

Uloga strategija suočavanja sa stresom u odnosu psihološkog kapitala, zadovoljstva životom i percipirane razine stresa

Dora Stepanić, dstepanic95@gmail.com

Ustanova za zdravstvenu skrb Prima Nova, Zagreb, Hrvatska

Klara Saganić

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Majda Rijavec

Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Psihološki kapital povezan je s različitim pozitivnim ishodima kod zaposlenika uključujući veću dobrobit i manji stres. Jedan od mogućih uzroka je i taj što osobe s većom razinom psihološkog kapitala koriste adaptivnije strategije suočavanja sa stresom, ali uloga tih strategija u odnosu psihološkog kapitala i navedenih pozitivnih ishoda nije dovoljno istražena. Stoga je cilj ovoga istraživanja ispitati medijacijsku ulogu strategija suočavanja sa stresom u odnosu između psihološkog kapitala s jedne te životnog zadovoljstva i percipiranog stresa s druge strane. Pretpostavka je da zaposlenici s većom razinom psihološkog kapitala koriste adaptivnije strategije suočavanja, što onda posljedično dovodi do većeg životnog zadovoljstva i manjeg stresa. U istraživanju su sudjelovale 232 zaposlene osobe, pri čemu 53,4 % uzorka čine žene. Raspon dobi kretao se od 18 do 67 godina. Podatci su prikupljeni *online* od prosinca 2018. do veljače 2019. godine. Primijenjeni su sljedeći mjerni instrumenti: Ljestvica percipiranog stresa, Upitnik zadovoljstva životom, Upitnik psihološkog kapitala i Upitnik suočavanja sa stresom. Rezultati pokazuju da je psihološki kapital direktno povezan s većom razinom zadovoljstva životom i manjom razinom stresa te da zaposlenici s većom razinom psihološkog kapitala doista češće koriste suočavanje usmjereno na problem, a rjeđe ono usmjereno na emocije i izbjegavanje. Medijacijske analize pokazuju da su suočavanje emocijama i suočavanje izbjegavanjem značajni medijatori između psihološkog kapitala i životnog zadovoljstva, dok je suočavanje izbjegavanjem značajni medijator između psihološkog kapitala i stresa. Rezultati ukazuju na važnost psihološkog kapitala za uspješno suočavanje sa stresom i veće zadovoljstvo životom kod zaposlenih pojedinaca, kao i na različitu ulogu strategija suočavanja u tom procesu. Ove spoznaje mogu pridonijeti osmišljavanju intervencijskih programa i edukacija kojima bi se poticao razvoj psihološkog kapitala, posebno zato što nije riječ o dispozicijskoj osobini, već o osobini podložnoj promjeni i razvoju.

Ključne riječi: psihološki kapital, stres, strategije suočavanja sa stresom, zadovoljstvo životom

Provjera psihometrijskih karakteristika i strukture Multidimenzionalne skale perfekcionizma

Nensi Tomac, nensi.tomac9@gmail.com

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Lea Andreis

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Perfekcionizam može uključivati brojne načine ponašanja, ali i razne osjećaje koji često nose negativnu konotaciju poput postavljanja nerealističnih standarda, pretjerane generalizacije neuspjeha te stroge samoevaluacije koji mogu imati osobnu, interpersonalnu i socijalnu komponentu. Na tim temeljima razvijena je Multidimenzionalna skala perfekcionizma koja obuhvaća tri komponente perfekcionizma: perfekcionizam usmjeren na sebe, perfekcionizam usmjeren na druge i društveno uvjetovani perfekcionizam. Cilj istraživanja bio je provjeriti psihometrijske karakteristike i strukturu hrvatskog prijevoda Multidimenzionalne skale perfekcionizma. U istraživanju je sudjelovalo 257 sudionika, od čega je 54 bilo muškog, a 203 ženskog spola. Radi se o studentima i studenticama Republike Hrvatske čiji je raspon dobi od 18 do 38 godina ($M=21,90$; $SD=2,65$) kao što su imali i autori pri inicijalnoj validaciji skale. Upitnik sadržava 45 čestica, po 15 za svaku od triju subskala (Perfekcionizam usmjeren na sebe, Perfekcionizam usmjeren na druge i Društveno uvjetovani perfekcionizam). Slaganje s tvrdnjama procjenjuje se na Likertovoj skali od sedam stupnjeva. Ukupni rezultat računa se zasebno za svaku od subskala, pri čemu veći rezultat označava više izraženu komponentu perfekcionizma. Provedena je konfirmatorna faktorska analiza koja je pokazala da niti jedan indeks pristajanja nema zadovoljavajuće vrijednosti da bi se moglo reći da postoji prikladnost modela s tri faktora i pripadajućim česticama. Dodatno je provedena eksploratorna faktorska analiza metodom zajedničkih faktora i fiksiranjem na tri faktora kojom je objašnjeno 36,54 % varijance, što je u skladu s dosadašnjim spoznajama. Međutim, iz Scree testa vidljivo je da bi se ekstrahiralo više od tri očekivana faktora, što, uz činjenicu da postoji veliki iznos varijance koji nije objašnjen, nije zadovoljavajući rezultat. Također, veliki broj čestica ne projicira se na ciljani faktor, neke imaju i prilično niske saturacije te su saturirane s više od jednog faktora. Pouzdanost svih subskala je zadovoljavajuće visoka. S obzirom na sve navedeno i dobivene rezultate, zaključno možemo reći da pretpostavljena struktura i multidimenzionalna priroda perfekcionizma nije potvrđena, barem ne na ovom uzorku i populaciji.

Ključne riječi: perfekcionizam, faktorska struktura, psihometrijske karakteristike

Utjecaj Disney glazbe na trenutni osjećaj sreće

Sara Tomas, stomas@hrstud.hr

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Nika Crnčević

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Tena Katanić

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Sara Grozdek

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Brojna istraživanja pokazuju kako glazba utječe na raspoloženje te može inducirati pozitivne emocije i smanjiti stres, ali može izazvati i negativne emocije i osjećaj napetosti. Cilj istraživanja bio je provjeriti utjecaj Disney pjesama veselog karaktera na razinu sreće kod studenata Grada Zagreba. Eksperiment je proveden *online* slanjem Google obrasca koji se sastojao od zvučne kompilacije Disney pjesama i subskale Sreća. U istraživanju je sudjelovalo 105 sudionika, od koji je 87 ženskog te 16 muškog spola. Dob sudionika kretala se od 19 do 23 godine ($M=21$, $SD=0,22$). Sudionici su nasumično raspoređeni u grupe tako da je eksperimentalnu činio 51 sudionik, a kontrolnu 54 sudionika. Eksperimentalna je grupa slušala zvučnu kompilaciju Disney pjesama veselog karaktera koja se sastojala od šest pjesama u trajanju po 30 sekundi te je nakon toga ispunjavala subskalu Sreća Skale za mjerenje trenutnog emocionalnog stanja (Sorić, 2002). Izabrane su pjesme produkcijske kuće The Walt Disney Company koje su sinkronizirane na hrvatski jezik te su vedrog i pozitivnog teksta i karaktera. Kontrolna grupa je netretirana te je samo ispunila subskalu Sreća. Rezultati t-testa za nezavisne uzorke pokazuju statistički značajnu razliku između eksperimentalne i kontrolne skupine u razini sreće uz veličinu učinka tako da su sudionici koji su slušali Disney pjesme postigli značajno veće rezultate na subskali Sreća od onih sudionika koji nisu slušali. Na temelju istraživanja može se zaključiti da Disney pjesme induciraju neposredan osjećaj sreće kod studenata, barem kratkoročno, a ovo i slična istraživanja važna su u razumijevanju kako određena vrsta glazbe utječe na ljude i može li se koristiti u terapijske svrhe.

Ključne riječi: glazba, Disney pjesme, sreća, raspoloženje

**„Dosadne su i uskoče u bilo koji trenutak” –
perspektiva djece u Hrvatskoj o reklamama**

Vanesa Varga, vanesa.varga@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Lara Kazić

Sveučilišni odjel za komunikologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Paula Mišić

Sveučilišni odjel za sociologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Lea Obelić

Sveučilišni odjel za komunikologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Patrik Princip Štajduhar

Sveučilišni odjel za sociologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Jelena Štimac

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Mia Vaclavek

Sveučilišni odjel za sociologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Cilj je ovoga istraživanja ispitati stavove djece o reklamama. Specifično nas zanima zašto se djeci sviđaju ili ne sviđaju reklame, u kojim medijima djeca primjećuju reklame te koje proizvode žele kupovati iz reklama, ali i drugih medijskih sadržaja poput crtanih ili igranih filmova. Istraživanje je provedeno metodom *online* fokus grupe. Ukupno je od 22. travnja do 5. svibnja 2023. putem Zooma provedeno devet fokus grupa s djecom. Vodilo ih je i transkribiralo devetero moderatora. Fokus grupe su imale od tri do šest sudionika. Sudionici su dobili kupon za posjet muzeju u Hrvatskoj. Uzorak se sastoji od 40 djece (20 dječaka; 20 djevojčica; prosječna dob = 14). Neki od razloga koje djeca navode zašto im se reklame sviđaju su: predstavljanje brendova koji im se sviđaju, korištenje poznatih osoba i likova koji im se sviđaju te način prikaza proizvoda koji se reklamira. Neki od razloga koji djeca navode zašto im se reklame ne sviđaju su: laganje, dužina reklama i ometanje drugih medijskih sadržaja. Djeca najviše reklame povezuju s televizijom, a iz reklama i medija najviše žele igračke.

*Projekt Hrvatskog katoličkog sveučilišta „Sreća nije u materijalnim stvarima: uloga medija, roditelja i vršnjaka u oblikovanju materijalizma kod djece“

Ključne riječi: djeca, reklame, mediji, fokus grupe

Trijažni instrument za procjenu ličnosti (PAS) pomaže kod razlikovanja profila nekih kliničkih skupina

Rea Vrandečić, rea.vrandecic@gmail.com

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Krunoslav Matešić

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Dalibor Karlović

Medicinski fakultet, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska; KBC Sestre milosrdnice, Klinika za psihijatriju, Zagreb, Hrvatska

Cilj je ovoga istraživanja bio provjeriti koliko dobro Trijažni instrument za procjenu ličnosti (*Personality Assessment Screener*, PAS) može razlikovati profile nekih kliničkih skupina. PAS je objektivni upitnik namijenjen za prepoznavanje osoba kojima je potrebna daljnja procjena radi emocionalnih problema i/ili problema s ponašanjem, kao i za brzu trijažu različitih kliničkih poremećaja. Istraživanje je provedeno na uzorku od 80 sudionika koji su u vrijeme provođenja istraživanja bili hospitalizirani u Kliničkom bolničkom centru Sestre milosrdnice u Zagrebu. Od ukupnoga broja ispitanika, 22 ih je imalo dijagnozu alkoholizma, 30 dijagnozu depresije i 28 dijagnozu shizofrenije. Kako bi se ispitale razlike u PAS ukupnom rezultatu i njegovim ljestvicama s obzirom na dijagnozu ispitanika, korištena je jednosmjerna analiza varijance. Rezultati su pokazali da je PAS učinkovit u razlikovanju profila kliničkih skupina s dijagnozama alkoholizma i depresije, pokazujući statistički značajne razlike u područjima Negativnog afekta, Zdravstvenih problema, Ispada u ponašanju, Suicidalnih misli i Problema s alkoholom. Osjetljivost instrumenta u prepoznavanju profila skupine s dijagnozom shizofrenije bila je nešto slabija.

Ključne riječi: PAS, shizofrenija, depresija, alkoholizam

Workshops Radionice

Workshops Radionice	167
1. Music as a skill enhancer Alessandro Antonietti	168
2. „Osnaži sebe, prevladaj odbijanje“: uloga osjetljivosti na odbijanje Maja Brekalo, Paula Borošak, Lara Fiolić, Dora Lončarić, Ana Prtenjača	169
3. Igranje, igračke i dobrobit pojedinca Tihana Brkljačić, Emma Konjević, Ivona Krajinović, Dora Vukušić, Ines Sučić	170
4. Možete li prepoznati stvarnost? (Perceptivne varke) Tihana Brkljačić, Kristijan Pilčik, Josipa Zdilar, Eleonora Bartulović, Jurica Čižmek, Klara Aščić	171
5. Receptivne tehnike muzikoterapije u interdisciplinarnom okruženju Ksenija Burić, Silvija Sarapa	172
6. SMART budućnost: studiraš li pametno? Katarina Gregurek, Katarina Jolić	173
7. Promoting problem finding to support change management Sofia Griffini, Federica Nava	174
8. Emocije i hrana Ivana Kober Vrbat	175
9. Osvrt na tijek prilagodbe djeteta na polazak u jaslice/vrtić Goranka Matić Šarić, Diana Šinjori	176
10. Rastimo zajedno u novoj obitelji: senzibilizacijska radionica Renata Milanković Belas, Minja Vukadinović	177
11. Promoting vulnerability awareness and management to enhance connection Sara Spaggiari	178
12. Kognitivno-bihevioralni terapijski pristup u radu s djecom i mladima Martina Vrbat Milas	179

Music as a skill enhancer

Alessandro Antonietti, alessandro.antonietti@unicatt.it
Catholic University of the Sacred Heart, Milan, Italy

Various studies support the notion that people who engaged in music-type activities for a certain amount of time show higher mental abilities than those who were not engaged in such activities. Music, both as a passive (listening) and active (playing) experience, thus stands out as a particularly useful field for promoting the development of personal skills. In the workshop an attempt will be made to clarify the reasons for this 'power' of music, suggesting strategies for taking advantage of music's special characteristics for enhancing mental abilities. A specific skill, namely, creativity, will be the focus of the workshop. Some examples of how creativity works in music will be the base of practical activities aimed at showing how innovative ideas can be generated, even by persons without musical background, if similar mechanisms are applied when we must address changes in our life and profession.

Keywords: musical training, innovation, problem solving, creativity, personal growth

„Osnaži sebe, prevladaj odbijanje“: uloga osjetljivosti na odbijanje

Maja Brekalo, maja.brekalo@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Paula Borošak

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Lara Fiolić

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Dora Lončarić

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Ana Prtenjača

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Osjetljivost na odbijanje je crta ličnosti koja se očituje u povećanoj percepciji znakova odbijanja te anksioznom očekivanju odbijanja koje je popraćeno neadaptivnim ponašanjima u socijalnim situacijama u kojima je odbijanje moguće. Prema dosadašnjim spoznajama, osjetljivost na odbijanje je dosljedni prediktor različitih negativnih ishoda, kao što su problemi mentalnog zdravlja, usamljenost, poteškoće u socijalnim i romantičnim odnosima i sl. Cilj radionice je psihoeducirati sudionike o osjetljivosti na odbijanje i njezinim mehanizmima, naučiti mijenjati percepciju socijalnih situacija u kojima je odbijanje moguće te asertivno iskazivati svoje potrebe. Radionica je namijenjena općoj populaciji. U prvom dijelu radionice provest će se psihoedukacija sudionika o osjetljivosti na odbijanje, mehanizmima razvoja i održavanja. U drugom dijelu edukacije provest će se praktične vježbe kojima je cilj promijeniti percepciju znakova koji upućuju na odbijanje u socijalnim situacijama, naučiti kako reinterpretirati socijalnu situaciju te identificirati automatske negativne misli koje se javljaju. U trećem dijelu radionice sudionici će vježbati načine iskazivanja svojih želja i potreba u socijalnim odnosima. Na kraju radionice sudionici će pisati dnevnik u kojem će prepoznati socijalne situacije u kojima su se oni osjećali osjetljivima na odbijanje te iznijeti svoje dojmove o radionici.

Ključne riječi: osjetljivost na odbijanje, socijalne situacije, odbijanje, automatske negativne misli, mentalno zdravlje

Igranje, igračke i dobrobit pojedinca

Tihana Brkljačić, tihana@pilar.hr

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska; Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Emma Konjević

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Ivona Krajinović

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Dora Vukušić

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Ines Sučić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Kad razmišljamo o učincima igre, često zanemarujemo važnost koju igranja odraslih osoba i efekte igre imaju na dobrobit odraslih. Naime, benefiti igre, koji uključuju oslobađanje od stresa, poticanje kognitivnih i kreativnih sposobnosti te unaprjeđenje socijalnih vještina, prisutni su kako kod djece tako i kod odraslih. Ljudi se mogu igrati na različite načine, a tijekom radionice ćemo naučiti prepoznavati uzorke igre u svakodnevnim životima odraslih osoba te istražiti nekoliko vrsti igranja. Igračke, kao alati koji obogaćuju iskustvo igre, imaju važnu ulogu u oblikovanju našeg identiteta i mogu značajno utjecati na naš život i u odrasloj dobi. Igranje može funkcionirati kao zaštitni faktor jer potiče stanje opuštenosti i zanesenosti, a pomaže stvaranju, očuvanju i jačanju socijalnih kontakata. Igra i igračke nalaze primjenu u obrazovanju, sportu, (psiho)terapiji, znanosti, pa čak i u radnom okruženju te time ulaze u domenu proučavanja različitih praktičnih i teorijskih grana psihologije. Osnovni cilj ove radionice jest skrenuti pozornost na važnost igre i igračaka tijekom života, naglašavajući njihovu ulogu u svakodnevnom životu sudionika. Tijekom radionice, sudionici će biti upoznati s učincima igre, različitim stilovima igre, važnosti igračaka i primjenom igre i igračaka u različitim okruženjima. Osim toga, sudjelovat će u aktivnostima koje su osmišljene kako bi poboljšale njihovo razumijevanje vlastitih navika igranja i pomogle im u razmatranju načina za uključivanje igre i igračaka u svoju svakodnevicu. Ova vesela radionica namijenjena je svima koji žele istražiti svoje preferencije igranja i upoznati se s efikasnim načinima uključivanja igre u različita područja života u cilju povećanja dobrobiti.

Ključne riječi: igranje, igračke, dobrobit

Možete li prepoznati stvarnost? (Perceptivne varke)

Tihana Brkljačić, tihana@pilar.hr

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska; Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Kristijan Pilčik

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Josipa Zdilar

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Eleonora Bartulović

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Jurica Čižmek

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Klara Aščić

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Iako ljudi većinu vremena točno percipiraju fizičke karakteristike okoline, određeni podražajni setovi izazivaju perceptivne varke, tj. percepcije koje ne odgovaraju stvarnosti. Kada se spomenu perceptivne varke, vjerojatno se većini ljudi „pali lampica“ isključivo u vizualnom dijelu našega korteksa jer su vizualne perceptivne varke najpopularnije i najlakše za predstaviti. Cilj ove radionice je edukacija o perceptivnim varkama u različitim senzornim područjima. Tijekom radionice prikazat ćemo niz varki te objasniti pozadinu, odnosno razloge zbog kojih dolazi do perceptivnih varki, faktore koji mogu utjecati na podlijevanje varkama (npr. emocionalna stanja) te načine na koje se neke varke mogu koristiti u praktične svrhe. Istraživanje perceptivnih varki posebno je zanimljivo područje kognitivne psihologije jer nam podlijevanje varkama može otkriti načine na koji mozak organizira i interpretira okolinske podražaje. Sudionicima će biti demonstrirane neke zanimljive perceptivne varke, objašnjena njihova pozadina te skrenuta pozornost na činjenicu da su i senzorna i socijalna percepcija pod utjecajem niza faktora koji katkad iskrivljuju stvarnu sliku. U sklopu radionice sudionici će na više jednostavnih primjera moći iz prve ruke iskusiti perceptivne varke u različitim senzornim modalitetima, što će pomoći otkrivanju mehanizama koji dovode do varke, a time i razumijevanju kognitivnih procesa u pozadini organizacije vanjskih podražaja. Ova radionica može biti korisna nastavnicima koji će predstavljene perceptivne varke moći integrirati u nastavni sadržaj, ali i svima koji se žele upoznati s nekim zanimljivim, a ne toliko popularnim perceptivnim varkama i naučiti više o ovom području kognitivne psihologije.

Ključne riječi: kognitivni procesi, perceptivne varke, senzorna područja

Receptivne tehnike muzikoterapije u interdisciplinarnom okruženju

Ksenija Burić, ksenija.buric@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Silvija Sarapa

Osnovna glazbena škola Schola musica, Zagreb, Hrvatska

Tehnike receptivne muzikoterapije uključuju slušanje glazbe i uključenost u glazbene aktivnosti radi postizanja terapijskih ciljeva. Kada se primjenjuju u interdisciplinarnom okruženju, kao što je zdravstveno ili obrazovno okruženje, ove tehnike mogu nadopuniti i poboljšati cjelokupnu skrb i liječenje pojedinaca. Primjena tehnika receptivne muzikoterapije u interdisciplinarnom kontekstu može pomoći pri opuštanju i smanjenju stresa ili tjeskobe, kod upravljanja boli i nelagodnom, može olakšati pamćenje i emocionalno izražavanje, održavati kognitivne funkcije, promicati socijalizaciju i komunikaciju te potaknuti osjetilna iskustva i reakcije. Receptivna muzikoterapija može biti vrijedan dodatak u oporavku kada je u pitanju interdisciplinarni pristup skrbi za bolesnika, budući da nudi jedinstven i kreativan pristup u postizanju terapijskih ishoda. Kada se primjenjuje promišljeno i u suradnji s ostalim stručnjacima, može podržati fizičke, emocionalne, kognitivne i društvene potrebe pojedinaca u različitim zdravstvenim i obrazovnim okruženjima. Važno je napomenuti da se učinkovitost receptivne muzikoterapije razlikuje od osobe do osobe. Glazbene preferencije, individualni ciljevi i vještina muzikoterapeuta igraju ulogu u postizanju rezultata. Receptivna muzikoterapija prilagođena je specifičnim potrebama i preferencijama pojedinca koji prima terapiju, što ju čini fleksibilnim i svestranim pristupom u području muzikoterapije. Sadržaj radionice sastoji se od niza aktivnosti kao što su vježbe za opuštanje, duboko disanje, primjena tehnika svjesnosti, usmjerenost na ovdje i sada, a sve uz aktivno slušanje, pjevanje te glazbeno stvaranje. Cilj radionice je predočiti sudionicima snagu glazbe, odnosno muzike (širi pojam od glazbe) i osvijestiti mogućnost uporabe stečenoga muzičkog iskustva u svakodnevnom životu. Očekivani rezultati radionice su vlastito dobro osjećanje, bolja produkcija socijalnih vještina u vidu bolje suradnje i komunikacije s ostalim sudionicima te razvoj kreativnosti.

Ključne riječi: receptivna muzikoterapija, interdisciplinarni pristup, mentalno zdravlje, opće blagostanje, smanjenje stresa

SMART budućnost: studiraš li pametno?

Katarina Gregurek, kgregurek@unicath.hr

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Katarina Jolić

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

U akademskom kontekstu, prokrastinacija ostvaruje alarmirajuću prevalenciju. Učinkovita intervencija koja pozitivno djeluje na samoregulaciju akademske motivacije jest zapisivanje ciljeva. Kao jednostavni oblik samopomoći, ciljeve je ipak potrebno znati postaviti. Kvalitetno postavljanje ciljeva ujedno čini početnu fazu učinkovitoga samoreguliranog učenja. Najupotrebljavanija metoda postavljanja ciljeva poznata je kao SMART model koji ih čini specifičnima, mjerljivima, dostižnima, relevantnima i vremenski uokvirenima. Uz navedene kriterije, vjerojatnost ostvarenja ciljeva također povećava hijerarhijska organizacija kratkoročnih i dugoročnih ciljeva. Svrha radionice jest osvijestiti važnost planiranja akademskih ciljeva te pružanje konkretnoga primjera modela koji se pokazao učinkovitim u ostvarivanju istih ciljeva. Cilj radionice jest povećati učinkovitost u izvršavanju akademskih zadataka te postizanju boljšega općeg akademskog uspjeha postavljanjem kratkoročnih i dugoročnih SMART ciljeva. Radionica će studentima pomoći u: specificiranju širokih akademskih ciljeva; vlastitom ocjenjivanju učinkovitosti; izbjegavanju problema visokih očekivanja postavljanjem izazovnih, ali dostižnih akademskih ciljeva; usklađivanju akademskih ciljeva s osobnim vrijednostima; te izvršavanju akademskih zadataka u okviru vremenskih rokova. Uz to, studenti će moći primijeniti SMART model prilikom stvaranja strategija za ostvarenje željene poslovne budućnosti.

Ključne riječi: prokrastinacija, akademski kontekst, zapisivanje ciljeva, SMART kriteriji postavljanja ciljeva, kratkoročni i dugoročni ciljevi

Promoting problem finding to support change management

Sofia Griffini, sofia.griffini01@icatt.it
Catholic University of the Sacred Heart, Milan, Italy

Federica Nava
Catholic University of the Sacred Heart, Milan, Italy

Given the continuous development of society, it might be useful for the individual to be able to deal with problems in a flexible and creative way. This would help the individual to enact a virtuous circle of change and avoid running into further difficulties. The workshop intends to explore the concept of "problem finding", understood as the ability to identify and define problems in complex and unstructured situations. Getzels and Csikszentmihalyi considered problem finding to be the fundamental step in arriving at proper problem solving. In addition, creativity and cognitive flexibility emerge as key elements in this process, enabling the identification of new ways of defining the problem. The focus of the workshop is the presentation of a training path aimed at enhancing problem-finding skills to face challenging situations, contributing thereby to the support of people in change management. In the workshop participants will be involved in a series of exercises aimed at stimulating cognitive flexibility as the core aptitude underlying problem finding. The ultimate goal is to lead persons to see a problem from multiple perspectives, outlining different possible interpretations and to enhance problem-finding abilities.

Keywords: problem finding, creativity, cognitive flexibility, development

Emocije i hrana

Ivana Kober Vrbat, ivana.vrbat@gmail.com

Psijatrijska bolnica za djecu i mladež u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Hranjenje je nerijetko mnogo više od zadovoljavanja fizičke gladi, a tijekom stresnih razdoblja i životnih promjena, više smo nego inače svjesni povezanosti hrane i emocija. Interaktivna radionica „Emocije i hrana“ usmjerena je na povezanost emocija koje doživljavamo s načinom na koji jedemo i odabiremo hranu. Suočeni s neugodnim emocijama, neke osobe utjehu pronalaze u hrani, a nakon razdoblja povećanoga unosa kalorija osjećaju krivnju zbog količine pojedene hrane. U vremenu kada su nam nametnuti ideali ljepote koje je teško ostvariti, posebno je teško nositi se s emocijama koje proizlaze iz narušenoga odnosa prema hrani. Cilj radionice jest osvijestiti pozadinu emocionalne gladi i emocionalnoga jedenja te naučiti razliku između fizičke i emocionalne gladi. Sudionici će u radionici, kroz interaktivne vježbe, moći razmijeniti iskustva svojeg odnosa prema hrani, naučit će razlikovati emocionalnu od fizičke gladi te će imati priliku kroz kratko psihoedukativno predavanje i diskusiju detaljnije razmotriti povezanost određenih emocija i hrane. Radionica je namijenjena svima koji žele istražiti svoj odnos prema hrani i emocijama.

Ključne riječi: emocije, hrana, emocionalna glad

Osvrt na tijek prilagodbe djeteta na polazak u jaslice/vrtić

Goranka Matić Šarić, goranka.matic.saric@gmail.com

Dječji vrtić Jarun, Zagreb, Hrvatska

Diana Šinjori

Dječji vrtić Jarun, Zagreb, Hrvatska

Prilagodba djeteta na polazak u jaslice/vrtić najčešće je prva djetetova separacija od roditelja, bliskih značajnih osoba, obitelji i doma. Ovaj je proces najčešće posljedica promjena u obiteljskom kontekstu (majka ili osoba koja se brine o djetetu vraća se u svijet rada). Tijek procesa prilagodbe djeteta na odvajanje te stjecanje povjerenja i sigurne emocionalne veze s odgojiteljicama u dječjem vrtiću određen je nizom čimbenika, poput dobi djeteta, stečene privrženosti, iskustva s odvajanjem i drugo. U ovom zahtjevnom razdoblju odgojno-obrazovni djelatnici u dječjem vrtiću usmjeravaju tijek prilagodbe te pružaju stručnu pomoć i emocionalnu podršku djetetu (i roditelju). Svrha radionice je dati sudionicima stručna znanja i vještine kojima je moguće olakšati djetetu proces prilagodbe, odnosno smanjiti separacijsku tjeskobu kod djeteta. Slijedom toga cilj je radionice povećati uvid, razumijevanje i znanje sudionika o razdoblju prilagodbe djece rane dobi na polazak u jaslice/vrtić kako bi olakšali djeci ovo zahtjevno vrijeme. Sadržaj radionice bit će prezentiran primjenom praktičnih aktivnosti i kratkih izlaganja. U početnom dijelu radionice tematizirat će se značaj prijelaznoga objekta i igre. Slijedi pregled tijeka prilagodbe djece prema broju i vrstama adaptivnih ponašanja. Kroz likovnu aktivnost pod nazivom „Slika skupine u prilagodbi“ sudionici će steći uvid u razvojne potrebe pojedinog djeteta i odgojne skupine. Uz kratki osvrt na razvojne osobine djece rane dobi kroz grupni rad će se tematizirati pomažući čimbenici u razdoblju prilagodbe. Time će sudionici radionice moći steći znanja o tijeku i pojavnosti određenih vrsta adaptivnih ponašanja, o značaju prijelaznog objekta, o pomažućim i olakšavajućim čimbenicima, o razvojnim potrebama pojedinog djeteta/razvojnog trenutku odgojne skupine tijekom prilagodbe djeteta na odvajanje i polazak u jaslice/vrtić. Radionica je namijenjena stručnim suradnicima i odgojiteljima u dječjem vrtiću, studentima psihologije i srodnih struka.

Ključne riječi: tijek prilagodbe, djeca rane dobi

Rastimo zajedno u novoj obitelji: senzibilizacijska radionica

Renata Milanković Belas, belasrenata@yahoo.com

DV Tatjane Marinić, Zagreb, Hrvatska

Minja Vukadinović

DV Vrbik, Zagreb, Hrvatska

Program „Rastimo zajedno u novoj obitelji“ novi je član velike obitelji „Rastimo zajedno“, programa podrške roditeljstvu. Namijenjen je posvojiteljima i posvojenoj djeci u cilju pružanja podrške posvojiteljskim obiteljima, uzimajući u obzir kako posvojenje sa sobom nosi uobičajene izazove roditeljstva, ali i neke specifične. Radionica je namijenjena senzibilizaciji sudionika, povećavanju svjesnosti i znanja, olakšava razumijevanje te potiče na razmišljanje o tome što sve posvojenje nosi sa sobom. Tijekom radionice sudionici će razmotriti razlike između biološkoga i adoptivnoga roditeljstva. Potom će povećati znanje o procesu gubitka i tugovanja u situaciji posvojenja te analizirati i identificirati utjecaj prošlosti na sadašnjost i budućnost, odnosno osvijestiti važnost djetetovih iskustava u životu prije dolaska u novu obitelj, što će omogućiti prepoznavanje procesa prilagodbe na posvojenje. Sudionike se senzibilizira za razumijevanje djetetovih razvojnih potreba i ponašanja te upoznaje sa specifičnim poteškoćama posvojenoga djeteta. Radionica omogućava sudionicima bolje razumijevanje uloge roditelja – posvojitelja, ali potiče i na promišljanje o ulogama drugih osoba u životu djeteta. I na kraju, sudionici će istražiti položaj posvojenoga djeteta unutar odgojno-obrazovnoga sustava te osvijestiti i razumjeti ulogu zaposlenika u sustavu. Radionica je namijenjena provođenju s odgojiteljima, učiteljima, stručnim suradnicima i drugim roditeljima, kao i široj javnosti!

Ključne riječi: posvojiteljstvo, adoptivno roditeljstvo, gubitak, tugovanje

Promoting vulnerability awareness and management to enhance connection

Sara Spaggiari, saraspaggiaricouching@gmail.com

Department of Psychology, Catholic University of the Sacred Heart, Milan, Italy

Vulnerability is a psychological construct which has been studied and interpreted negatively by the society until now. However, recent published research by established scholars such as Brené Brown has shown the potential underlying such a concept by demonstrating it is connected to a multitude of positive psychological concepts such as connection, self-esteem, innovation, and success, to mention a few. The workshop intends to explore the concept of "vulnerability" by focusing on it as a strength rather than an impediment. To do so, an individual must first become aware of their vulnerability, then accept it and finally be able to manage it. The focus of the workshop is the presentation of a training path aimed at enhancing individuals' awareness of their vulnerability and of the strength of such vulnerability as well as to learn new ways to manage such emotion. In the workshop participants will be involved in a series of exercises aimed at getting in touch with one's vulnerability and promote the ability to share it with each other in a safe and connected space. The goal is to lead individuals to see and approach vulnerability from a different point of view; a positive and constructive one which can lead to the development of a greater level of connection, communication, collaboration and satisfying interpersonal relationships.

Keywords: vulnerability, awareness, connection, relationship satisfaction

Kognitivno-bihevioralni terapijski pristup u radu s djecom i mladima

Martina Vrbat Milas, martina.vrba@gmail.com

NA UM, psihoterapija i savjetovanje, Zagreb, Hrvatska

Kognitivno-bihevioralna terapija (KBT) je psihološki, znanstveno zasnovani terapijski pristup za koji istraživanja pokazuju da je efikasan za širok raspon problema. Ovaj pristup specifičan je po tome što podrazumijeva ravnopravan odnos između klijenta i terapeuta. Klijent i terapeut zajedno rade na postavljanju ciljeva, identificiranju i razumijevanju problema. Klijent se educira kako bi postao „samome sebi terapeut“ te znanja i tehnike dugoročno primijeni sâm u suočavanju sa životnim izazovima koji će se javljati i kada terapija završi. Sinergija teorija iz domene biheviorizma te kognitivne terapije profesora Aarona Becka naglasak stavlja na psihoedukaciju te na identificiranje i voljnu i aktivnu promjenu u misaonim obrascima, kognicijama, pri čemu glavnu ulogu igraju metakognitivni procesi. Pritom, očekivano, koristi verbalnu komunikaciju kao glavni medij između terapeuta i klijenta. Upravo zbog ovih glavnih načela postavlja se pitanje koliko je kognitivno-bihevioralni pristup prikladan za djecu. Visoka participacija klijenta u postavljanju ciljeva i primjeni tehnika zahtijevaju visoku motiviranost klijenta. Za razliku od odraslih klijenata koji na terapiju dolaze sami i motivirani, dijete obično ne traži samo stručnu pomoć i često ne dijeli zabrinutost odraslih. Stoga je i njegova početna motivacija često slabija. Osim toga, razlika u zrelosti, životnom iskustvu i općim životnim, napose komunikacijskim sposobnostima, implicira određeni stupanj vodstva i odgojne dimenzije u dijadi, što može biti poteškoća u stvaranju terapijskoga odnosa. Važan preduvjet za sudjelovanje djece u kognitivno-bihevioralnoj terapiji su njihove kognitivne i jezične mogućnosti. Smatra se da dijete prije polaska u školu još nema adekvatno razvijenu sposobnost apstraktnog razmišljanja. Ono je usmjereno na konkretno, što ograničava set tehnika koje terapeut ima na raspolaganju. Budući da se KBT oslanja na jezik kao medij kojim dijete iznosi svoje misli i osjećaje, može biti ograničavajuć za dijete. Naposljetku, postavlja se i pitanje uključivanja roditelja u terapiju s obzirom na njihovu veliku ulogu u razvoju, ali i modifikaciji djetetovih disfunkcionalnih ponašajnih i kognitivnih obrazaca. Cilj ove radionice jest otkriti mogućnosti kognitivno-bihevioralnoga pristupa u radu s djecom, ali i problematizirati njegova ograničenja. Sudionici će moći kroz primjere iz praktičnoga savjetodavnog i psihoterapijskog rada dobiti uvid u osnovne principe rada KBT-a, dobiti ideje za vlastiti rad s djecom, ali i naučiti neke tehnike ovoga pristupa za praktičnu primjenu u radu.

Ključne riječi: psihoterapija, djeca, kognitivno-bihevioralna terapija

Round table Okrugli stol

Round Table Okrugli stol	180
1. „Zlatokosa u novim životnim okolnostima“: okrugli stol – osobni rast i razvoj kroz razgovor i blizinu Tomislav Filić	181
2. Psihologija štednje i potrošnje kao preduvjet razboritog financijskog ponašanja Ivan Hrvoje Maljković	182

„Zlatokosa u novim životnim okolnostima“: okrugli stol – osobni rast i razvoj kroz razgovor i blizinu

Moderator

Tomislav Filić, tomislav.filic@skole.hr

Osnova škola Augusta Harambašića, Zagreb, Hrvatska

Sudionici

Ivana Lončarević

Osnovna škola Augusta Harambašića, Zagreb, Hrvatska

Alma Rovis Brandić

Agencija za odgoj i obrazovanje, Zagreb, Hrvatska

Tanja Sever

Psihološki centar Sever, Zagreb, Hrvatska

Današnja djeca i mladi pripadaju generaciji masovne primjene digitalne tehnologije koja je fascinantnom brzinom promijenila način na koji provode vrijeme, komuniciraju, uspostavljaju odnos i gledaju na sebe i svijet koji ih okružuje. S jedne strane pokazuju veću toleranciju od prijašnjih generacija, a s druge se čini da međusobna snošljivost ne isključuje socijalnu neosjetljivost u smislu prihvatanja tuđih „stavova“, čak i kada su ti stavovi dio nečijeg autodestruktivnog samopoimanja i ponašanja. Današnja generacija raste „zaštićenije“ od prijašnjih. Roditelji su izrazito skloni rješavati sve poteškoće i probleme koji bi djetetu mogli prijetiti pa mladima nedostaje iskustva i strategija suočavanja. U tom smjeru vodile su i propisane epidemiološke mjere za vrijeme pandemije, *online* nastava, sve više boravljenja u domovima i zatvaranja obitelji. Djeca i mladi našli su se u konfliktnoj situaciji stalne prijetnje i istodobnog pokušaja da ih se od svega zaštiti i sačuva. Preuzimaju manje rizika, djeluju pasivnije, manje se kreću, manje je vršnjačkih fizičkih sukoba, a sve su češći problemi mentalnoga zdravlja. Psihijatrijske i psihološke službe zatrpane su zahtjevima za intervencije; u porastu su anksioznost, depresivnost, a agresivnost se često usmjerava prema samome sebi. Tko će i kako podržati zdrav razvoj djece i mladih u ovako izmijenjenim uvjetima života? S obzirom na to da osnovnoškolski obrazovni sustav aktivno okuplja cjelokupnu populaciju od 7. do 14. godine, nameće se pitanje kakav će odgovor pružiti na promjene koje se odvijaju i rizike koji se otvaraju. Promjene u načinu života zamutile su dosadašnji pogled na zdrave uvjete odrastanja i zbunile roditelje, ali i prosvjetne djelatnike. Učitelj se našao u poziciji nedovoljne pripremljenosti na uvjete u kojima radi, izloženosti roditeljskim zahtjevima i kritikama te ogoljenosti na društvenim mrežama i u medijima. Učitelj prvi put radi s učenicima čije znanje ili dostupnost informacijama sve češće nadmašuje njegovo. Ako su učenici informiraniji i spretniji s novim tehnologijama, znači li da učitelj gubi ulogu voditelja? U raspravi koju želimo potaknuti polazimo od pretpostavke kako kvaliteta odgojno-obrazovnoga procesa počiva na odnosu učenik – učitelj. Snaga odnosa nije u dominaciji, već razumijevanju, poštovanju, empatiji, iskrenosti te znanju i vještini učitelja da podrži i motivira. Cilj nam je razgovorom na okruglom stolu potaknuti procese suočavanja s realnim potrebama mladih i tražiti odgovore koje na te potrebe možemo pružiti kao profesionalci i kao zrele osobe. Susret na ovom znanstveno-stručnom skupu vidimo kao još jednu priliku za rad na sebi, za osobni rast i razvoj svih sudionika.

Ključne riječi: djeca i mladi, škola, podrška

Psihologija štednje i potrošnje kao preduvjet razboritog financijskog ponašanja

Moderator

Ivan Hrvoje Maljković, ivanhrvoje.maljkovic@hub.hr
Hrvatska udruga banaka, Zagreb, Hrvatska

Sudionici

Zvonimir Galić
Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Marijana Ivanov
Katedra za financije, Ekonomski fakultet u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Roman Šubić
Hrvatska narodna banka, Zagreb, Hrvatska; Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Ante Žigman
Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, Zagreb, Hrvatska

Financijska pismenost kombinacija je financijskih znanja, ponašanja i vještina potrebnih za donošenje odgovornih potrošačkih odluka. Prema rezultatima istraživanja Hrvatske narodne banke i Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga, može se zaključiti da prosječna ocjena financijske pismenosti građana u Hrvatskoj postupno raste. Unatoč kontinuiranom porastu financijskog znanja, često se može primijetiti da financijski obrazovani pojedinci ne donose ispravne odluke zato što je utjecaj psiholoških čimbenika nerijetko nadmoćniji od utjecaja znanja i informiranosti. Panel rasprava odgovorit će na pitanje koliko je psihologija važna u upravljanju potrošnjom i u oblikovanju štednje te koliko psihološki čimbenici pridonose stvaranju kvalitetnih investicijskih odluka.

Ključne riječi: financijska pismenost, financijsko ponašanje, psihologija potrošnje, psihološki aspekti odlučivanja, bihevioralne financije

Book presentation Predstavljanje knjige

Book presentation Predstavljanje knjige	183
1. Što je um? Sinteza kognitivne i afektivne neuroznanosti i neurobiologije Mirko Čorlukić	184

Što je um? Sinteza kognitivne i afektivne neuroznanosti i neurobiologije

Autor

Mirko Čorlukić, mirko.corlu@gmail.com

Specijalna bolnica za djecu s neurorazvojnim i motoričkim poremećajima, Goljak 2, Zagreb, Hrvatska

Prezenter

Maja Jazvinščak Jembrek

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Mirna Kostović Srzentić

Katedra za zdravstvenu psihologiju, Zdravstveno veleučilište, Zagreb, Hrvatska

Ne postoji jedinstvena teorija o tome što je um, kao što ne postoji niti jedinstveno prihvaćena teorija o različitim aspektima kognicije, sebstva, emocija, svijesti ili ljudskog ponašanja. Knjiga „Što je um?“ nastoji odgovoriti na pitanje što pokreće ljudsko ponašanje i kako se stvara mentalni svijet uma. Možemo reći da su um i ponašanje biološki, kao što su i mentalni. Niz bioloških sustava i procesa stvara neurobiološke mehanizme koji su osnova ponašanja i mentalnih fenomena. Um možemo zamisliti kao (prostorno-vremensku) platformu različitih mentalnih fenomena i procesa – percepcije, kognicije i afekata – koji se odvijaju u polju svijesti. U kompilaciji neurobioloških i mentalnih sustava i podsustava ističem potpuno izvan dosega svijesti neurobiološku mašineriju – mehanizme nesvesne kognicije. Taj je sustav ključan za bilo koje inteligentno ponašanje i smatra se neophodnim elementom u jednadžbi ponašanja i mentalnih fenomena. U knjizi se koriste radovi mnogih istraživača i teoretičara neuro, kognitivnih i afektivnih znanosti. U knjizi nastojim povezati različite radove i predstaviti shematsku teoriju uma kroz razumijevanje, konceptualiziranje, povezivanje, razlikovanje i kategorizaciju različitih neurobioloških i mentalnih sustava u generiranju obrazaca ponašanja i uma. Na pitanje kako mozak stvara ponašanje i mentalne sustave, posebno bih istaknuo djela triju autora teoretičara. Neke teorije govore o tome kako su ciklusi misli i drugi mentalni sadržaji uma često vrlo fluidni i nestabilni. Unutarnji svijet uma zapravo je zbirka mentalnih fragmenata, koje mozak trenutno prepakira u narativ, priču, koja se uz pomoć mašte oslanja na stvarnost. Druge teorije ističu da mozak kreira ponašanje i um ne dominantno kroz inpute izvana, već kroz unutarnju aktivnost, iznutra prema van. Jedna nova teorija opisuje stvaranje inteligentnoga ponašanja aktiviranjem podmreža putem metabotropnih receptora spregnutih s G proteinima i ionskih kanala. Treba istaknuti da ljudi nemaju izravan, egzaktan i potpuno točan pristup ni svojem ni tuđem umu. Svoje ponašanje pokušavamo razumjeti kroz introspekciju i refleksiju vlastitoga ponašanja, a druge ljude teorijom uma i suosjećanja. Knjiga pokazuje kako su ponašanje i um stvoreni iz molekularnih sustava, neuronskih mreža mozga, sustava nagona i motivacije, krugova preživljavanja, konglomerata različitih kognitivnih podsustava, selfa i afektivnoga sustava i svijesti. Um je rezultat interakcije između unutarnjega mozga, tijela, ponašanja i okoline.

Ključne riječi: um, ponašanje, mentalni i neuralni sustavi

Author index Kazalo autora

Ajduković, Dean	82, 104
Ajduković, Marina	82, 120
Alfirev, Sara	83
Alfirev Njegovan, Mihaela	83
Andreis, Lea	87, 136, 163
Antonietti, Alessandro	7, 168
Aščić, Klara	171
Babarović, Toni	27
Babić, Talia	53
Baić, Mario	18
Balen, Teo	136
Banai, Benjamin	17
Barić, Renata	12, 14, 15, 16, 17
Bartos, L. Javier	84
Bartulović, Eleonora	171
Barunčić, Marta	57
Batinić, Lana	74, 77
Bekić, Marijo	88, 141
Beroš, Ana	34
Beštak, Ema	87
Bičanić, Marta	85
Bilić, Ivana	137, 138
Blažeka Kokorić, Slavica	106
Blažev, Mirta	27
Blaži, Draženka	86
Blaži Ostojić, Antonija	86
Bodrožić Selak, Matea	47, 49, 50, 51
Bogadi, Marija	137, 138
Bogović, Anamarija	85
Bogović, Marija	63
Borošak, Paula	24, 169

Borščak, Sara	57
Bošnjaković, Josip	101
Brajković, Lovorka	148
Brajša-Žganec, Andreja	27, 28, 29, 30, 48
Brekalo, Maja	61, 62, 139, 169
Brkljačić, Tihana	19, 21, 24, 25, 28, 29, 30, 48, 170, 171
Brlas, Siniša	140
Brnat, Lucija	87
Buljan, Ivan	122
Burić, Ksenija	172
Buzeti, Jernej	124
Cankar, Gašper	124
Capurso, Silva	88, 141
Crnčević, Nika	164
Cvijetić-Avdagić, Selma	149
Cyrta, Ewelina	113
Čale Mratović, Matija	141
Čižmek, Jurica	142, 171
Čorlukić, Mirko	184
Ćavar, Filipa	89
Ćudina, Vicko	35, 142
Ćurković, Sanja	37
Delale, Eva Anđela	130, 149
Demerouti, Evangelia	9
Diklić, Lea	150
Dodig Hundrić, Dora	67, 71
Dolović, Nataša	90
Dubravac, Jozo	14
Dučkić Sertić, Anita	91
Dukić, Ida	143
Džida, Marija	28, 30, 48
Đinđić, Anđela	36
Elezović, Ema	53
Faltak, Marta	144

Filić, Tomislav	181
Filipec, Manuela	145
Fiolić, Lara	92, 169
Flego, Jelena	146
Franc, Renata	75
Franić, Zrinka	149
Gačal, Hana	93
Galić, Zvonimir	182
Ganc, Damijan	94
Gjenero, Lucija	57
Gjergja Juraški, Romana	130
Glavaš, Dora	40
Glavaš, Dragan	23, 31, 33, 34, 35, 36
Gołabek, Julia	113
Greblo Jurakić, Zrinka	143
Gregurek, Katarina	55, 173
Grgić, Dora	53
Griffini, Sofia	174
Grozdek, Sara	164
Grubačević, Helena	24
Grubor, Patrik	23
Gržinić, Jasmina	147
Halužan, Mirjana	42
Haramina, Ana	38, 43
Hatvalić Capurso, Maja	88, 141
Havelka Meštrović, Ana	95, 96
Hendrych Lorenzova, Eva	151
Hollins Martin, Caroline	152
Horvat, Nika	110
Hrvatinić, Klara	97
Ištvanović Parezanović, Ema	54
Ivanov, Marijana	182
Iveković, Dominik	98
Jakobek, Vedran	15

Jakovljević, Nikolina	33
Jazvinščak Jembrek, Maja	184
Jelačić, Ivona	99
Jelić, Katarina	100
Jelić, Margareta	17
Jerebič, Drago	101
Jerebič, Sara	102
Jolić, Katarina	173
Jukić, Ema	98
Juras, Ana	103
Jurić, Magdalena	87
Karlović, Dalibor	117, 166
Karlović Vragolov, Matea	17
Katanić, Tena	164
Kazić, Lara	165
Keresteš, Gordana	139
Kiralj Lacković, Jana	104
Kiris, Monika	98
Knežević, Martina	92, 115, 144, 158
Knežević Dijanović, Monika	56
Kobačić Trošelj, Anamarija	107
Kober Vrbat, Ivana	175
Kolář, Ondřej	64
Konjević, Emma	98, 170
Korać, Dora	148
Kordić, Ana	137, 138
Kostić Bobanović, Moira	147
Kostović Srzentić, Mirna	184
Košćec Bjelajac, Adrijana	130, 149
Kotrla Topić, Marina	28, 30, 48, 49, 50, 156
Kovač, Damjan	91
Kovačić Petrović, Zrnka	155
Kozarić-Kovačić, Dragica	155
Kožljan, Petra	120

Krajinović, Ivona	170
Kranjčev, Mislav	15
Kranjčić, Ivan	82
Krägeloh, Chris	84
Kreš, Barbara	105
Krip, Marija	150
Krpanec, Eta	27
Kučinić, Svea	112
Kučar, Maja	21, 28, 29, 30, 48
Kudek Mirošević, Jasna	126
Kvartuč, Petra	141
Laklija, Maja	106, 107
Lamešić, Lucija	69
Librić, Mirna	16
Lochmannová, Alena	64, 108, 109, 151
Lončarević, Ivana	181
Lončarić, Dora	169
Lotar Rihtarić, Martina	68, 74, 76
Lozić, Ivana	110
Luburić, Matea	111
Lučić, Lana	21, 29, 30, 112
Lukačin, Lorelaj	114
Łysiak, Małgorzata	113
Lješćak, Sanja	140
Macan, Marija	130
MacVicar, Sonya	152
Maglić, Marina	75
Majić, Ana	114
Malivuk, Ivana	115
Maljković, Ivan Hrvoje	182
Mandić, Sabina	67, 69
Marić, Marin	57
Marić, Miroslav	110
Marinić, Damir	98

Markota, Antonija	55
Martin, Colin R.	64, 151, 152
Martinac Dorčić, Tamara	132
Martinec, Renata	153
Masnjak Kalčik, Mia	116
Mataić, Mia	110
Matešić, Krunoslav	85, 117, 166
Matić Šarić, Goranka	176
Matijaš, Marijana	61
Merkaš, Marina	44, 47, 49, 50, 51, 132, 156
Mihanović, Katarina	153
Milanković Belas, Renata	177
Milas, Goran	89
Mišić, Paula	165
Munivrana Dervišbegović, Boška	118
Müller, Lara	142
Nakić Radoš, Sandra	4, 5, 58, 61, 62, 63, 142
Nava, Federica	174
Neralić, Marija	119
Novak, Miranda	157
Novak, Sandra	147
Obelić, Lea	165
Obradović Šebalj, Ljilja	154, 160
Ogresta, Jelena	120
Osmančević, Leali	128
Pačić-Turk, Ljiljana	1
Pandžić, Lucija	55
Pandžić, Mario	74, 76, 77
Paradžik, Ljubica	137, 138
Paulik, Andrea	121
Pavela-Banai, Irena	36
Pavlović, Tomislav	75
Peitl, Vjekoslav	117
Pekas, Damir	18

Penava, Marta	122
Peraica, Tina	155
Perić Pavišić, Katarina	46, 49, 50, 156
Petak, Ana	157
Petric, Klara	55
Pilčik, Kristijan	171
Plenković, Mateja	49
Polak, Nikica	158, 159
Poljak Lukek, Saša	123, 161
Poljanec, Andreja	124
Portner, Josip	54
Posadas, M. Pilar	84
Prepušt, Lucija	115, 159
Princip Štajduhar, Patrik	165
Prosoli, Rebeka	17
Prtenjača, Ana	169
Pucić, Mia	98
Pulić, Josipa	154, 160
Puljiz, Mila	125
Radan, Antea	110
Radetić-Paić, Mirjana	126
Radić Bursać, Sanja	68, 70
Rajhvajn Bulat, Linda	120
Rakić, Ana	70
Ratislavova, Katerina	151
Rezo Bagarić Ines	82
Ribar, Maja	89
Ricijaš, Neven	65, 68, 71
Rijavec, Majda	10, 162
Ross, Biserka	149
Rovis Brandić, Alma	181
Rožić, Filip	18
Saganić, Klara	162
Sarapa, Silvija	172

Sertić, Marija	127
Sever, Tanja	181
Sever Globan, Irena	128
Simonič, Barbara	123, 161
Smijulj, Ivona	129
Souček, Leona	54
Spaggiari, Sara	178
Stanić, Luka	120
Stepanić, Dora	162
Strbad, Mirta	56
Sučić, Ines	159, 170
Sušić, Janja	129
Šafr, Miroslav	109
Šakić Velić, Marija	44
Šamal, Marija Magdalena	130
Šeremet, Ana	41
Šetić Beg, Mia	97, 99
Šinjori, Diana	176
Šipek, Gabriela	100
Štefulj, Jasminka	61
Štimac, Jelena	165
Šubić, Roman	182
Šurina Osmak, Željka Ivančica	154
Šutalo, Kristina	87
Švob Štrac, Dubravka	95
Tadić, Maja	29
Tomac, Nensi	163
Tomac, Patricia	130, 149
Tomas, Sara	164
Trbus, Marina	157
Travaglino, Giovanni A.	8
Vaclavek, Mia	165
Valenta, Tanja	161
Varga, Vanesa	49, 50, 165

Varnai, Veda Marija	130
Vidulić, Matea	49
Vigato, Matija	22
Volenik, Antun	106
Vrandečić, Rea	166
Vrbat Milas, Martina	179
Vrselja, Ivana	65, 72, 74, 76
Vučenović, Dario	100, 136
Vučković, Anamarija	148
Vukadinović, Minja	177
Vukušić, Dora	170
Wrapson, Wendy	84
Zadro, Jelena	91, 131
Zagorac, Ivana	22
Zdilar, Josipa	171
Zečević, Iva	137, 138
Zelić, Ivica	114
Zuber, Nika	54
Zubić, Darija	88
Žigman, Ante	182
Žitković Bunčić, Sandra	103
Živković, Dominik Patrik	142
Žulec Ivanković, Ana	47, 49, 50, 51, 132
Žutić, Maja	60, 61, 62

**The Organizing Committee of the Conference would like to thank the donors.
Organizacijski odbor Skupa iskreno zahvaljuje donatorima.**

Šimun d.o.o., Bapska

